

צ'בזטי מזהר"ן

תנינא

דף לז: לז:

עם

ביאור חברותא

ללימוד בעיון

תורה עט

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מה גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר

(ה"מ שמו שמה)

בראשית מקץ מא (א) ויהי מקץ שנתיים ימים ויפרעה חלם והנה עמד על היאר: בראשית ויחי מט (א) וינקרא יעקב אל גְּנוּ ויאמר האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם בארצות הנתיים: דברים ואתננו בל (ל) בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה בארצות הנתיים ושבת עד יקום אלהיך וישמע בקולו: בראשית תלדות כה (ט) ואלה תולדות יעקב בן אברהם אברהם תוליד את יעקב: ישעיה מא (ח) ואמה ישראל עבדי יעקב אשר מרתוך ויר אברהם אבי: בראשית כט (כ) ויבד יעקב כחל שבע שנים והיו בעיניו קימים אדומים באהבתו אתה: ישעיה ז (ג) ויאמר ידוד אל ישעיהו צא נא לקראת אחי אמה ושאר יקום בנך אל קצה תעלת הברכה העליונה אל מספת שדה כובס: ירמיה טו (ט) לכן כה אמר ידוד אם תשוב ואשיב לפני תעמד ואם תוציא יקר מזהל כפי תהיה לשבי הפה אלה ואמה לא תשוב אליהם: בראשית ויצא כה (יא) וישבע במקום וילך שם כי בא השמש ויחם מקום הקיום וישם מראשיתו וישבע במקום ההוא: במדבר כג (ג) ויאמר אליו בלך לך נא אתי אל מקום אחר אשר תראנו משם אפס קצתו תראה וכלו לא תראה וקבנו לי משם: הושע יד (ג) קחו עמכם דברים ושובו אל ידוד אמרו אליו כל תשא עון יקח טוב ונשלמה פרים שפתינו: משלי ט (ט) תן להקם ויחכם עוד הודע לצדיק ויחף לקח: תהילים כג (ח) מעריך לפני שלחן נגד צרי דשמת בשמן ראשי מטי ויהי: משלי ח (טו) בי מלכים ימלכו וינזים יחנקו דק: ישעיה ז (ג) וקרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש ידוד צבאות מלא כל הארץ יהוה:

ע"י תשובה שהוא ביטול הזמנים כנ"ל. וזהו, **יצחק זמן קוף צדיק ישנים** וכו'. היינו ישיחק מרמו על זמן כי **יצחק אותיות קצ חי כמובא** [1]. קין מרמו על הזמן, שהוא בחי אחרית הימים כ"ש לקמן **מקץ שנתיים** [2] **אחרית הימים** [3]. וזה מה שאיתא שאותיות קוף צדיק ישנים וכו' [4]. שזה מרמו על הזמן כמבואר במ"א שעיקר הזמן הוא בבחי' שינה ה"ה (כמבואר לעיל בס"א). **ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו**, היינו ע"י תשובה זוכין לשמוע קולו ית' היינו הקול דקדושה כנ"ל. כי תשובה היא בחי' ביטול הזמן, שע"י שומעין הקול כנ"ל. ועתה הולך ומבאר, שתשובה היא בחי' ביטול הזמן, דהיינו שהזמן נתאחד. דהיינו שהזמן עולה ונתקשר ונכלל בבחי' למעלה מהזמן. וזהו שמבאר בלשונו הקדוש, **יצחק בן אברהם זמן נתאחד. אברהם אודהכי, בעיניו כימים אחדים באהבתו, ושאר ישוב בנך באהבתו**. וזהו בחי' תשובה שעל זה מרמו תיבת **בן כמ"ש** [5] מדרשו של אברהם היא אהבה, כמ"ש [6] **אברהם אודהכי**. ואהבה היא בחי' התאחדות הזמן כמ"ש [7] **בעיניו כימים אחדים באהבתו**. וזהו בחי' תשובה שעל זה מרמו תיבת **בן כמ"ש** [8] **ושאר ישוב בנך**. כי תשובה היא למעלה מהזמן כמ"ש [9] **אם תשוב ואשיבך לפני תעמוד** ולפניו ית' הוא "בודאי למעלה מהזמן, כי הש"י הוא למעלה מהזמן כידוע [10]. נמצא ישיחק בן אברהם, מרמו על התאחדות הזמן ע"י תשובה. כי יצחק שהוא בחי' הזמן כנ"ל, עולה ונתאחד ונכלל בבחי' אברהם שהוא בחי' אהבה בחי' למעלה מהזמן ע"י בחי' **בן** שהוא בחי' תשובה כנ"ל. ואזי מתגבר הקול יעקב על קול של עשו וכו' כנ"ל. כי ע"י תשובה שהוא בחי' ביטול הזמן ע"י שומעין הקול דקדושה **שהוא בחי' קול יעקב כנ"ל** : **וזוהו, כי בא השמש, נתקצר הזמן**. כי השמש באה שלא בעונתה בשביל יעקב, ונתקצר הזמן, שזהו בחי' ביטול הזמן. וזה **וישכב במקום, ואיתא שתיבת וישכב** הוא בחי' **יש כב** [11]. היינו כ"ב אתון דאורייתא, שמהם כל הדיבורים וזה מרמו על תשובה, בחי' [12] **קחו עמכם דברים ושובו**, וזהו **מראשותיו מחדשבה מברר הכל**. כי עיקר תיקון התשובה, הוא ע"י קדושת המחשבה שמבררת ומתקנת כל הפגמים. כי כולם במחשבה איתברירו [13] נמצא שפסוק [14] **וישכב במקום ההוא וכו', כי בא השמש ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו** כל זה מרמו שתשובה הוא בחי' למעלה מהזמן. ובדרך זה תעייין היטב בכל הדברים הנ"ל הנכתבים ברמו בדרך ראשי פרקים, ותבין ותראה הקדמות

הנ"ל בכל ענין וענין **אפס קצתו תראה לא כולו** [15]. כי עדיין חסרים כמה הקדמות שכיוון אליהם כאן שלא זכיתי לעמוד עליהם עדיין. גם אלו ההקדמות שכבר מצאנו בדבריו ת"ל, עדיין צריכין ביאור רחב. כי באמת עיקר העבודה הוא לקשר ולבטל בחי' הזמן להעלותו וליחדו בבחי' למעלה מהזמן, וזה בחי' מצוות זמניות כדי לזכות ע"י המצוות זמניות שיתאחד הזמן ועלה הזמן לבחי' למעלה מהזמן. וכל הצרות והדינים ואחיות הס"א הוא רק בבחי' הזמן, שזהו בחי' [16] **בצר לך וכו' [17] באחרית הימים** דייקא שזהו בחי' זמן, ואז [18] **ושבת עד ה' אלקיך**, דהיינו שנזכה לשוב, וע"י זוכה לבטל הזמן כנ"ל, ואז יתבטלו כל הצרות והדינים וכל אחיות הס"א ונזכה לשמוע קול דקדושה בחי' **ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו**. כל זה מבואר מתוך דברי רבינו ז"ל בהר"פ הללו. **תן לחכם ויחכם עוד** [19], להבין קצת על פי דרכים הנ"ל רוב דברי רבינו ז"ל הכתובים כאן, והבן היטב [20]:

פ [21] **איתא** בפרק שני מסכת יומא בראשונה כל מי שרצה לתרום תרומת הדשן תורם וכו' פי דורות הראשונים שהיו צדיקים בשביל זה כל מי שרצה לזכות בהתנשאות הנקרא דשן כ"ש (תהלים כג) **דשנת בשמן ראשי**. תורם והיה מנהיג הדור : בזמן שהן מרובין רצין ועולין בכבש כל הקודם את חבריו בארבע אמות זכה. היינו כשהיו מרובין רצין שכל אחד אומר אני רוצה להנהיג הדור, עולין בכבש, היינו ככשונו של עולם (ע"י חגיגה יג.) [22] היינו מי שידע והשיג יותר בסודות התורה לזה היו ממנין פרנס על הציבור וזהו כל הקודם את חבריו בד' אמות היינו ארבע אמות של הלכה (ברכות ה.) [23] זכה זה היה זוכה לתרומת הדשן לבחינות **דשנת בשמן וכו'** : ואם היו שניהן שוין הממונה אומר להן הצביעו ומה הן מוציאים אחת או שתיים [24] ואין מוציאים אגודל במקדש. פי' כשהיו שנים שוין בהשגת התורה, שעל ידה היו זוכין להתנשאות כמו שכתוב (משלי ח) **כי מלכים ימלכו** וכל אחד רצה להתנשאות אזי הממונה היינו היצר הרע היה מסית ואומר להם הצביעו היינו שיראה איזהו צביעות בפני המון עם כדי שיהזיקו אותו ויקבלו אותו לרב והממונה היינו היצר פיתה את כל אחד על צביעות והיקל להם ואמר להם ומה הן מוציאים אחת או שתיים. פירוש אמר ומה הן היינו מה היא עבירה בזה שתוציא צביעות פעם אחת או שתיים ואחר כך כשתהא מוחזק אצל המון עם לצדיק אזי תחזור [25] לצדקתך ולאמיתתך אבל הצדיקים האלו אין מוציאים שום צביעות ואין שומעין לעצת יצר הרע מחמת גודל הכרתם בגדולת [26] הבורא **שמלא כל הארץ כבודו** [27] ורואה ויודע הכל ומתביישין לפני השם יתברך להראות איזהו צביעות וזהו אין מוציאים אגודל במקדש היינו

17 * עיין זוהר פקודי דף רנד: [כנ"ל]
 18 בראשית כח יא
 19 בתקפא - וישא, ובתולד ומתולד - וישם (וכיון שזה לשון מוהר"ת לא נראה שבכוונה כתב וישא לרמוח לבחי' מעל חזונו)
 20 לשה"כ במדבר כג יג
 21 * דברים ד ל'
 22 בראשית מט א' (ונמצא יג פעמים בתנ"ך)
 23 המשך דברים ד' הנ"ל
 24 בראשית מט א' כנ"ל
 25 עיין לק"ה ראש השנה הלכה ה'
 26 לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
 27 עיין לעיל תורה נד קמא [דף נד: טור ב']
 28 מיום שחרב בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד. וכתיב מנאל כלן שהלכה הייט סומוס הטהור.
 29 מתולד - שתיים
 30 גם בדפודי תולד - איזהו, ומתולד - איזה
 31 בדפודי תחזיר, בתקפא - לא ברור, בתולד - תחזור, מתולד - תחזיר
 32 גם בדפודי - בגדולת, בתשכט - בגדלות
 33 * ישעיה ו'

* אצרות חיים שער פרצופי וז"ל. עץ חיים שער לא פ"ג. שער הפסוקים לך לך. ופ' וירא. שער מאמרי רז"ל מדרשים לקומי תורה וירא וירמיהו עמק המלך שער ה' פרק לב ופרק מה מגלה עמוקות תולדות ופ' וישב אופן אל ופ' מקץ ואתננו אופן רלו של"ה הקדוש דרוש מטות מסעי (יד) ובראשית תורה אור (ה).
 2 בראשית מט א'
 3 בראשית מט א' (ונמצא יג פעמים בתנ"ך)
 4 עיין פל"ה
 5 ה' הסוגרים נמצא בתקפא
 6 גם בתולד היא, ומתולד - הוא
 7 מתולד - מן הזמן
 8 * ישעיה מא א'
 9 * בראשית כט
 10 * ישעיהו ז'
 11 * ירמיה טו
 12 מתולד - בוודאי
 13 לעיל תורה ז תנינא ותורה טא תנינא
 14 זוהר ח"ג דף רלט. עץ חיים ג' ה'
 15 * הושע יד
 16 גם בתולד - הוא, בתולד - היא לא ברור, ומתולד - היא

מאמר תשובה למעלה מהזמן

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן

תורה זו היא כתב יד רבנו ז"ל ואחריו ביאורו של מוהרנ"ת

זמן ומקום כתיבת התורה
בתחילת שנת תקע באומן

פתיחה

רבינו ז"ל רוצה לגלות שתשובה ובחי' למעלה מהזמן דהיינו ביטול הזמנים הם בחי' אחת. ועי"ז זוכין לשמוע הקול דקדושה ולהכניע הקול דס"א. (מוהרנ"ת בתחילת ביאורו לקמן)

נמצא עיקר המכוון הוא לזכות לשמוע את קול ה' והדרך לזה היא לעלות מעל הזמן ע"י תשובה, כנראה כי שם הוא קול ה'. (הקול המסייע למי שמזמן עצמו לשוב, מאיר לו משם אהי-ה שבבינה עולם התשובה היובל והחירות ומעלה אותו לאיזה זמן לבחי' מעל הזמן להאיר לו אור גדול, שמהרשימו שלו יהיה לו כח לעמוד בכל הנסיונות כשיחזור אל הזמן להשלים את תשובתו) וכאן מגלה לנו רבנו כיצד בשבע פרשיות של ספר בראשית וארבע של ספר שמות רמוז העניין זה בתחילת כל פרשה.

ליקוטי הלכות

או"ח ח"ג ראש השנה הלכה ה' (ה) הכל נברא קדם להאדם בששת ימי המעשה. והאדם נברא אחריהם בסוף ששת ימי המעשה, כי הוא רחוק מהזמן יותר מפלם וקרוב ביותר לבחינת למעלה מהזמן, שהוא בחינת שבת, כי שבת הוא בחינת תשובה (סימן ו). בחינת עולם הבא, בחינת "ושבת עד ה' אלקיך" - שהוא בחינת למעלה מהזמן, בחינת "וברכתו מפל הימים וקדשתו מכל הזמנים" (תפלת ערבית לשבת). ששבת קדש הוא מברך ומקדש מפל הימים והזמנים, כי הוא בבחינת למעלה מהזמן, וששת ימי המעשה הם בבחינת זמן, כי הם בבחינת עולם הזה. ... ע"כ תוקעין בשופר מרן בהמה כי זה העקר לברר ולהעלות תקף אחיות הזמן לבחינת למעלה מהזמן, עד שמוסף קרן בהמה שהוא בחינת העדר הדעת, בחינת זמן, משם דיקא יהיה נשמע הקול דקדושה, בחינת קול יעקב, שהוא בחינת קול שופר, שזה הקול אינו נשמע כי אם בבחינת למעלה מהזמן פנ"ל, ועכשיו נשמע זה הקול מתוך השופר - משרן בהמה דיקא, כי זה העקר - להעלות תקף אחיות הזמן לבחינת למעלה מהזמן עד שמשם דיקא יהיה נשמע הקול וכו', פנ"ל: (ו) כי קרני בהמה הם יוצאים ממותרות המוח שלהם כנראה בחוש, ומוח הבהמה מגשם כל כך, עד שממותרות המוח יוצאים קרנים גשמיים, כי האדם שהוא בר דעת, כשזוכה לשלמות הדעת, עד שהדעת נגדל כל כך, עד שכלי המוח אין יכולים לקבל הגדלת הדעת, אזי זה המוח שאינו יכול לכנס לפנים הוא בבחינת מקיפים, וזהו בחינת קרנים, בחינת קרון עור הפנים כמו שזכה משה רבנו (שמות לד, כט), אבל הבהמה שאין לה דעת, אזי נעשה ממותרי המוח קרנים ממש. כי באמת הדעת היא למעלה מהזמן למעלה מהמקום, כי למעלה מהזמן ולמעלה מהמקום הם בבחינת אחת, כמובן בדברי רבנו המובא לעיל, ועל כן מקיפי האדם שהם עקר שלמות הדעת - אינם יכולים להתלבש בזמן והמקום כלל, אבל בהמה נעשים ממותרי המוחין שאינם יכולים לכנס במוח - הם בוקעים ויוצאים ונעשים מהם קרנים גשמיים ממש שאין בהם שום חיות וטעם כלל - רק חמר מגשם ביותר.

או"ח ציצית הלכה ג אות יח - וזה בחינת שבע שבתות (ויקרא כג, טו) כדי שכל יום משבעת ימי בראשית יהיה נכלל בשבת. כי שבת היא בבחינת למעלה מהזמן, למעלה מהמקום, בבחינת: "וברכתו מפל הימים וקדשתו מפל הזמנים" (ערבית ליל שבת), ששבת היא מברך ומרומם למעלה מפל הימים והזמנים, ועל כן דרשו רבותינו ז"ל פסוק (תהלים קלט, טז): "ולו אָחַד בָּהֶם", על שבת גם כן, כמובא בפירוש רש"י שם, שזה בחינת למעלה מהזמן פנ"ל. וכן שבת היא בבחינת למעלה מהמקום, ואז מקשרין ויגעלין כל המקומות לבחינת למעלה מהמקום, בבחינת (שמות טז, כט): "אל איש ממקומו ביום השביעי", כי כל אחד קונה שביעה במקום ששבת (ערובין מא, מה). כי המקום שעומד בו, כשמיגיע יום השבת נתקדש בקדשת שבת, בבחינת (שם ג, ה): "כי המקום אשר אתה עומד עליו ארמת קדש הוא", כי המקום נתקדש ועולה ונתקשר בבחינת למעלה מן המקום, כי בשבת עולין כל העולמות ממקומן למעלה למעלה (פרי עץ חיים הקדמה לשער השבת). וזה בחינת (שבת קיח): "כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים, זה בחינת למעלה מן המקום, שאין שם מצר ורחק פנ"ל, שזה בחינת (ישעיה נח, יד): "נחלת יעקב", שנאמר בו (בראשית כח, יד): "ויפריצת ימה וקדמה" וכו', כי היה למעלה מהמקום, בבחינת "ויפגע במקום" פנ"ל. וכן היה למעלה מהזמן, בבחינת "וילך שם פי בא השמש" (כח, יא) - שלא בעונתה (בראשית רבה סח, י), זה בחינת למעלה מהזמן, כמו שאמר רבנו ז"ל במקום אחר (בלקוטי תנינא סימן עט), פי יעקב היה בבחינת למעלה מהמקום, למעלה מהזמן, וזה בחינת שבת, פנ"ל:

יו"ד ע"ז הלכה ג אות ח - וזה חמר האסור של רבית שהוא לקח אגר נטר - שבר המתנת מעותיו איהו זמן, כי עקר המנון דקדושה הוא לגלות הגנין שבהם כדי לשבר המדמה ולבטל הזמן פנ"ל. וזה הלוקח רבית פוגם בזה מאד מה שלוקח שבר ממעותיו בעד המתנת הזמן. נמצא, שמגביר המדמה על השכל שבו עקר אחיות הזמן שבוה תלוי כל הפגמים שבעולם, כי כל הפגמים והחסאים הכל מבחי המדמה, שמשם כל התאוות פנ"ל. ועקר כל התאוות והחסאים, חס ושלום, הם רק על ידי התגברות הרע הנאחז בהזמן דיקא, שכלול מרע וטוב מבחינת ימי טוב וימי רע, בחינת (קהלת ז, יד): "ביום טובה היה כטוב וביום רעה" וכו', שהם כ"ח עתים - עתים לטובה, ולהפך, בחינת פגם עץ הדעת שנאמר בו (בראשית ב, יז): "ביום אכלך ממנו" וכו'. 'ביום' דיקא, כי עקר התגברות המסית על ידי הרע הנאחז בהזמן דיקא, כי למעלה מהזמן כלו טוב ואין שום רע כלל. וזה כל עבודת האדם בזה העולם בהזמן והימים הקצובים לו - שישתדל לצאת מהמדמה אל השכל, דהיינו שיזכה לבטל הזמן, שעקר בהמדמה ולעלות אל השכל, ששם נתבטל הזמן ונכלל בו יתברך שהוא למעלה מהזמן, שזהו כלל כל התורה והמצוות, וכמובן בהראשי פרקים שכתב אדוננו מורנו רבנו ז"ל, סימן ע"ט בלקוטי תנינא, עין שם. (אות כ) כי 'יום הכפורים הוא למעלה מהזמן, כמו שאמר רבנו ז"ל (ספר המדות אות תשובה חלק ב, סימן א), ועקר הזמן בבחינת המדמה פנ"ל (אות ה). והזמן רצה להגביר הזמן, כי תלה הכל בטבע ובזמן, ועל כן "הפיל פור מיום ליום ומחודש לחודש" וכו', כי אמר שהכל תלוי בזמן, על כן רצה להפיל פור עד שידע היום והזמן שייכל להתגבר על ישראל, חס ושלום,

ואף על פי שהגורל שלו היה על פי פשוט גדול והיה לו חכמות גדולות בזה, אבל השם יתברך מפר מחשבות ערומים ונתחפר הדבר, כי השם יתברך המשיך הישועה והנס מבחינת יום הכפורים, מבחינת למעלה מהזמן, מבחינת יובל הגדול, שהוא בחינת שער החמשים, כי הזמן רצה להגיע הפגם גם שם, חס ושלום, ועל פן עשה "עץ גבה חמשים אמה", אבל זה היה עקר מפלתו, כי שם בבחינת שער החמשים, בחינת יובל, בחינת יום הכפורים, בחינת למעלה מהזמן, שם אין לו שום שליטה ואחיזה כלל, ולשם אין מי שיוכל לעלות כי אם הצדיק הגדול שהוא בבחינת מרדכי. ועל פן נתלה על זה העץ דיקא, שגבה חמשים אמה, פי עקר מפלתו היה על ידי בחינת שער החמשים של הקדשה, שהוא בחינת למעלה מהזמן וכנ"ל. ובענין זה של בחינת למעלה מהזמן יש עוד הרבה לבאר – השם יתברך יעזרנו לגמר הענין דיטב.

יור"ד מילה הלכה ד' אות ו' – וזה בחינת אשה 'עולה עמו ואינה יורדת עמו' (כתבות סא.), כי כל תקוה על ידו, שצריך להעלות אותה ולקשרה לבחינת למעלה מהזמן ששם עקר החיים, פי במקומה – בבחינת הזמן – שם עקר אחיזת סטרא דמותא חס ושלום, בבחינת (משלי ה, ה): 'רגליה ירדות מות', וכנ"ל (אות ג) שעקר המיתה בבחינת הזמן. אבל הוא צריך לקדש עצמו פראוי, באפן שיזכה להעלות אותה ולקשרה לבחינת למעלה מהזמן, בבחינת (קהלת ט, ט): 'ראה חיים עם אשה אשר אהבת כל ימי חיי הבלף' וכי' – שצריך לראות להמשיך חיים, דהיינו על ידי שמקשר ומעלה הזמן בחינת אשה לבחינת למעלה מהזמן ששם עקר החיים. ועל פן מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות (קידושין לד.), פי הם בעצמן אין להם בח לתקן ולקשר הזמן לבחינת למעלה מהזמן, שזהו בחינת כל המצות עשה שהזמן גרמא, וכמוכן מזה בסימן ע"ט בליקוטי תנינא בהראשי פרקים שפיצאנו מאדמו"ר ז"ל המתחילים: "הקל קול יעקב", עין שם. (אות י) וזה בחינת קדשת כל הימים טובים שהם נקראין זמנים, כמו שאומרים, מקדש ישראל והזמנים. פי כל הימים טובים מקבלים משבת שהיא תחלה למקראי קדש, וכלם מקדשין הזמן ומשלימין הדעת עד שזוכין על ידם להעלות הזמן לבחינת למעלה מהזמן כנ"ל, וכמוכן בהראשי פרקים בליקוטי תנינא בסימן ע"ט שהבאתי לעיל (בסוף אות ו). ועל פן בשרוצין לקבל קדשת שבת ויום טוב, אזי צריכין לקדש על הזמן בחינת 'וכרחו על הזמן', כי על ידי הזמן של קדוש נשלים הדעת שהיא בחינת בטול הזמן, בחינת זכרון פנ"ל. ועל פן צריכין לברך על בוס יין בעת המילה, כדי להמשיך בחינת זכרון שלמות הדעת בטול הזמן, שכל זה הוא בחינת מצות מילה, כנ"ל. (אות כ) וזה סוד העיבור ... ועקר קדשת כל הזמנים הוא כדי להעלות הזמן לקשר ולבטלו בבחינת למעלה מהזמן כנ"ל, וכמוכן בהראשי פרקים (בסימן עט בליקוטי תנינא), עין שם. ועל פן בודאי הוא סוד גדול ונורא שאין יודעין אותו כי אם גדולי מבחרי הצדיקים החכמים האמתיים, שהם יודעין זה הסוד של הזמן העובר בזה העולם, אשר באמת אינו עולה בהרף עין, והכל כלול בבחינת למעלה מהזמן, ועל ידי זה הסוד הם יודעין אף לעבר שנים ולקבע חדשים, להשוות שנות החמה עם שנות הלכה, כדי שיהיו המועדים בזמנם, כדי שנוקה כלנו על ידי קדשת הזמנים לצאת מתחת הזמן, ולזכות לדעת שלם להתקשר ולהכלל בבחינת למעלה מהזמן כנ"ל.

שיחות

שיש"ק ח"ג אות תקצד – בספר ימי מוהרנ"ת ח"א סימן ל"ט, מספר במה ששאל רבנו בשנת תק"ע בשבת פרשת נח איזה סדרא קורין בשבת והשיבו לו פרשת נח, ענה ואמר אתחיל לומר תורה בכל שבת, והתחיל ואמר בראשית הוא הספד על נח וכי' עין שם/ג, פפי הידוע לא נאמרה אחר כך תורה בכל שבת, ובאר בזה ראב"ן, שכונת רבנו היתה שאמירת תורתו תהיה באפן שמוהרנ"ת יהיה נכח בעת אמירתו את התורה, ואז יאמר תורה מדי שבת, אולם מוהרנ"ת לרב שפלותו לא שם לבו שכונת רבנו היתה שדוקא הוא יהיה נכח, ועל פן לא נמשך סדר אמירת תורתו בכל שבת, והראשי פרקים הנמצאים בליקוטי מוהר"ן חלק ב' סימן ע"ט הם ראשי פרקים מהתורות שהכין רבנו לעצמם לאמנם בשבתות הסמוכים במאמרו הנ"ל. (וכנראה בפנים סדר התורה לפי סדר הפרשיות).

ר' נתן צבי קניג ז"ל בהקדמה למפתחות שלו הנדפס בסוף ליקוטי מוהר"ן – וזה כמה אשר עלה ברעיוני על דבר מה שכתב מוהרנ"ת ז"ל בהקדמתו: לספרו הק', 'ליקוטי הלכות' וז"ל בוד"ה וזה ברור וידוע לכל משכיל שבכל המקומות שנמצא בספרים קדושים חידושים וביאורים באריכות גדול וכי' או בספרי האריז"ל שכל דרוש ודרוש מתרחב והולך מאד וע"פ רוב הדרוש שבסוף מקושר מאד להדרוש שלפני כמה וכמה דפין. ומי שבקי היטב בכתבי האריז"ל ז"ל מבין שכמעט כל הספר ע"ח ופע"ח הם דרוש אחד גדול וכי', ע"כ. לפענ"ד דבריו יסובו ג"כ על ספר אדמו"ר הקוד"מ, אשר יחשב לבנין אחד נהדר בקודש וכי"ג מדבריו בליקוטי שדרש סמוכין בתורת אדמו"ר ממאמר למאמר) ובה יושב מה שהי' תמוה בעיני על מה שמובא בהשיחות אשר בתחלת ספר 'ביאור הליקוטים' וז"ל שנה האחרונה (להסתלקות אדמו"ר זיע"א) אמר רז"ל למוהרנ"ת: מהיום אומר לכם תורה בכל שבת, כי אז התחיל לומר תורה [על פרשת] בראשית ונח, ולא אמר עוד. ואמר ר' אברהם ע"ה שכוונת רז"ל היה באופן שיהי' מוהרנ"ת אצלו בכל שבת ואז יאמר, אבל כשהוא לא היה, לא הי' לו בפני מי שיאמר תורה, וזה שאמר: איך וועל איך זאגן תורה. ומוהרנ"ת לא הבין כוונתו וזה הענין של הראשי פרקים שהכין עצמו לאמר תורה לכמה שבתים, ע"כ. והכוונה הוא על הראשי פרקים שם, ליקוטי תנינא סי' ע"ט. ואם אמנם כדבריו אשר מוהרנ"ת זצ"ל מרוב ענותנותו לא ירד בזה לסוף דעת אדמו"ר נ"ע. יפלא הדבר איך לקח מוהרנ"ת ופירש את כל הראשי פרקים כמאמר אחד, המקושר בטוב טעם ודעת, כי הרי לפ"ד הגר"א בר"ג אין כאן מאמר אחד אלא ראשי פרקים של י"א מאמרים, ואיך נפרש אנו את הקשר ביניהם. אלא הדרך לקמיינתא כי אם אמנם הם י"א מאמרים חלוקים מ"מ מקושרים הם בקשר נפלא, כי לעומקן של דברים כל דבריו הם מקושרים והם דרוש אחד גדול כדברי מוהרנ"ת לעיל בדברו על ע"ח ופע"ח. (ואין דברינו אלו לגבי דרך הלימוד והעיון בספרי אדמו"ר אם לפרש מניה וביה או ממאמר אחד למשנהו ועיין בשיחות וסיפורים" דף פ"ח להגר"א בר"ג ז"ל).

א"ה הנה כבר באו הדברים בריש הספר, על מעשה איש חי רב פעלים אדמו"ר מהרנ"ת זצוק"ל בספרו הקדוש, 'ליקוטי הלכות' אשר השאיר לנו לנצח המשכת דעת אדמו"ר קה"ק הננמי"ח זצוקלה"ה, בבניית חדריו והיכליו וע"י עשיית הכלים לשכון בהם אור השכל ודעת הקה"ק. וכפי אשר נתבאר שכל זה זכה מעוצם דביקותו בחיות נפשו אדמו"ר זיע"א אשר ע"י עורר שורש התורה שישפע עליו. ובוה תבין מה שמובא בשם הגר"א בר"ג ז"ל בשיחותיו הקדושים אשר בתחלת ספר ביאור הליקוטים וז"ל: שנה האחרונה (להסתלקות אדמו"ר זיע"א) אמר רז"ל למוהרנ"ת, מהיום אומר לכם תורה בכל שבת, כי אז התחיל לומר תורה (על פרשת) בראשית ונח, ולא אמר עוד, ואמר ר' אברהם ע"ה שכוונת רז"ל הי' באופן שיהי' מוהרנ"ת אצלו בכל שבת ואז יאמר, אבל כשהוא לא הי' לו בפני מי שיאמר תורה. וזה שאמר: איך וועל איך זאגן

² בסוף תורה סז תנינא שנאמרה בשבת בראשית, נוסף דיבור הנ"ל שאמר בשבת פרשת נח.

תורה, ומוהרנ"ת לא הביין כוונתו, וזה הענין של הראשי פרקים שהכין עצמו לומר תורה לכמה שבתים, ע"כ. והכוונה הוא על הראשי פרקים שבליקוטי מוהר"ן תנינא ס"י ע"ט. והנה דבריו אומרים דרשני, כי איך יתכן שלא הי' לו בפני מי לאמר תורה, כי הרי היו עוד גדולי תלמידים אשר הסתופפו בצל קדושתו כידוע ומפורסם מקדושת רוממות תלמידיו הק', אלא ע"מ כוונתו כי אדמו"ר הכין שפע התורה לפי מה שזכה מוהרנ"ת בעוררו ע"י כבוד רב שורש התורה, וכשלא הי' אז בכל השבתים לא אמרן. (רנ"צ קניג בספרו נופת צופים מפתח ללק"ה בהקדמה לח"ד)

עלים לתרופה מכתב שיז' (ואתחנן שנת תר) - ... גם בבראד דפרתי עמהם כמה תורות ושיחות קדושות ונוראות מאד, ומסרתי להם ספר ספורי מעשיות והתפלות. ואף שקצתם ראו אותם מפבר, אבל כבר עברו ימים ושנים שלא ראו אותם. והרב לא ראו אותם מעולם. וגם הספר ליקוטי מוהר"ן שנדפס שם זה כמה שנים, הי' מנח בקרן וזית. ועכשיו התחילו להוציא אותו. ושאלו אותי כמה דברים ופרשתי להם יפה בעזרת השם יתברך. וגם פרשתי להם הראשי פרקים מהנדפסים בליקוטי תנינא המתחילים הקול קול יעקב. פי שם לא נדפס הפרוש¹.

פרפראות לחכמה אות ה: תורה נד - שם בסוף המאמר הנ"ל, שנתיים ימים הוא בחינת מוציא דבה הנאמר בהם יום לשנה יום לשנה שעל ידם נתקלקל ונפגם בחינת אהבה דקדושה שהוא בחינת (ויקרא ה) וקמץ הכהן וזה מקץ שהוא בחינת פגם הקמת וכו' נראה לעניות דעתי שמרמזו בכאן טעם לעונש המרגלים מוציא דבת הארץ שנאמר בהם (במדבר י"ד) יום לשנה וכו', הוא כי על ידי לשון הרע נסתלק ממנו הדעת דקדושה ונופל לאהבת הבהמיות שהם בחינת מרמה בחינת חלום וכמבואר שם וזה ראיין בחוש שבחלום נתארך הזמן, כי ברבע שעה נדמה לו בחלום שעבר עליו זמן רב שנה ויותר, ועל כן היה עונשו גם כן באופן זה יום לשנה ועי' בליקוטי תנינא סימן ס"א ותבין ביותר, וגם כי על ידי אהבה נתאחד הזמן על ידי ששנה שלימה נחשב אצלו כמו יום אחד שזה בחינת (בראשית כ"ט) ויהי בעיניו כימים אחדים באהבתו וכו' אבל על ידי לשון הרע שעל ידי זה נפגם אהבה דקדושה בחינת וקמץ הכהן ונופל לאהבת הבהמיות, אזי אדרבה נתארך הזמן אצלו ביותר, שזה בחינת יום לשנה שזה בעצמו בחינת מקץ בחינת התגברות הזמן בחינת אחרית הימים, עיין בליקוטי תנינא סימן ע"ט:

עד כאן השיחות

קושיות

- א. צ"ע לשון רבנו מבואר שהן ר"פ של י"א תורות לומר ב"א שבתות ואיך יתכן שמוהרנ"ת מבאר אותן כתורה אחת ובפירוש אומר בפתיחה לתורה שהם ר"פ מאיזה תורה נפלאה. מה הכריח אותו לזה?
- ב. בשיחות הנ"ל מבואר שבשנת תקע פרשת נח אמר רבנו שמעתה יאמר תורה בכל שבת וביאר ראב"ן בכבבי אור שהתורה שלנו היא י"א ר"פ שהכין רבנו לי"א שבתות, ומוהרנ"ת מבאר שכל הר"פ הן בעצם תורה אחת שמבאר בה עניין תשובה שהיא איחוד הזמנים שע"ז שומעים את הקול ה'. וצ"ע הרי באותה שבת פרשת נח שאמר זאת מדוע לא התחיל לומר תורה מהראשי פרקים אלא השלים את המבואר בסוף תורה סז תנינא בעניין הסתלקות הצדיק? צ"ע אולי לא אע"פ שאמר זאת בפרשת נח לא הכין את הר"פ אלא בפרשת תלדות.
- ג. קוף צדיק ישנים - צ"ע מה המקור ומה הביאור בזה, וראה פל"ח שהביא גרסא אחרת אבל קשה לקבלה כי מוהרנ"ת מבאר על גרסתינו וגם בלק"ה ר"ה ה' חוזר על כ"פ. ואולי קץ לשון קץ כל בשר בחי' תוקף הדינים, (ראה תורה לח) ושינה א' מס' ממיתה, דהיינו דינים.
- ד. תשובה למעלה מהזמן וממילא גם למעלה מהמקום צ"ע מדוע לא מרגישים את זה כשעושים תשובה ולא ביום כפור. אין הכוונה שפתאם אדם יודע את העבר והעתיד, אלא הכוונה שברגע שמזמן עצמו לשוב אזי מאיר לו אור מבינה עלאה עולם התשובה שהיא בחי' מעל הזמן. כמבואר בתורה ו' שמאיר לו אור משם אהי-ה הקדוש מבינה שהיא עולם החירות והיובל בחי' קול השופר גדול שיתקע בשנת היובל, על ידו שיחרור העבדים והקרקעות חוזרות לבעליהן, ומקול הזה נשאר לו רשימו שרק על ידו יש לו כח לעמוד בכל הנסיונות שמנסים אותו בדרכי התשובה כשחוזר אל תחת הזמן להכין כלים ולהשלים את תשובתו. כמבואר שם שכשחוזר אל הזמן אזי אותו שם אהי-ה הנ"ל מאיר בו באחור גמט' דם ואזי מנסים אותו בבזיונות ושפיכות דמים, לבחון אותו עד כמה באמת רוצה לשוב בתשובה.
- ה. תשובה למעלה מהזמן - צ"ע מדוע? האם כיון שנבראה קודם שנברא הזמן או כי בלא זה אין אפשרות לשוב שהרי חטא במעשים ועתה רוצה לבטלם בחרטה לבד, והרי הכלל שאין מחשבה מוציאה מידי מעשה. נראה שזה היינו הך עיין במאמר של הרי"מ מורגנשטרן בסוף הקובץ, שתשובה נראה קודם הזמן הכוונה שהי אמעל במדות דהיינו שעולם התשובה הוא בבחי' שהיא ספירתה שמינית מעל השבע מדות שהן בחי' זמן. וכדי לתקן את העבר צריך לעלות לבחי' מעל הזמן עי"ש ולקמן קהלת יעקב והריצ"ח
- ו. צ"ע האם תשובת המשקל נחשבת מעשה שע"ז התשובה היא מצד הדין שמעשה מבטל מעשה? נראה שכן על כן היא תשובה שלימה יותר. ועיין בפנים שגם בזה יש בחינות שהגמ' אומרת ממש באותו אשה ומקום ויצר, וארחות

¹ צ"ל שהיה להם הדפוס ראשון שנדפס בשנת תקסח. ואת הביאור הוסיף מוהרנ"ת במהדורת תקפא. נמצא ש"ט שנים אחרי שנדפס מהדורת תקפא עדיין לא היה בברד שום ספר מוהוצאה זו. יש להעיר שבמכתב זה לא כתב שהם ר"פ של תורה אחת כמו שכתב בספר לפני תורה זו.

צדיקים אומר שכל צער שהוא במשקל שווה, ובתורה כו' יש בחי' של משקל ע"י מלחמה במחשבות רעות. וראה תורה מט תנינא, לקמן.

ז. הקהלת יעקב (לרבי צבי מאיר מיאליש ערך אשם) הקשה איך אפשר לשוב על העבר הרי העבר אין, ותירץ כיון שבתשובה עולה מעל הזמן, נמצא חוזר לעבר. וצ"ע מה בכך שהעבר אין? אבל הקלקול שנעשה ע"י העבירה קיים בהווה¹⁷ ולא רק בעבר, כי אם הוא רק בעבר ממילא הוא כבר אין. ועוד צ"ע איך הוא מוחק את מעשה העבירה ע"י שחזור לעבר? עיין במאמר של הרי"מ מורגנשטרן בסוף הקובץ

ח. דברי הריצ"ח שע"י שתשובה למעלה מהזמן ה"ל כמוסר מודעה לפני המעשה¹⁸. צ"ע מנין שהוא לפני הרי איחוד הזמנים הכוונה שהכל זמן אחד, נמצא שהוא כמוסר מודעה בשעת המכר ולא קודם. ונ"ל שאדרבה נמצא שגם החרטה כדברי הרמב"ם עד שמעיד עליו יודע תעלומות וכו', גם היא בשעת מעשה העבירה ממילא זה בעצמו במסירת מודעה לפני המעשה ונידון כאנוס.

ט. דברי הריצ"ח שע"י שתשובה למעלה מהזמן ה"ל כמוסר מודעה לפני המעשה צ"ע הרי כל שוגג הוא בלא כוונה ודמי למסר מודעה ואעפ"כ צריך כפרה. ראה תשובות והנהגות להר"מ שטרנבוך ח"ב סימן רצו הועתק בשלימות בהוספות שבסוף התורה. תוקף דבריו ששואל מדוע שוגג צריך תשובה הרי מעיקרא לא רצה לחטא ונ"ל כוונתו שם שעיקר התשובה היא מאהבה ואם היה מעיקרא שב מאהבה הקב"ה היה מצילו מהשוגג, נמצא ששוגג צריך כפרה על שלא שב מאהבה.

י. דברי הריצ"ח שע"י שתשובה היא מעל הזמן אפשר לבטל מעשה שהיה בהרהור של עכשיו, צ"ע הרי אדרבה נמצא שלא חטא בעבר אלא הוא חוטא עכשיו בזמן התשובה והוא טובל ושרץ בידו? ונ"ל שאדרבה נמצא שגם החרטה כדברי הרמב"ם עד שמעיד עליו יודע תעלומות וכו', גם היא בשעת מעשה העבירה ממילא נידון כאנוס.

יא. צ"ע מדוע צריך לומר שתשובה מעל הזמן כדי שיועיל מחשבה לבטל מעשה, הרי כיון שהיא חסד גמור אפשר לומר פשוט שהקב"ה ברוב חסדו מוחק את המעשה של מי שמתחרט עליו. נראה שאם נאמר כך אנחנו מדברים במהלכי עוה"ז שבו צריך לפייס את מדת הדין. שע"כ ברא הקב"ה את התשובה קודם לעולם, כי במהלכי מדת המשפטי אמת לא מועיל מחשבת תשובה לעקור מעשה עבירה.

יב. צ"ע מדוע יש כל כך להאריך בזה שתשובה היא חסד גמור מעל הזמן. לכאורה פשיטא ומה הקושיא מעיקרא? הרי התשובה נבראה לפני הבריאה¹⁹, ממילא היא חסד גמור שהרי הדין נברא אח"כ לצורך הבריאה, וממילא היא למעלה מהזמן שהרי הזמן הוא חלק מהבריאה. אולי כי עדיין קשה אע"פ שהתשובה היא למעלה מהזמן מנין שבעל תשובה עולה לבחי' מעל הזמן.

יג. המסילת ישרים מבאר שתשובה היא חסד גמור שברצון מבטל מעשה²⁰. צ"ע מה החסד האם זה שהתשובה נבראה לפני העולם וממילא היא מחוץ לגדרי הדין והזמן של העולם, או שבמהלכי שכל של העולם זה היא חסד שעשה הקב"ה עם הבע"ת שברצון לבד יבטל מעשיו.

יד. תשובה מיראה או מאהבה אמרו חז"ל (יומא פו:) שע"ז זדונות נעשים שגגות או זכויות, צ"ע אם התשובה היא שנמחק המעשה, איך הוא נהפך לשגגה או זכות.

¹⁷ הריצ"ח תורה כב (שיעור יט דקה 27) – עבירה אין זה מעשה שהיה, אלא היא תופסת אותו, כמחז"ל אל תביאני לידי עבירה, משמע יש לה ידים, והוא נקשר למרכבה אחרת, עד שעבירה גוררת עבירה, והתשובה מבטלת את זה ונעשה מעשה שהיה.

וראה החיד"א (אהבת דוד דרוש ט"ב לשבת תשובה עמ' קמד ד"ה אכן חקרו כת הקודמים) מקשה איך אתי דיבור של וידוי ומוציא ממעשה העבירות והרי קימל"ץ לא אתי דיבור ומבטל מעשה. ותירץ שהחוטא תפוס ביד הקליפה והקדושה שבו ברחא ונכנסה קליפה במקומה וע"י החרטה והיודוי בלב נשבר יצא מרשות הקליפה ונכנס ברשות גבוה והקליפה שבקרבו נתגרשה וחוזרת הקדושה וכל זה הוא מעשה ומבאר שכיון שע"י היודוי נעשה כל זה שהקליפה נתגרשה והקדושה חוזרת כל זה הוא מעשה רב והרי זה מעשה שעוקר מעשה.

¹⁸ כמבואר בש"ע חו"מ סימן רה – ... לפיכך אם מסר מודעא קודם שימכור, ואמר לשני עדים: דעו שזה שאני מוכר חפץ פלוני או שדה פלוני לפלוני מפני אנוס, הרי המכר בטל, ואפילו החזיק כמה שנים מוציאים אותה מידו ומחזיר הדמים. וצריכים העדים לידע שהוא מוכר מפני האנוס ושהוא אנוס ודאי, לא שישמכו על פיו. וכל מודעא שאין כתוב בה: אנו העדים ידענו שפלוני זה אנוס היה, אינה מודעא:

¹⁹ פסחים דף נד. תניא שבעה דברים נבראו קודם שנברא העולם ואלו הן תורה ותשובה וגן עדן וגיהנם וכסא הכבוד ובית המקדש ושמו של משיח תורה דכתיב ה' קנני ראשית דרכו תשובה דכתיב בטרם הרים ילדו וכתוב תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם.

²⁰ והקשה רבי אלחנן וסרמן קובץ מאמרים מאמר על התשובה (וביאורי אגדות להגר"א וסרמן סי' ג' שבסוף קובץ הערות) מקדושין מ: שתוהא על הראשונות ומתחרט על כל הטובות שעשה, מוחק מעשיו שעשה בעבר מצד הדין. ושאל את החפץ חיים וצ"ל והשיב לו שתשובה מאהבה מתחרט על מעשיו ונעשות זכויות מצד הדין ורק מיראה היא חסד גמור כי לא מתחרט על מעשיו אלא כדי שלא יענש. אבל נשאר קשה ממסילת ישרים שמצד הדין לא שייך כלל שחרטה תעוקר מעשה, ומחלק עפ"י הרמח"ל בדרך ה' (ח"א פ"ד אות ז) בין חלק עשית רצון ה' במצוה לחלק התיקון שנעשה ע"י המצווה שמסיר החושך ומעלה מדרגה, והתוהא מבטל רק את חלק עשית רצון ה', אבל הרהור תשובה מבטל גם את החלק הקלקול שבעבירה. ובספר המקנה על קדושין מ: דייק שתוהא על הראשונות מדובר דווקא שגם מרד במעשה, נמצא הוא רצון עם מעשה. עיין כל זה במאמר תוהא על הראשונות להרב יעקב חיים סופר בספרו גדולה תשובה.

המרפסין אגרי נצבים [ל ב] הקשה על הר"א וסרמן שאינו דומה חרטה צדיק לחרטת רשע כי אינו דומה מפקיר נכסיו למפקיר חובותיו. אבל צ"ע הרי מרשב"י בעצמו שם בקדושין מ: משמע שאין חילוק בין צדיק תוהא לרשע תוהא.

טו. צ"ע בספר המדות יום שעושה תשובה הוא למעלה מהזמן האם זה גם בתשובה מיראה או רק תשובה מאהבה? לכאורה בתשובה מיראה לא עולה ללמעלה מהזמן כי לא מתחרט על המעשה אלא כדי שלא יענש¹¹, נמצא שלא שב אל ה' ית', אלא רק מצטער שגרם לעצמו עונש. מאידך חז"ל קוראים זה תשובה מיראה משמע שאע"פ שזה רק מיראת העונש הוא נחשב שב על ה' ית'. ועוד אמרו ביומא פו: שזודן נהפך לשגגה, ואם אינה תשובה כלל מדוע נחשב עקירת הרצון מהזודן? ועוד אדרבה הח"ח ביאר שרק בתשובה מיראה הוא חסד גמור¹² אבל מאהבה הוא מצד הדין מוחק את מעשה עבירה ועוד נהפך לזכות.

טז. יצחק זמן קוף צדיק ישנים – ראה פל"ח שכתב, ויש אומרים שהוא טעות סופר וצריך לומר קוף צדיק שנים. וצ"ע הרי מוהרנ"ת פירש עפ"י גרסת ישנים וכן בלק"ה ר"ה ה' חוזר על זה כמה פעמים. ומי הוא הי"א שיכול לגרוס אחרת.

יז. מוהרנ"ת מבאר את סדר הדברים שרבנו מבאר כאן שע"י תשובה איחוד הזמנים שומע את הקול וצ"ע איך מתעוררים לתשובה לפני ששומעים את הקול יעקב קול ה'.

יח. צ"ע האם הכוונה שקול ה' נשמע רק למי שהוא מעל הזמן, או לכל מי שעשה תשובה. דהיינו האם קול ה' הוא בבריאה¹³ הוא מקודם לבריאה כמו התשובה.

יט. צ"ע האם תשובה מחזירה אותנו לרגע שהבריאה וקודם הבריאה עדיין היו מחוברים, או שהתשובה מחזירה אותי לקודם הבריאה ממש, לא"ס? לכאורה ברגע של הפירוד בין קודם הבריאה לאחר הבריאה אז נברא הזמן כי זה הדבר הראשון שנקבע לו זמן. וממילא זה החידוש של רבנו שתשובה מעל הזמן כי היא מחזירה לא"ס שקדם לרגע הזה.¹⁴

כ. עיין תורה כב אות י' שאדם צריך לילך מדרגה לדרגה עד נקודת האצילות¹⁵ שם היא תורת ה' ממש ותפילת ה' ממש. נמצא שזוכים לזה יחידים, ואיך זוכה לזה כל אחד ע"י תשובה? בספר המדות מבואר שרק ביום שעושה תשובה הוא למעלה מהזמן. ואילו מי שהולך מדרגה לדרגה זוכה לזה בקביעות.

כא. וראה לעיל בשיחות מה שכתב ר' נתן צבי קניג ז"ל שמוהרנ"ת הבין שכל הר"פ הם עניין אחד כיון שהבין שכל התורות של רבנו הם דרוש אחד, כמו שכל העץ חיים הוא דרוש אחד. וצ"ע לכאורה משמע שדווקא ב"א פרשות הנזכרות כאן רמוז עניין שתשובה איחוד הזמנים ומנין שגם בכל התורות של רבנו זה החוט החרוז אותן.

כב. מוהרנ"ת כותב שרבינו ז"ל רוצה לגלות שתשובה היא בחי' למעלה מהזמן – וצ"ע מה נוסף לנו לידיעה זו ע"י כל כך הרבה רמזים שכתב לנו באחת עשרה הפסקאות

כג. צ"ע מה התכלית של התורה הזו על איזה קול ה' רבנו מדבר? ומה זוכה מי ששומע אותו? נ"ל שהוא הקול קורא מהיחוד הפנימי של חכמה בינה המבואר בלק"ה ערובי תחומין ה' וכמבואר באריכות בהקדמה לתורה ג'. שהיחוד החיצון הוא תדיר בבחי' מרחוק ה' נראה לי (ירמיה מא ג)

הקדמה

כפי המבואר לעיל בשיחות, תורה זו היא ראשי פרקים של י"א תורות שהבין רבנו לומר בכל שבת על פרשת השבוע, ואע"פ ששם מבואר שאמר זאת בפרשת נח, כאן מתחיל מפרשת תולדות כסדר עד פרשת יתרו. למעשה לא אמר את התורות האלה, וכמבואר לעיל שכוונתו היתה בתנאי שמוהרנ"ת היה אצלו ומוהרנ"ת לא הבין זאת ולא בא. גם כשאמר תורה באחד מהזמנים האלה אמר תורת אחרת כגון תורה ז' תנינא שנאמרה בשבת מקץ ותורה עב תנינא שנאמרה בשבת יתרו ותורה עא תנינא בשבת שירה פרשת בשלח, אותה שנה. גם תורה סח תנינא נאמרה באחת משבתות אלה לפני חנוכה.

בביאור מוהרנ"ת לתורה הזו הוא מבאר את כל הראשי פרקים כתורה אחת. כמבואר בלשונו לפני התורה עוד מצאנו כת"י רבינו ז"ל והם ראשי פרקים מאיזה תורה נפלאה: דהיינו תורה אחת דייקא. דהיינו שבכל הר"פ מצא כיצד הם קשורים לעניין שע"י תשובה עולה למעל הזמן ועי"ז זוכים לשמוע קול ה'. והטעם לזה נ"ל שכיון

¹¹ והרי גדר תשובה כתב הרמב"ם שהיא חרטה שמעיד עליו יודע תעלומות שלפי חרטתו עתה לא ישוב לחטא. ולדברי החפץ חיים כלל לא איכפת לו מהקב"ה אלא רק מעצמו שלא יענש. ואיך יקרא בעל תשובה שהרי לא שב אליו ית'.

¹² ראיתי בשם הגר"י סלנטר שלהפך תשובה מיראה שזודן נעשה שגגה זה לא לגמרי נגד הדין כי ראוי לפי הדין שמחשבה מוציאה מידי מחשבה כמו דיבור מבטל דיבור בקדושין נט: אליבא דרבי יוחנן וא"כ תשובה מיראה נשאר מעשה בלא מחשבה ורצון ונשאר רק שוגג גמור. וזהו שכתוב שובה ישראל עד ה' אלקיך היינו רחמים היוצא מהדין כידוע שהויה הוא רחמים ואלקים דין. נמצא לדברי הגר"י ש תשובה מאהבה שזודן נעשה זכות זה חסד גמור.

¹³ אין הכוונה לעולם הבריאה אלא לתחילת החיתוך והפירוד מהא"ס כמו לברוא את היער דהיינו לחתוך (פרש"י יהושע יז טו)

¹⁴ עיין בסמוך תורה כב אות י' שאצילות היא כבר בחי' של הקב"ה בעצמו. וזה בחי' א"ס כמבואר שם בסוגרים של מוהרנ"ת. וצ"ע אם כוונתו לעולם האצילות ובאופן יחסי שהרי א"ק קדם לעולם האצילות. או לאצילות דהיינו ראשית החלל והקו כשהבריאה שנפרד מא"ס

¹⁵ עי"ש בהמשך בסוגרים שמוהרנ"ת מבאר שקודם הבריאה הוא א"ס. דהיינו שתחלת נקודת האצילות הוא א"ס

שרבנו אמר על עצמו שבכל רגע הוא במדרגה אחרת¹⁷, וכל תורה שאמר היתה בבחי' 'הוא היה אומר'¹⁸ דהיינו את השגתו והסוגיא שהעסיקה אותו באותו זמן. על כן מוהר"ן הביין שכל הר"פ שהביין רבנו היו בעניין השגה אחת שאחז בה אז. ועל כן חיפש מוהר"ן את הנושא המשותף שבכל הראשי פרקים והביין שהוא הנושא שהעסיק את רבנו באותו זמן, ולפיו פירש את כל הר"פ לתורה אחת. ונ"ל טעם שרבנו כתב זאת בחלוקה ליי"א שבתות לומר שאם ירצה לומר את התורה הזו ברבים יצטרך לזה י"א שעורים דהיינו הרבה שעות.

עוד אולי אפ"ל שבאמת היא תורה אחת שהכוונה בה כמבואר בלשון מוהר"ן לבאר שתשובה היא איחוד הזמנים ועיי"ז זוכים לשמוע את הקול, אלא שבדרך כלל בכל תורה רבנו מביא פסוק או שנים כדי לבאר דבריו, וכאן מראה לנו רבנו שבעצם כל חצי אחרון של ספר בראשית וד'¹⁹ פרשות ראשונות בשמות בכל תחילת פרשה רמוז העניין הזה. והכלל שבפתיח כלול כל ההמשך.

אמנם מאידך הרי מבואר לעיל בשיחות בשם ראב"ן שאם מוהר"ן היה בא אליו כל שבת כן היה אומר שבכל שבת תורה על פי הר"פ שכאן. נמצא שג' חודשים היה עסוק באותה סוגיא שכבר השיג אותה בתחילה וצ"ע. ובאמת כל ההשגה הזו של הר"פ כאן היא תימה שרק למוהר"ן היה יכול לגלות אותה בפרוטרוט, אע"פ שהיו לו עוד תלמידים גאונים ועובדי ה' נפלאים, מה שנראה שלא היתה יכולה להאמר אלא באופן שתקבל לפי ההבנה של מוהר"ן ודווקא הוא יכתוב אותה לדורות, באופן שאפילו נערים יבינו אותה כמ"ש במ"א/ו²⁰. וכמבואר במ"א/ו' שתורה שגילה כשמוהר"ן לא היה רק כשעלו המים על גדותיו עד שיצא לחוץ בעל כרחו. כי לבד ממוהר"ן לא הוטב בעיניו מה שכתבו תלמידים אחרים, כי עפ"ר לא עמדו על המכוון וגם כשהבינו לא כתבו כראוי²¹. ולכאורה היא תימה גדולה הרי אמר בתורה מזו תנינא שמי שלא יכול לומר תורה אופן שכל אחד ישמע רק את הראוי לו אסור לו לומר תורה, וגם כינה אפיקורס את מי שאמר שהתורה שלו גבוהה מדאי, ואיך א"כ אמר תורה לתלמידים שלא עמדו על כוונתו? ומוכרח שאעפ"כ מה שהבינו הואיל להם, ומה שלא הבינו הואיל לנשמתם²² אבל עיקר מובן מכאן שהיו לו תורות כגון התורה שלנו שידע ששום תלמיד לא יכול להביין כראוי באופן שישמע רק את הראוי לו אלא עיי" מוהר"ן, ועל כן כיון שמוהר"ן לא הביין זאת ולא בא אליו לא יכול היה לומר את התורה הזו.

תשובה איחוד הזמנים וקול ה'

סדר הדברים נ"ל לבאר שע"י הרהור תשובה הכוונה שמזמן עצמו לשוב כמבואר בתורה ו'²³ אזי מאיר לו שם אהי-ה שהוא מספירת הבינה עולם התשובה עולם החירות בחי' יובל, והיא הספירה השמינית מעל הזמן

¹⁷ שיחות מוהר"ן אות קעט - קדם הסתלקותו אמר שכבר הוא עומד עכשו על מדרגה כזו שאי אפשר להשיג יותר בשום אופן כל זמן שמלובשין בהגוף. ואמר שמתגעגע מאד מאד להפשיט גופו, כי אי אפשר לו לעמד על מדרגה אחת בשום אופן. כי כל ימי חייו מעולם לא עמד על מדרגה אחת (שנו) אפלו כשהגיע לאיזה מדרגה עליזנה שיהיה, אפלו לתכלית המעלה, אף על פי כן היה מחפש יותר עד שהגיע למדרגה גבוהה יותר. וכן היה תמיד כל ימי חייו כמבאר במקום אחר. ולבסוף הגיע למדרגה גבוהה כזו שאי אפשר בתוך הגוף להשיג יותר בשום אופן. ועל כן היה מוכרח להסתלק. ואמר בזה הלשון: איך וואלט שוין גיגערין דאס העמדיל אויס גיטאן. ווארין איך קאן אויף איין מדרגה ניט שטיין (כבר רציתי לפשוט כותנתי מפני שאיני יכול לעמד על מדרגה אחת):

¹⁸ בידוע בשם רבי מאיר מלובלין שכונת הלשון הזה באבות שאת עצמו ומדותו היה אומר.

¹⁹ שמות וארא בא ויתרו ודילג על בשלח

²⁰ חיי מוהר"ן סימן שסג - (כד) שמעתי בשמו שאמר בימים הקודמים קדם שנתקרבתי אליו, שהוא משתוקק שיתקרב אליו איש למדן ובעל לשון נפלא, ואז היה יכול לבאר פתבי האר"י זכרונו לברכה עד שאפלו נערים ידעו ספר היו יכולין ללמד ולהבין כל פתבי האר"י זכרונו לברכה:

²¹ ראה חיי מוהר"ן אות שסח - (ל) פעם אחת נכנס בביתו ושאל עלי, והיה צר לו עלי שאיני נמצא אז ואמר, שאין לו בפני מי לומר מה שהוא צריך לגלות. ואמר הלא אני יכול להחזיק אצלי הרבה מאד ואיני אומר כי אם פשהמים כבר עולים על כל גדותיו עד שיוצא לחוץ בעל כרחו (ואמר בלשון אשכנזי נאר אז סע גייט איבער דיא זאסטאונקסט). ועבשו גם זה אין לי בפני מי לומר. גם אמר לי כבר בעת שנתקרבתי אליו אם תהיה איש בשר תוכל לשמע ממני הרבה, כי אני צריך איש אחד לומר לפני. כי כמה פעמים אני צריך להוציא דבורים, על כן אני צריך שיהיה לי איש אחד שאוכל לומר לפני וכי וכמה פעמים היה מדבר ומגלה תורה בפני מי שזוהר אצלו אז. ואמר לי פעם אחת על ענין כזה שאמר פעם אחת תורה בפני איש אחד שלא הביין דבריו כלל. ואמר לי אחר כך היות שאני צריך לדבר ולגלות, ובא זה האיש ואמרתי לפני אבל רצונו שישמע מפיו מי שיכול לתפס קצת וכו':

²² כמבואר בחיי מוהר"ן אות שעח - (מ) לענין כתיבת ספריו הקדושים שהרבה תורות כתב בעצמו זכרונו לברכה, וקצת כתבוהו החברים, והשאר כתבתי, אמר שהלשון שלי הוא סמוך להמכון. והוטב בעיניו הלשון שלי, ואמר שאחריו אנכי. הינו לענין צחות הלשון של התורות הלשון שלי היא מעלה מכלם הרבה. אפס הלשון שלו בעצמו טוב ומעלה ביותר בודאי, אבל אחר הלשון שלו הוא הלשון שלי שתקף במדרגה שאחריו נגד הלשון של שאר החברים, כי לא הוטב בעיניו לשונם כלל בכמה אפנים כי על פי רב לא עמדו על המכון כלל. וגם המעט שהבינו לא היו יכולים לכתב על הספר כל אשר הבינו בלבבם, והי' אלקים נתן לי לשון למוזים והוטב בעיניו הלשון שלי בעזרת השם יתברך:

²³ כמבואר בחיי מוהר"ן אות שפח - (ג) אמר שגם בני אדם השומעים התורה של הצדיק האמת ואינם מבינים אותה, לעתיד בעולם הבא יבינו. כי העקר תורה שלו היא להנשמות שלנו. שבשנבוא לעולם הבא יהיו הנשמות שלנו בקיאים באותן התורות הגבוהים מאד.

²⁴ תורה ו' אות ובו ואי אפשר לזכות לכבוד הזה, אלא על ידי תשובה. ועקר התשובה שישמע בזיונו, ידם וישתק, כי לית כבוד בלא כ"ף (ב). והכ"ף הוא כתר (ג), בחינת אהיה, בחינת תשובה: כי אהיה דא אנא זמין למהוי. הינו קדם התשובה, עדין אין לו הנהיה, כאילו עדיין

דהיינו מעל השבע מידות שהן תחת הזמן. וכמבואר במנחות כט: ^א שבעל תשובה אין בו הכח לחזור דרך הפתח שממנו נפל, על כן הקב"ה מסייע בידו ברגע שמזמן עצמו לשוב, ע"י הארת אור משם אהי-ה שבבינה כנ"ל, האור הזה הוא אור גדול הרבה למעלה מהכלים שלו, כמבואר גם בלק"ה ^{בב} שהוא האור של ליל הסדר, ועל כן הוא נעלם אחרי איזה זמן, אבל מכח הרשימו שנשאר מאיר לו אור גדול שנותן לו כח לעמוד בכל הניסיונות של בזיונות ושפיכות דמים שיעברו עליו כשיחזור אל הזמן (ע"י השם אהי-ה הנ"ל שממשיך להאיר לו אבל באחור (א,א,א,אהי,אהי-ה) גמט' דם כמבואר בתורה ו) עד שיזכה להשלים תשובתו דהיינו להכין כלים לאור הגדול הנ"ל.

והקול שעליו מדבר רבנו בתורה שלנו נ"ל שהוא הקול גדול בחי' קול שופר גדול הנקרא יובל שמבואר בזוהר שהוא יוצא מבינה (כידוע שבינה בה מתגלה החכמה שבה כלול אורות הכתר) כי הוא קול ה' קול גדול של חירות מיצה"ר, אבל לא נשמע לאוזן אלא ללב כי הוא קול גדול מאד שאין לנו כלים לשמוע אותו אלא צדיק גדול שכבר השלים את התשובה. והוא הקול שמסייע לאדם לצאת מאחיות הסט"א אחרא שאחזה בו עד עתה, והוא נעלם אחרי איזה זמן כנ"ל כדי שמכח הרשימו שלו יתגבר האדם בעצמו לעמוד בכל הניסיונות של התשובה האמיתית לא לאבד את הרצון האמיתי לשוב אליו ית' בכל רגע בין בעליה ובין בירידה בין באור ובין בחושך.

עד כאן ההקדמה

*

עוד מצאנו כת"י רבינו ז"ל והם ראשי פרקים מאיזה תורה נפלאה:

אע"פ שהיא מחולקת לאחת עשרה פרקים שכל אחד בנוי על פסוקים מפרשת שבוע של אחת מאחת עשרה שבתות כסדרן מפרשת תולדות עד יתרו, כתב מוהרנ"ת שהן ר"פ של תורה אחת נפלאה. וכפי שיבאר בסוף התורה שכולן עוסקות בעניין אחד שתשובה היא בחי' מעל הזמן ועי"ז זוכים להכניע את קול עשו ולשמוע את קול יעקב הוא קול ה' ית'.

תורה עט [בין]

ראה בשיחות לעיל שבשבת פרשת נח אמר שיאמר תורה כל שבת, אעפ"כ הר"פ מתחיל מפרשת תולדות דהיינו שדילג על לך וירא וחי שרה, ואולי הטעם כיון שעיקר המכוון הוא להכניע את קול עשו כדי לשמוע את קול יעקב, שזה מבואר בפרשת תולדות יותר משאר פרשיות. (עוד ראה לקמן שדילג גם על פרשת בשלח)

ר"פ לפרשת תולדות. מבואר ע"י מוהרנ"ת לקמן

ביהקול קול יעקב [ב"ה/י"ב]: **כרוז** [י"ב]: **עשו וישא קולו** [ב"ח/י"ב] דהיינו שעשו נשא והרים קולו כדי שלא יהיה נשמע קול יעקב, על כן צריך להגביר ולהכריז בקול גדול את קול יעקב, כדי להתגבר על קול עשו. וזה

לא נתהוה בעולם, כי טוב לו שלא נברא משנברא, ובשפא לטהר את עצמו ולעשות תשובה, אז הוא בבחינת אהיה, הינו שיהיה לו הויה בעולם, הינו אגא זמין למהו. וזה בחינת כתר, כי כתר לשון המתנה, בחינת תשובה, כמו שאמרו חכמינו, וזכרונם לברכה (יומא לה: לט): 'הבא לטהר מסייעין לו משל לאחד, שבא לקנות אפרסמון. אומרים לו: המתן וכו', וזה בחינת כתר, כמו שכתוב (איוב ל"ו): 'כתר לי זעיר ואחור'. אבל קדם התשובה אי בחינת אהיה בהסתרת פנים ממנו, כי עדין לא הכין את עצמו למהו בעולם, והסתרת פני אהיה גימטריא דם, הינו שפיכות דמים ובזיונות, על שם (שמואל א ב). 'ובני יקלו', כי עדין הדם שבחלל השמאלי שבלב, ששם מדור היצר הרע, כמו שכתוב (קהלת י): 'ולב בסיל לשמאלו', עדין הוא בתקף ועז. ובשביל זה באין עליו בזיונות ושפיכות דמים, כי זה בחינת הסתרת והחזרת פני אק"ה, גימטריא דם: הגדה פרוש: כי אחורי שם אהיה הוא בגימטריא דם, כמובא. הינו כשכותבין השם באחורים, דהיינו א, אה, אהי, שחזרין בכל פעם לאחור, הוא בגימטריא דם, וזהו בחינת החזרת והסתרת פני אהיה, שעולה דם:

^{כא} מנחות דף כט: - ומפני מה נברא העולם הזה בה"י מפני שדומה לאכסדרה שכל הרוצה לצאת יצא ומ"ט תליא כרעיה דאי הדר בתשובה מעיילי ליה וליעייל בהך לא מסתייעא מילתא כדריש לקיש דאמר ריש לקיש מאי דכתיב אם ללצים הוא יליף ולענוים יתן חן בא לטהר מסייעין אותו בא לטמא פותחין לו ומ"ט אית ליה תאגא אמר הקב"ה אם חוזר (בר) אני קושר לו קשר.

^{כב} לק"ה ר"ח ג' - כי כף הוא דרבה של תשובה בבחינת פסח שהוא יציאת מצרים. ואין הוא יום טוב ואחר כף הוא יום טוב של שבועות ובינתיים ספירת העומר, כי בתחלה בא התעוררות התשובה מלמעלה על - ידי התגלות ההסתרה, שעל - ידי זה שומעין קול הכרוז ומתעוררין בתשובה ואחר כך מניחין אותו לילך מעצמו, שצריך לחזור ולשוב וליילך מדרגא לדרגא לטהר ולקדש עצמו מיום אל יום, שזה בחינת ספירת העומר, שהיא תכף אחר יציאת מצרים, שאז הינה התעוררות התשובה מלמעלה על - ידי קול הכרוז של התגלות ההסתרה כנ"ל ואחר כך צריכין לספר שבועות כמו ספירת נקיים של הנדה כדי לקדש ולטהר עצמו מיום אל יום מדרגא לדרגא ואחר כך זוכין לשבועות, שהוא דעת גדול ועליון וגבה מאד בחינת מקוה של שבועות שכתב שם במאמר הנ"ל, שאז הוא עקר התקון של התשובה בשלמות כראוי.

^{כא} תורה זו ראשיתה לשון רבינו והם ראשי פרקים מכת"י רבינו שהכין לוטר כנראה בשנת תקע ולא אמר. וטופה הוא ביאור מוהרנ"ת שהוסיף לבאר בתקפא. ועיין שיש"ק ח"ג סימן תקצד. וראה שהיא מסודרת פסקאות כסדר הפרשת תולדות עד יתרו. אבל ממה שכתב מוהרנ"ת בראשיתה נראה שהכין שהיא תורה אחת.

^{כב} בתולדות כתב אות לפני כל קטע חזש

^{כג} בראשית כו כב

זוכים ע"י תשובה בחי' למעלה מהזמן כפי שיתבאר: כי יצחק בחי' זמן כי יצחק אותיות קץ חי/לג, קץ הוא בחי' זמן בחי' אחרית הימים, ועוד כי קוף צדיק ישנים וכו' [לא/לב] ועיקר הזמן הוא בשינה (כמבואר בתורה סא תנינא/לב): וע"י תשובה עולה למעלה מהזמן ואזי שומע את הקול דקדושה קול יעקב קול השם ית', כמ"ש ושבט עד ה' אלקיך ושמעת בקולו [לד/לה]: ובחי' למעלה מהזמן שהוא בחי' תשובה רמוז בפסוק יצחק בן אברהם [לז/לח] כי יצחק בחי' זמן נכלל באברהם בחי' מעל הזמן וע"ז זמן נתאחד: אברהם בחי' מעל הזמן כמ"ש אברהם אוהבי [לח/לט]: ואהבה היא בחי' מעל הזמן, כמ"ש ביעקב אבינו ששבע השנים שעבד כדי לקבל את רחל היו בעיניו כימים אחדים באהבתו [מ/מא]: ובן הוא בחי' תשובה/מב בחי' מעל הזמן כמ"ש ושאר ישוב בנך [מג/מד] דהיינו בן בחי' תשובה (כפרש"י שם): ותשובה בחי' מעל הזמן כמ"ש אם

ב' בראשית פרק כז (כב) ויגש יעקב אל יצחק אביו וימשהו ויאמר הקל קול יעקב והידיים ידי עשו:

כ' כרוז פירושו קול – ראה שמות (לו ו) ויצו משה ויעבירו קול במחנה... והתרגום – ואעברו כרוזא במשריתא.

כ" בראשית כו לה

כ" בראשית פרק כז (לח) ויאמר עשו אל אביו הברכה אמת הוא לך אבי פרכני גם אני אבי וישא עשו קלו ויבך:

ל פרדס רמונים – שער א פרק ב – ועוד ביאר שם (בתקוני ז"ח דף קכ"ה השייך למאמר הנ"ל) בענין זה עצמו וז"ל צדיק איהו נטיל לשמאלא דאיהו יצחק ק"ץ ח"י חי עלמין קטיר בשמאלא וכו'.

קהלת יעקב – ערך עש – והנה נפש גימטריא ה' פעמים אלהים סוד ה' גבורות דמנצפ"ך, ומ"ן הן הגבורות הקשות כאשר כתבתי בערך מנצפ"ך, והנה צפ"ך המתיק אברהם והוא גימטריא ק"ץ, ועל כן נגרע קץ שנה מגלות מצרים שלא היה רק רד"ו, ונחסר קץ כמנין צפ"ך של מנצפ"ך שהמתיק אברהם, וזהו שם יצחק קץ ח"י, שבחינת קץ דשמאלא העלה אותן לימין בחינת ח"י, ונמתקו ג' פעמים אלהים גימטריא חרן.

שער מאמרי רז"ל – פירוש על המדרש (שדוד קיבל ע' שנים מאברהם יעקב ויוסף) – וכנגד יצחק אע"ה שלא הניח לו כלום להיותו מצד הגבורה כאמור ולכן נעקד ע"ג המזבח בהיותו בן ל"ז שנים לכן יוסף שבק ליה מחייו ל"ז שנים להיותו מבחינת היסוד הנק' ק"ץ ח"י כנגד יצחק אע"ה והנה חי הוא היסוד והוא קץ אל הגבורה נמצא שיוסף תקן ליצחק אע"ה ולכן שבק ליה מחייו ל"ז שנה מספר שהיו ליצחק אע"ה בשעת העקידה:

א' עיין פל"ח

לב קוף צדיק ישנים צ"ע הביאור וצ"ע המקור וכנראה ע"כ כתב הפל"ח שיש גרסה אחרת כאן אע"פ שמוהר"ן מביא עפ"י הגרסה הקיימת.

פרפראות לחכמה סימן ע"ט – הקול קול יעקב וכו' יצחק זמן קוף צדיק ישנים, ויש אומרים שהוא טעות סופר וצריך לומר קוף צדיק שנים רוצה לומר הקוף צדיק שנה שהיה מלידת יצחק עד שירד יעקב למצרים, כי חשבון הגירות והגלות של (בראשית ט"ו) כי גר יהיה זרעך וכו' ועבדום וכו' ארבע מאות שנה התחיל מלידת יצחק כמו שאמרו רז"ל (בראשית רבה מ"ד) וגירות וגלות הוא בחינת אחרית הימים, שזה בעצמו גם כן בחינת קץ כמבואר לקמן, ועל כן יצחק הוא מרמוז לבחינת זמן, וגם נולד למאה שנים של אברהם ותשעים של שרה שזה גם כן בחינת קוף צדיק שביצחק כמו שאמרו רז"ל (שם נ"ג), וקץ הוא בחינת זמן כנ"ל:

לג תורה סא תנינא – כל מה שהשכל גדול ביותר, הזמן נטקן ונתבטל ביותר. כי בחלום, שאז השכל נסתלק, ואין לו רק כח המדמה, אזי ברבע שעה יכולים לעבר כל השבעים שנה, כאשר נדמה בחלום, שעובר והולך כמה וכמה זמנים בשעה מעטת מאד, ואחר כך כשנתעוררים מהשנה, אזי רואים, שכל אלו הזמנים והשבעים שנה שעברו בחלום, הוא זמן מעט מאד באמת. וזה מחמת שאחר כך בהקיץ אז חוזר השכל אליו, ואצל השכל כל אלו השבעים שנה שעברו בחלום הם רק רבע שעה אצלו, רק שבעים שנה ממש, הם שבעים שנה גם אצל השכל שלנו.

יד דברים ד' ל' ושם ל' ב'

לה דברים פרק ד (ל) בצר לך ומצאנו כל הדברים האלה באחרית הימים ושבט עד ידוך אלהיך ושמעת בקלו:

יז בראשית כה יט

לז בראשית פרק כה (יט) ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק:

יח ישעיה מא ח'

לט ישעיה פרק מא (ח) ואתה ישאל עבדי יעקב אשר בחרתיך ורע אברהם אהבי:

פרש"י – אוהבי – שלא הכירני מתוך תוכחה ולימוד אבותיו אלא מתוך אהבה:

יז בראשית כט כ'

מא בראשית פרק כט (כ) ויעבד יעקב ברחל שבע שנים ויהיו בעיניו כימים אחדים באהבתו אתה:

מזרחי – ויהיו בעיניו כימים אחדים באהבתו אותה דמשמע שאהבתו גרמה לו שיחשבו בעיניו השבע שנים לימים אחדים, הוא שאהבתו גרמה לו לחשוב השבע שנים לימים האחדים שאמרה לו אמו, אבל לולא האהבה לא היה חושב אותן כך כי השבע שנים אינו ימים אחדים כי רבים הם:

ר' יוסף בכור שור – מגיד לך שכל כך היה אוהב את רחל, שעדיין נראה לו שהוא אונה את לבן, שנתן לו אשה יפה כזאת, בשביל עבודה מועטת:

מב בן בחי' תשובה – כמבואר בקדושין לו. דעת רבי יהודה "בנים אתה לה" אלקיכם" כשעושים רצונו של מקום דהיינו תשובה. – קדושין דף לו. – ובין לאביי ובין לרבא האי (דברים יד א) "בנים אתם" מאי דרשי ביה? האי מיבעי לכדחניא "בנים אתם לה" אלהיכם" בומן שאתם נוהגים מנהג בנים, אתם קרוים בנים, אין אתם נוהגים מנהג בנים, אין אתם קרוים בנים, דברי ר' יהודה, רבי מאיר אומר בין כך ובין כך אתם קרוים בנים שנאמר בנים סכלים המה.....

יז ישעיה ז' ג'

תשוב ואשיבך לפני תעמוד [מ"ה/מ"ו] דהיינו שע"י תשובה תעמוד לפני ה', וה' ית' בוודאי מעל הזמן/מ"ו שעל כן שמו יקוק נוטריקון יהיה הוה היה, וכמ"ש הרמב"ם/מ"ח שהקב"ה אינו מצוי בזמן:

ר"פ לפרשת ויצא. מבורר ע"י מוהרנ"ת לקמן

כי בא השמש [מ"ט/י] דהיינו ששקעה השמש ליעקב קודם זמנה/כ"א: דהיינו **נתקצר הזמן** [כ"ב] דהיינו בחי' למעלה מהזמן/כ"ג: וזה בחי' תשובה כמ"ש שם **וישכב במקום** [כ"ד]: כי "וישכב" אותיות **יש כ"ב** {תיקון יח [כ"ה/י]} רמז לכ"ב אותיות התורה: שהן בחי' תשובה כמ"ש **קחו עמכם דברים ושובו** [כ"ז/י] כי דבורי

^{מ"ד} ישעיה פרק ז (ג) וְיִאמְרוּ יְדוּד אֵל יִשְׁעִיהוּ יָצָא נָא לְקִרְאֵת אֲחֻז וְשָׁאֵר יָשׁוּב בְּנֶךְ אֵל קִצְהָ תַעֲלֵת הַבְּרָכָה הַעֲלִינָה אֶל מְסַלֵּת שְׂדֵה כּוֹכְבִּי: פּרש"י (ג) וְשָׁאֵר יָשׁוּב בְּנֶךְ – שארית מעט שישוּבו אלי על ירך והם כבנך.

^{מ"ה} ירמיה טו יט

^{מ"ו} ירמיה פרק טו (יט) לָכֵן כֹּה אָמַר יְדוּד אִם תָּשׁוּב וְאֲשִׁיבְךָ לְפָנַי תַּעֲמֹד וְאִם תּוֹצִיא יָקָר מְזוּלָל כְּפִי תִהְיֶה יָשׁוּבוּ הִמָּה אֵלַיךָ וְאֵתָהּ לֹא תָשׁוּב אֲלֵיהֶם:

^{מ"ז} עיין תורה ז תנינא אות ו' – ולמעלה מן הכל הם המקיפים העליונים של חכם הדור, שהוא הרבי שבדור שעל ידי זוה הרבי והחכם שבדור עוסק לדבר עם תלמידיו ומכניס בהם דעתו, על ידי זה נכנסים המקיפים שלו לפניו. והמקיפים שלו הם בחינת אריכות ימים ושנים, כי המקיפים שלו הם בחינת עולם הבא, שהוא יום שכלו ארך (קדושין ל"ט: חלין קמ"ב), כי שם הוא למעלה מהזמן. כי כל הזמן של כל העולם הזה כולו, מה שהיה ומה שיהיה, הוא כולו אין ואפס נגד יום אחד, ואפלו נגד רגע אחת של עולם הבא, שהוא יום שכלו ארך. ושם אין שום זמן, כי הוא בחינת למעלה מהזמן, רק סדר הזמנים שיש שם הם בחינת השגות של המקיפים. שיש מקיפים שהם בחינת ימים, ויש מקיפים שהם בחינת שנים, בחינת: "תקופות הימים" (שמואל א א), "תקופות השנים" (שמות ל"ד ודברי הימים ב כ"ד) ואלו המקיפים שיש שם, הם בחינת סדר הזמנים שם. והשגות מקיפים הללו זה עקר התענוג והשעשוע של עולם הבא:

ועיין תורה סא תנינא – השם יתברך הוא למעלה מהזמן, כמובא. וזה הענין הוא באמת דבר נפלא ונעלם מאד, ואי אפשר להבין זאת בשכל אנושי. אך דע, שעקר הזמן הוא רק מחמת שאין מבינים, דהינו מחמת ששכלנו קטן, כי כל מה שהשכל גדול ביותר, הזמן נקטן ונתבטל ביותר. כי בחלום, שאז השכל נסתלק, ואין לו רק כח המדמה, אזי ברבע שעה יכולים לעבר כל השבעים שנה, כאשר נדמה בחלום, שעובר והולך כמה וכמה זמנים בשעה מעטת מאד, ואחר כך כשנתעוררים מהשנה, אזי רואים, שכל אלו הזמנים והשבעים שנה שעברו בחלום, הוא זמן מעט מאד באמת.

^{מ"ח} רמב"ם יד החזקה הלכות יסודי התורה פרק א הלכה יא – וכיון שנתברר שאינו גוף וגוייה יתברר שלא יארע לו אחד ממאורעות הגופות לא חיבור ולא פירוד לא מקום ולא מדה לא עליה ולא ירידה ולא ימין ולא שמאל ולא פנים ולא אחור ולא ישיבה ולא עמידה ואינו מצוי בזמן עד שיהיה לו ראשית ואחרית ומנין שנים ואינו משתנה שאין לו דבר שיגרום לו שינוי ואין לו לא מות ולא חיים כחיי הגוף החי ולא סכלות ולא חכמה כחכמת האיש החכם לא שינה ולא הקיצה ולא כעס ולא שחוק ולא שמחה ולא עצבות ולא שתיקה ולא דבור כדבור בני אדם וכך אמרו חכמים אין למעלה לא ישיבה ולא עמידה ולא עורף ולא עיפוי:

וראה המפרש על הרמב"ם – ואינו מצוי בזמן וכו'. אילו היה מצוי בזמן היה הזמן קודם לו. א"כ לא יהיה קדמון שהקדמון לא יקדים אותו שום דבר. וכיון שאינו מצוי בזמן לא יהיה לו תחלה וסוף שהוא ראשית ואחרית. ולא מנין שנים וכו'. שכל זה מענין הזמן והזמן ממקרה הכמות:

^{מ"ט} בראשית כח יא

^נ בראשית פרק כח (יא) וַיִּפְגַע בְּמָקוֹם וַיִּלְךָ שָׁם כִּי בָא הַשְּׁמֶשׁ וַיִּקַּח מֵאֲבָנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשֶׁם מֵרָאשֵׁיו וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם הַהוּא:

רש"י – כי בא השמש – היה לו לכתוב ויבא השמש וילך שם כי בא השמש משמע ששקעה לו חמה פתאום שלא בעונתה כדי שילין שם:

^{נא} חולין דף צא: – (ובראשית לב-לב) ויזרח לו השמש אמר ר' עקיבא שאלתי את רבן גמליאל ואת רבי יהושע באיטליו של אימאום שהלכו ליקח בהמה למשתה בנו של רבן גמליאל כתיב ויזרח לו השמש וכי שמש לו לבד זרחה והלא לכל העולם זרחה אמר ר' יצחק שמש הבאה בעבורו זרחה בעבורו דכתיב (ובראשית כח-י) ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה וכתוב ויפגע במקום כי מטא לחרן אמר אפשר עברתי על מקום שהתפללו אבותי ואני לא התפללתי כדי יהיב דעתיה למיהדר קפצה ליה ארעא מיד ויפגע במקום כד צלי בעי למיהדר אמר הקב"ה צדיק זה בא לבית מלוני ויפטר בלא לינה מיד בא השמש.

פרש"י – מיד בא השמש. כדכתיב וילך שם כי בא השמש למה ליה למיכתב כי בא השמש אלא ללמדנו ששקעה קודם זמנה:

^{נב} עי"ש פרש"י ששקעה שלא בעונתה עיין חולין צא: ורש"י שם וב"ר סח י'.

^{נג} כי יעקב אבינו בחי' למעלה מהזמן – לק"ה ציצית ג' יח – וזה בחינת (שפת קיח): 'כל המענג את השפת נותנין לו נחלה בלי מצרים', זה בחינת למעלה מן המקום. שאין שם שום מצר ודחך כנ"ל, שזה בחינת (ישעיה נח, יד): 'נחלת יעקב', שנאמר בו (בראשית כח, יד): 'ויפרצת ימה וקדמה' וכו', כי היה למעלה מהמקום, בבחינת 'ויפגע במקום' כנ"ל. וכן היה למעלה מהזמן, בבחינת 'וילך שם כי בא השמש' (כח, יא) – שלא בעונתה (בראשית רבה סח, י), זה בחינת למעלה מהזמן, כמו שאמר רבנו ז"ל במקום אחר (בליקוטי תנינא סימן עט), כי יעקב היה בבחינת למעלה מהמקום, למעלה מהזמן, וזה בחינת שפת, כנ"ל:

^{נד} המשך פסוק הג"ל בראשית כח יא

^{נז} דף לד.

^{נו} תיקון יח דף לד. – עלותא דשחרית ישמח משה במתנת חלקו, ודא נשמת כל חי, דאיהי אימא עלאה, עלה אתמר (תהלים סח יד) אם תשכבון בין שפתיים, אל תקרי אם אלא אם, דעלה אתמר (בראשית כח יא) וישכב במקום ההוא, באתר דיש כ"ב אתון דאורייתא שכיבת תמן, זכאה איהי פומא, דאורייתא דהיא שעתא שכיבת תמן.

^{נז} הושע יד ג'

^{נח} הושע פרק יד (ג) קחו עמכם דברים ושובו אל ידוד אמרו אליו כל תשא עון וקח טוב ונשלמה פרים שפתינו:

התשובה (וידוי חרטה וקבלה לעתיד) הן צרופי אותיות: וזהו ויקח מאבני המקום [טז] כי אבנים הן אותיות כמבואר בספר יצירה [טז/א] וזה בחי' תשובה כמ"ש קחו עמכם דברים, ואזי הדבור הוא "אבני המקום, בחי' שהמקום דהיינו הקב"ה מדבר מגורנו (תורה קנו ומח/ב¹⁰): ועיקר תשובה היא תיקון המחשבה שמבררת ומתקנת את הפגמים, כי ע"י תשובה מעלה את המלכות למקום שניטלה ממנו דהיינו חכמה/טז לבחי' מראשותיו [טז] דהיינו מחשבה מברר הכל [טז/ט] כי אין הדין נמתק אלא בשרשו/טז:

וישלח יעקב מלאכים [טח/טז] מצוות זמניות שהן תחת הזמן העלה אותן למעל הזמן כי עשה

רד"ק (ג) קחו עמכם דברים – איני שואל מכם בתשובה לא כסף וזהב לא עולות אלא דברים טובים שתתודו בהם עונותיכם ושוב אל ה' בכל לבבכם ולא בשפתים בלבד או פירושו אחר שתשובו תתודו לפניו ואמרו אליו – בלו' אמרו לפניו כדברים האלה וכיוצא בהם:

¹⁰ המשך פסוק הנ"ל בראשית כח יא

¹¹ ספר היצירה פ"ד מ"ב (ובמהדור' מנטובא מ"ד). עיין גם לעיל תורה יח אות ו [דף כה].

סא ספר יצירה – נוסח דפוס מנטובא – פרק ד [ג] שבע כפולות בג"ד כפר"ת יסוד חקקן חצבן צרפן שקלן והמירן וצר בהם ז' כוכבים בעולם ז' ימים בשנה ז' שערים בנפש שבעה ושבעה: [ד] כיצד צרפן שתי אבנים בונות שני בתים, ג' אבנים בונות ו' בתים, ד' אבנים בונות כ"ד בתים, ה' אבנים בונות ק"כ בתים, ו' אבנים בונות ז' מאות ועשרים בתים, ז' אבנים בונות חמשת אלפים וארבעים בתים. מכאן ואילך צא וחשוב מה שאין הפה יכולה לדבר ואין האזן יכולה לשמוע:

תורה יח אות ו' – וא' ש'ת' זה בחינות האותיות, ש'ש'למותם על ידי אמונה, בבחינת ראשי תבות: א'בנים ש'למות ת'בנה (דברים כ"ז). ואבנים הן האותיות, כמאמר (ספר יצירה): ש'לשה אבנים בונות ש'שה בתים.

תורה ח' תנינא אות ו' – ועקר התפלה, שעל ידי נסלח העוון ונצולין מהחולאת, הוא בא על ידי שנתוסף שכן מישראל. כי כל מה שנתוסף שכן מישראל, נתרבה ונתגדל התפלה במאד מאד. וזה בחינת הקבוץ של ישראל. כי כל מה שנתקבצין ונתרביין ביותר נפשות ישראל ביחד, נתרבה ונתגדל ביותר מאד מאד בית התפלה. כי שלש אבנים בונות ש'שה בתים, ארבע אבנים בונות ע'שרים וארבעה בתים, חמש מאה ועשרים בתים וכו', עד שאין הפה יכול לדבר והלב לחשב, כדאיתא בספר יצירה.

טב תורה קנו – לב טהור ברא לי וכו' (תהלים נ"א). כי מה שמדברים בינו לבין קונו, הוא בחינת רוח הקדש.

תורה מח – כי כח שאדם מכניס תבנות, הם כ"ח אתון דעבדא דבראשית, שבהם נברא העולם. ועשרה מאמרות שבהם נברא העולם (אבות פרק ד'): מקבלין כח מכ"ח אתון אלו. והדבורים שאדם מדבר בכח, הם עצמן הדבורים של הקדוש ברוך הוא. וזה בחינת (ישעיה נ"א): "אשים דברי בפין", כי הם עצמם דבר ה', והם "כח מעשיו" (תהלים קי"א).

טג תורה לה אות א – דע כי תשובה היא לשוב את הדבר למקום שנטל משם. והוא בחינת זרקא המובא בזהר הקדוש (תקונים תקון כ"א דף מ"ג: ובדף ס. ותקון ס"ד דף פ"ו, ובתקונים שבסוף הזהר חדש בדף ק"ט:): 'דאזרריקת לאתר דאתנטילת מתמן. ומאן הוא אתר, הוא חכמה'. כי חכמה היא שרש כל הדברים, כמו שכתוב (שם ק"ד): "כלם בחכמה עשית".

¹² המשך פסוק הנ"ל בראשית כח יא

¹³ וזהר ח"ב רנה: ועיין תורה סא אות ו' [דף עה]. ותורה ריא [דף קיג]. כלא במחשבה אתבררו

טו עיין וזהר פקודי רנז: [ועיין ע"ח שער ח' פרק ו'] הוזהר בפקודי שם בסוף ע"ב מבאר כיצד כל דבר מתברר במחשבה עליונה והכי נמי עשרה הרוגי מלכות עלתה נשמתם למחשבה העליונה להתברר ע"ש.

עיין ספר מאור עינים (לרבי מנחם טברסקי מטשערנוביל) פרשת ואלה שמות – ונודע שהמחשבה שבכל אדם הישראלי נלקחה מעולם המחשבה האמור לעיל רק שהוא בבחינת שבירה מחשבות נפולין ממקורן ומי שיש לו לב לחפץ ולדעת לזה מעלה אותן לשרשן ומבררן ממקום השבירה ומעלה אותן למחשבה עליונה הנקרא חכמה כמו שכתוב בוזהר כולהו בחכמה אתברירו שעל ידי זה החכמה שמעלין למחשבה עליונה על ידי זה מבררן מבחינת שבירה ונעשה מהן טוב גמור כי זה עיקר עבודתינו לברר הניצוצות שהם המחשבות מלובשין בקליפות לבררן ולהעלותן ולייחדן בשרשן האמור כאמור אצלנו על פסוק רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום שהכוונה כי יש שבעה מיני מחשבות באדם ולא יותר וכל אחת מהן כוללת מיני מחשבות באדם ולא יותר וכל אחת מהן כוללת מיני מחשבות עד אין מספר למשל שיש כמה מיני מחשבות שהן מבחינת האהבה ויש בהן אהבות רעות והן נפולין ממקורם אהבה העליונה שהוא רק אהבת הבורא יתברך תענוג כל התענוגים וכשמרגיש בזה בעת שבא לו המחשבה מאהבה הנפולה מיד יחדר ויאמר הלא זה שהיה למעלה במקורה עולם האהבה כאמור ומיד יתחיל לאהוב הבורא יתברך בבחינת האהבה שנתעוררה בקרבו שאז נקל לו מאחר שנתעוררה המדה הזאת בקרבו אזי יש תקומה להמחשבה הנפולה ההיא וכל זה הן מעת הנפולה ההיא וכל זה הן מעת התפלה הן בשאר עתים וכן בכל השבע מיני מחשבות כגון יראות אחרות והתפארות וניצוח והשאר משבעה מיני ימי הבנין כנודע בכלם הכוונה לזה שיעלם לשרשם כאמור לעיל ויבררן על ידי החכמה העליונה כמו שאמרו וכולהו בחכמה אתברירו ומי שאין לו לב לחפץ ולדעת ולהבין אזי נמשך אחר המחשבה ח"ו ומביאו ח"ו לידי מעשה ומפילה יותר ויותר רחמנא ליצלן ומה שהיה עצת ה' שעל ידי זה יוכל לדבק את עצמו ומחשבתו יותר נופל בהשבירה והבן:

טז ראה עץ חיים – שער יג פרק יא – וכבר ידעת כי מציאת הדיקנא כולו דנין ועל ידו אתכפין דינין דלתתא כי אין הדין נמתק אלא בשרשו. עכ"ל.

ראה תורה סא אות ו' – כי כל המתקנות של כל הצמצומים והדינים, הוא על ידי השכל, כי כלם במחשבה אתברירו (ה). שהשכל הוא שרש הדינים, ושם נמתקים הדינים. כי אין הדין נמתק אלא בשרשו (ו). וכל דין וצמצום צריך שיהיה נמתק בשכל השיף לו, ששם שרשו. ויש לכל צמצום וצמצום שכל שעל ידו נמתק: אף יש חכמה עלאה, שכל החכמות כלולים שם, ומקבלין משם, ועל כן שם נמתקים כל הדינים. כי בהשכליים פרטיים, אי אפשר להמתיק כי אם בזה השכל דיקא השיף לזה הצמצום, שהוא שרשו. אבל על ידי בחינת חכמה עלאה שכלול מכלם, שם נמתקים כל הצמצומים, וכל הדינים כלם:

¹⁴ בראשית לב ד'

טז בראשית פרק לב (ד) וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ארצה שער שדה אדום:

מצוות הרבה ע"ז נברא כמה מלאכים כי מכל מצוה נברא מלאך [ע"ז/כ"א]: **לפניו [ע"ז]:** רומז לתשובה: כמו שכתוב **ואשיבך לפני:** ע"ז הכניע את עשו בחי' **ארצה שיער [ע"ז]:** **ע"ז ד"ת"ה"ר"** [ע"ה] נוקבא דתהומא רבה, משכן הקליפות והסט"א/כ"א: בחי' ויאמר עשו **אציגה** נא עמך מן העם אשר אתי [ע"ז/כ"א] בחי' קול עשו: וע"ז התגבר קול יעקב בחי' ויעקב נסע ספּתָה, **סוכה** בחי' **תשובה [ע"ז/כ"א]:** כי סוכה בחי' **תסוכני בבטן אמי [כ"א/כ"א]:** היא בחי' **הולדה:** בחי' בן שהוא בחי' תשובה כמ"ש **שאר ישוב בנך [כ"א]** וכתוב "אם תשוב ואשיבך לפני תעמוד" (כנ"ל בפרשת תולדות):

שבת וישב באותה שנה שנת תקע היתה שבת ראשונה של חנוכה

וישב יעקב בארץ [כ"א/כ"א] לקיים כיבוד אב לבטל כח כיבוד של

² תנחומא ויצא ג' זוהר חדש אחרי מן. מהדו' מרגליות. ושל"ה הק' וישלח תורה אור ד"ה וישלח יעקב מלאכים

א **השל"ה הקדוש** ספר בראשית פרשת וישלח תורה אור אות (ג) ועתה אפרש כיד ה' הטובה עלי. וישלח יעקב מלאכים לפניו (בראשית לב, ד). בבראשית רבה (עה, ג), מלאכים אלו שלוחי בשר ודם, רבנן אמרי מלאכים ממש. דע כי מלחמת יעקב עם עשו היתה כפולה בגוף ונפש, גשמי ורוחני, דהיינו עשו למטה וסמאל למעלה. המקטרג הגדול היה בו אחיזה מחמת שתי אחיות שנשא, אף שיש לו תירוץ על זה, מכל מקום לרוב חשיבותו שצורתו חקוקה בכסא עושה רושם. וכן מצינו בפרק גיד הנשה (חולין צא, ב) במלאכים העולים ויורדים שנתקנאו ביעקב, כי היו עולים ורואים בכסא דמות דיוקן, ויורדים ורואים בו דיוקן זה, ובעו לסכוניה. על כן צדקו שניהם יחד, דברי רז"ל שאמרו מלאכים ממש ואמרו שלוחי בשר ודם הכל אמת. כי שלח למטה לעשו שלוחי בשר ודם, ושלח למעלה לסמאל וליתר המלאכים שמתקנאין בו שלח מלאכים ממש. וענין שליחותו למטה לעשו היה דברי הכנעה ולקבלו לאדון, על כן כל מה שצויה לומר לעשו היה הכל דברי הכנעה. וענין שליחותו למעלה, הוא גילוי זכותיו וצדקתו לבעל הקטרוג והקנאה, על כן דיבר גבוה גבוה במאוד. **ואפשר שאלו המלאכים ממש ששלח הם מלאכי הזכות, רצוני לומר המלאכים מהזכויות, כי מכל עבירה נעשה משחית בר מינו ומכל מצוה נעשה מלאך. ועל זה נאמר והלך לפניך צדקך (ישעיה נח, ח), כי הצדקה הולך ממש כי נעשה מלאך. ואפשר דעל זה רומז בכאן תיבת לפניו שהוא מיותר, דהיה סגי לומר וישלח יעקב מלאכים, אלא לפניו רומז לוהלך לפניך צדקך.**

תנחומא פרשת ויצא פרק ג' – ויצא יעקב. זה שאמר הכתוב: כי מלאכיו יצוה לך לשמורך בכל דרכיך (תהלים צא, יא). אמר רבי מאיר, עשה אדם מצוה אחת, מוסרין לו מלאך אחד. עשה שתי מצוות, מוסרין לו שני מלאכים. עשה מצוות הרבה, מוסרין לו מלאכים הרבה, שנאמר: **כי מלאכיו יצוה לך לשמורך וגו'. ולמה, כדי לשמרו מן המזיקין, שנאמר: יפל מצדך אלף וגו'. ומה הוא יפל. משלימין לו, כענין שנאמר: וממנשה נפלו על דוד (דה"א יב, כ).**

זוהר חדש (מרגליות) מדרש נעלם פרשת אחרי מות דף מז. תא חזי, כל גברא דעביד עובדין טבין, דאינון מצות עשה. כל מצוה ומצוה דיעביד, אסתלק לעילא, וקיימא קמי קדישא בריה הוא, ואמר אנא מפלגיניא דעבד לך, ויהב ליה קודשא בריה הוא מלאך אחד, דיעורוניה באתר חשוכא דגיהנום דאתקרי ליליא דאיהו באתרא הדין. וכל פתגמא דאורייתא דשמע, על כל מלה ומלה, יתב ליה קודשא בריה הוא מלאך אחד, לכל מלה ומלה דיעורוניה. ועל דא (יהושע א) והגית בו יומם ולילה למען תשמר לעשות ככל הכתוב בו כי אז תצליח את דרכיך ואז תשכיל. ואם את תעביד דא, דקודשא בריה הוא פקדך דתתעסק באורייתא ביממא ולילי, ותיטר ותעביד כל מה דאית בה, לא תדחל מאתרא דא. היא הוא דכתיב, (שם) הלא צויתך חזק ואמץ אל תערך ואל תחת וגו'. קודשא בריה הוא יתא עמך בשעתא דתתעסק באורייתא ביממא ובליליא. וקודשא בריה הוא יתא עמך בשעתא דתתעסק לעשות ככל הכתוב בו, קודשא בריה הוא יתא עמך בשעתא דתתעסקא מעלמא, ותיעול הכא.

²⁰ המשך פסוק הנ"ל בראשית לב ד'

²¹ המשך פסוק הנ"ל בראשית לב ד'

²² בדפוד' ותקפא הסימונים מעל האותיות ולא ביניהם

²³ ד"ת – נוקבא דתהומא רבה

²⁴ **ראה קינת סתרים** (לרבי אברהם גלנטי) על איכה (ב' ז') – רמו לנו המקונן הקדמה מעולה שיש לנו שאין הקליפה ח"ו נכנסת באצילות ולא בבריאה ולא ביצירה חלילה אלא סוד כניסת החיצונים במקום הקדש שאנו אומרים הוא כי במדורין יש נוקבא חדא הנקראת נוקבא דתהומא רבה דמתמן נפקין כמה גרדיני נמוסין וכד אסניאו וכאין בעלמא ההוא נוקבא סתים ולא נפקין מתמן אלא כד אסניאו חייבין בעלמא אתפתח ההוא נוקבא ומתמן נפקין כמה גרדיני נמוסין וכמה חבלין טריקין ומתפשטים באותם המדורין ועולים עד המדור שכנגד היכל הגבורה דהיינו היכל הכותב דמתמן אתאחיד עשו בריה דיצחק ועד המדור שכנגד היכל החסד דהיינו היכל אהבה דמתמן אתאחיד ישמעאל בריה דאברהם ושם צועקים בקול קטרוגם ונכנס יתר למעלה עד לפני המלך הישר ואז יוצאה הגזרה כפי העת וכפי העבירות.

²⁵ בראשית לג טו

²⁶ **ע"ה בראשית פרק לג (טו) ויאמר עשו אציגה נא עמך מן העם אשר אתי ויאמר למה זה אמצא חן בעיני אדוני: (טז) וישב ביום ההוא עשו לדרבו שעירה: (יז) ויעקב נסע ספּתָה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סכת על בן קרא שם המקום סכות:**

²⁷ ידוע שזמתיין נבייט

²⁸ **יש בזה מאמר סוכה זכר לו' ענני הכבוד בחי' ימי תשובה**

²⁹ תהלים קלט יג

³⁰ **תהילים פרק קלט (יג) כי אתה קניית כליתי תסבני בבטן אמי:**

מצודות דוד – תסוכני – עודי בבטן אמי במקום חושך סככת אותי בבשר ועור ואיך א"כ יחשיך ממך כל חושך:

³¹ ישעיה ד' ג' הנ"ל

³² בראשית לו א'

³³ **בראשית פרק לז (א) וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען:**

עשו (א' /כ) לבטל קול עשו ע"י קול יעקב: **אלה תולדות יעקב**, יוסף, [ג' /ו] יוסף נקרא אלה"ו כי הוא **פוסל זרעו של עשו** [ו' /י] דהיינו את קול עשו, שע"ז נשמע קול יעקב: **כי יוסף בחי' תשובה**: כי יוסף לשון תוספת, בחי' **תוספת"ח על צדיקים** כי היה יותר צדיק מאחי"ו^ט הצדיקים: בחי' בעל תשובה שהוא למעלה מצדיק, כי **במקום שבע"ת עומדים** צדיקים גמורים אינם עומדים [ז' /א]: וע"ז **בית עשו לקש בית יוסף להבה** [ז' /ב]^ט נכנע קול עשו ונשמע קול יעקב ע"י יוסף :

שבת מקץ באותה שנה שנת תקע היתה בזאת חנוכה. שהוא אחד מהזמנים שאנ"ש התקבצו אצל רבנו שנהג בה לומר תורה ארוכה, ואמר אז את תורה ז' תנינא, ולא את מה שהכין כאן בר"פ.

מקץ שנתיים [י" /טו]: בחי' "בצר לך וכו' באחרית הימים [ט"ו /י"ו] בחי' תחת הזמן, שם אחיות הדינים: אזי ופרעה חולם [י"ח] חלום הסתלקות הדעת, בחי' זמן: דהיינו **סטרא אחרא מתחזקת: והנה עומד**

^א בעל הטורים שם

^ב **בעל הטורים שם** – וישב יעקב בארץ מגורי אביו. בגימטריא ישב לקיים מצות כבוד. אמר בשכר הכבוד זכה עשו לכל הכבוד הזה:

^ג בראשית לו ב'

^ד **בראשית פרק לו** (ב) אלה תולדות יעקב בן שבע עשרה שנה היה רעה את אחיו בצאן והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה נשי אביו ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם:

^ה **אלה פסל** את הראשונים – כמבואר **בשמות רבה פרשה ל'** פסקה ג' – ד"א "ואלה המשפטים", א"ר אבהו בכל מקום שכתוב "ואלה" מוסיף על הראשונים, ובכל מקום שכתוב "אלה" פוסל את הראשונים, כיצד? (בראשית ב) "אלה תולדות השמים והארץ בהבראם", ומה פסל? שהיה בורא שמים וארץ והיה מסתכל בהם ולא היו ערבים עליו והיה מחזירן לתוהו ובוהו, כיון שראה שמים וארץ אלו, ערבו לפניו, אמר אלו תולדות, לפיכך "אלה תולדות השמים והארץ", אבל הראשונים לא היו תולדות. .... כיוצא בו (בראשית לו) אלה תולדות יעקב פסל לאלופי עשו.

^ו חוקוני ואור החיים שם. ועיין ב"ד ל' ג'

^ז **אור החיים** (ב) אלה תולדות רבותינו ז"ל אמרו (בר" ל ג) כל מקום שנאמר אלה וגו', וכאן פסל תולדות עשו, ואם לזה כיוון לא היה צריך כי כבר נפסל עשו והיוצא מפסול פסול:

חוקוני (ב) אלה תולדות יעקב – כל מקום שנאמר אלה פסל את הראשונים לומר הראשונים רשעים בני ממורות ואלו צדיקים מטפה כשרה והם בני יהודה ויוסף האמורים לקמן בענין.

^ח גם בדפוסים ותולד – תוספת, ותחולו – תוספות

^ט **כי יוסף בחי' ממצע בין יעקב אבינו לאחים** וזהו שאמרו בוזהר (וישב קפב): יעקב ויוסף כחדא אולי כמבואר בתורה פ'

^י ברכות לו: זוהר ח"א קסט:

^{יא} **ברכות דף לד:** – ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: כל הנביאים פולין לא נתנבאו אלא לבעלי תשובה, אבל צדיקים גמורים עיני לא ראתה אלהים וזלתי. ופליגא דרבי אבהו, דאמר רבי אבהו: מקום שבעלי תשובה עומדין – צדיקים גמורים אינם עומדין, שנאמר: "שלום שלום לרחוק ולקרוב". "לרחוק ברישא, והדר לקרוב". ורבי יוחנן אמר לה: מאי "רחוק" – שהיה רחוק מדבר עבירה מעיקרא. ומאי "קרוב" – שהיה קרוב לדבר עבירה, ונתרחק ממנו השתא.

זוהר ח"א דף קסט. – וזכאין אינון מאריהון דתשובה דהא בשעתא דהא ביומא דהא ברגעא דהא (דף קסט ע"ב) קריבין לגבי קודשא בריך הוא, מה דלא הוה הכי אפילו לצדיקים גמורים דאתקריבו גבי קודשא בריך הוא בכמה שנין. אברהם לא עאל באינון יומין עלאין עד דהוה סיב פמה דאתמר. וכן דוד דכתיב (מלכים א א) והמלך דוד זקן בא בימים. אבל מאריה דתשובה מיד עאל ואתדבק ביה בקודשא בריך הוא. רבי יוסי אמר תנינן אתר דמאריהון דתשובה קיימי ביה, בההוא עלמא. צדיקים גמורים לית לון רשו לקיימא ביה, בגין דאינון קריבין למלכא יתיר מפלהו, ואינון משיכי עליהו ברעותא דלכא יתיר ובחילא סגיא לאתקרבא למלכא.

^כ עובדיה א' יח הובא בפרש"י בראשית לו א

^{כא} **עובדיה פרק א** (יח) והיה בית יעקב אש ובית יוסף להקה ובית עשו לקש ודלקו בהם ואכלום ולא יהיה שריד לבית עשו פי ידוד דבר:

רש"י (בראשית לו א) (ד"א וישב יעקב הפשתני הזה נכנסו גמליו טעונים פשתן הפחמי תמה אנה יכנס כל הפשתן הזה היה פיקח אחד משיב לו ניצוץ אחד יוצא ממפוח שלך ששורף את כולו כך יעקב ראה כל האלופים הכתובים למעלה תמה ואמר מי יכול לכבוש את כולן מה כתיב למטה אלה תולדות יעקב וכתוב יוסף וכתוב ויהיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש ניצוץ יוצא מיוסף שמכלה ושוורף את כולם. ברש"י ישן): (וראה תנחומא וישב פ"א)

^{כב} בראשית מא א'

^{כג} **בראשית פרק מא** (א) ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חלם והנה עמד על היאור:

^{כד} בראשית מט א' ועי' לק"ה ר"ה ה' סוף אות ב'

^{כה} **בראשית פרק מט** (א) ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים:

גור אריה (מהר"ל) [א] בקש לגלות הקץ. כמשמעות הכתוב "ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים", ולא מצאנו שיקרא מאתים שנה "אחרית הימים" בדורות הראשונים שחייהם היה ק"ץ שנה,

לק"ה ראש השנה ה' אות ב' – וזה בחינת מה שמובא שם בראשי פרקים הנ"ל, פסוק "בצר לך וכו' באחרית הימים וכו' ושב"ת" וכו', כי 'אחרית הימים' זה בחינת זמן, ששם בזמן שיך לומר 'אחרית הימים', ושם עקר אחיות הדינים, חס ושלום, כנ"ל. וזהו "בצר לך ומצאוך וכו' באחרית הימים", באחרית הימים דיקא שהיא בחינת תקף הזמן, שהוא בחינת הסתלקות הדעת שהוא בחינת גבורות ודינים, חס ושלום, בחינת "בצר לך" וכו', ואז צריכין לעשות תשובה כדי לזכות לבחינת למעלה מהזמן שזוכין על ידי התשובה, כנ"ל, ועל ידי זה

על היאור [י^ט] אולי הכוונה לפרעה הקריב את ישראל לאביהם שבשמים לבחי' שתק בחי' מחשבה בחי' דעת: **יאור** [י^ב] בחי' תשובה: בחי' מבכי נהרות חבש [כ^א]/[כ^ב] כפרש"י שהם המים התחתונים שבקשו גם הם להיות לפני המים כמו המים העליונים: **נשאו נהרות קולם** [כ^ב]/[כ^ג] בתשובה בחי' מעל הזמן המתקת הדינים:

ויגש אליו יודאבה [כ^ו]/[כ^ז] **תקרובתיה מלכא במלכא** יוסף מלך מצרים ויהודה מלך ישראל [כ^ז]/[כ^ח] **נתאחדו במצות: כי הנה המלכים** נועדו [כ^א]/[כ^ב] התאחדות עולם תחתון בעולם עליון, בחי' ביטול הזמן **אזי עברו כל מלאכי חבלה** [כ^ג] כמבואר בתורה צא/לד: **ידבר נא באזני** [ל^ה] כי יהודה החזיק את יוסף לגוי בחי' קול עשו, ע"כ ביקש יהודה לדבר קול יעקב באזני יוסף, דהיינו שאמר לו תרשה לי לדבר כדי **ולא יבלבלו את קולי: ועיז ואל יחר אפך** [ל^ו]: יתמתקו הדינים שהם בחי' **בצר לך** ומצאוך וכו' [ל^ז]/[ל^ח]: כי כמוך **כפרעה** [ל^ט] מקרב את ישראל לאביהם שבשמים, בחי' **תשובה** [מ^א]/[מ^ב]: בחי' **בפרוע פרעות בהתנדב** [מ^ב]/[מ^ג] כי ע"י הפרעות והדינים, ישראל מתנדב לבם לתשובה: **כי כמוך כפרעה** [מ^ד]:

נמתק הזמן ועולה למעלה מהזמן, ואזי נמתקין כל הדינים, בחינת "בצר לך" על ידי הדעת שנתגדל שהוא בחינת למעלה מהזמן וכו', כנ"ל. וזה "בצר לך וכו' באחרית הימים" דיקא כנ"ל, אז "ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקלו" דיקא, כנ"ל, הינו שתעשה תשובה, ואז תזכה לבחינת למעלה מהזמן ותזכה לשמע הקול כנ"ל, ואז נמתק הכל, כנ"ל:

^ט המשך פסוק הג"ל בראשית טא א'

^פ שם

^פ שם

^כ איוב כח יא

^כ **איוב פרק כח** (י) בצורות יארים בקע וכל יקר ראיה עינו: (יא) מבכי נהרות חבש ותעלמה יצא אור:

רש"י (יא) מבכי נהרות חבש – בבריאת העולם כשבכו מים התחתונים, בכי כמו נבכי ים (איוב ט). חבש – כמו ויחבש את חמורו (בראשית כב) כ"ש, (ס"א מבכי וגו' מפני בכייתן של ישראל שהיו בוכין לאמר מה נשתה חבש ותיקן להם נהרי מים מן הסלע ויחבש להם מתרגם ואתקין). ותעלומה יוציא אור – חלון יש ברקיע ושמו תעלומה משם תולדות השמש לתקופתו (בפרקי ר' אליעזר) כלומר לכל דבר יש מוצא וסוף רק לחכמה לא מוצא לה אלא מפיו ולא סוף עולמות:

^כ תהלים צג ג'

^כ **תהילים פרק צג** (ג) נשאו נהרות ידוד נשאו נהרות קולם ישאו נהרות דכים:

^כ גם בדפוד יודא, בתולד יהודה, ותולדו - יהודא

^כ בראשית טד יח

^כ **בראשית פרק מד** (יח) ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ידבר נא עבדך דבר באזני אדני ואל יחר אפך בעבדך כי כמוך כפרעה:

^כ גם בדפוד ותולד - תקרובת ומתולדו - תקרובתא

^כ זוהר ויגש רז.

^ל **זוהר ויגש דף רז**. – **תא חזי** כל ואלה מש"כ **ויגש אליו** רומז **תקרובתא דעלמא בעלמא** התקרבות עולם התחתון שהוא המלכות שורש נשמת יהודה, בעולם העליון שהוא יסוד דז"א שורש נשמת יוסף, **לאתאחדא דא בדא להווי כלא חד** כדי להתאחד היסוד והמלכות זה זה להיוסם בחמות אחת, בגין דיהודה איהו מלך ויוסף מלך **אתקריבו דא בדא ואתאחדו דא בדא** לפי שיהודה הוא מלך שהיה מושגת במלכות, וגם יוסף הוא מלך, כי גם יסוד נקרא מלך על שם שהוא ענף הת"ת הנקרא מלך, ונתקרב זה זה ונתאחדו זה זה כבוד יסוד העליון. (מ"ק ואל"ג ומפסוק)

^כ תהלים מח ה'

^כ **תהילים פרק מח** (ה) כי הנה המלכים נועדו עברו יחדו:

פרש"י (ה) המלכים נועדו – להלחם עליה במלחמת גוג ומגוג. עברו יחדו – למלחמה:

^כ עיין לקמן תורה צא [דף ט: טור א] ובזוהר ויגש רז הג"ל

^{לד} **עיין תורה צא תנינא** – דע, כי ההתקשרות באמת לצדיקים אמתיים הוא תועלת גדול מאד מאד, כי על-ידי-זה זוכין לתשובה שלמה ולכפרת עון, ונמתקין הדינים ונתבטלין לגמרי, ונעשה על-ידי-זה יחוד קדשא בריהו וישכינתה, כי איתא בזהר הקדוש (ויגש דף רז): כי הנה המלכים נועדו. תריז עלמין קדישין, עלמא עלאה ועלמא תתאה וכו', כד מתחברין כחדא בדין כל אנפין נהירין וכל חובין אתעברו וכו', עיין שם.

^כ המשך פסוק הג"ל בראשית טד יח

^כ שם

^כ דברים ד' ל'

^{לח} **דברים פרק ד** (ל) **בצר לך** ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבתי עד ידוד אלקיך ושמעת בקלו:

פסיקתא זוטרתא – בצר לך ומצאוך. אין ישראל נגאלין אלא מתוך צרה.

^כ המשך פסוק הג"ל בראשית טד יח

^כ שניהם בכינה כיוס

^{מא} **תורה לח בסוף** – וזה פרוש: "מרכבת פרעה וחילו", הינו בחינת תפלין, כמובא בזהר (ויגש ר"ג). שפרעה היא אמת דכל נהירין אתפרעין ואתגלגין מנה.

^כ שופטים ה' ב'

רמז לתשובת המשקל [מ"ה/מ"ו] שהיא שלימות התשובה/מ"ו: כי יוסף הטמין חרפתי [מ"ח/מט] ע"י שהעלה את אביו ממצרים ש"קולה כנחש ילך" קול עשו, לארץ ישראל למערת המכפלה שער ג"ע קול יעקב/י:

ר"פ לפרשת ויחי

ויקרבנו ימי ישראל למות [נ"א/נ"ב]: ויקרבנו ימי" זה בחי' התאחדות הזמן: למות זה בחי' דינים בחי' בצר לך ומצאוך וכו' באחרית הימים [נ"ג/נ"ד] בחי' תחת הזמן, והמשך הפסוק "וְשָׁבַת עַד ה' אֶלְהֵיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹל דְּהֵיָנוּ תְּשׁוּבָה, מעל הזמן: בחי' ויקרא לבנו ליוסף: בן זה בחי' תשובה כמ"ש שאר ישוב בנך [נ"ה/נ"ו] וכתוב "אם תשוב ואשיבך לפני תעמוד", שע"י תשובה לפני תעמוד דהיינו מעל הזמן (כנ"ל בפרשת תולדות): ועי"ז יוסף הטמין חרפתי [נ"ז/נ"ח] דהיינו חרפת יעקב להיקבר במצרים: ע"כ ביקש מיוסף אל נטתקברני במצרים [ס'] במצר הגרון [ס"א/ס"ב] בחי' מצרים ש"קולה כנחש ילך" בחי' קולו עשו: בשעת בחי' בצר לך בתחילת שיעבוד מצרים זמן שליטת קול עשו, אלא במערת המכפלה שער ג"ע קול יעקב:

ואלה שמות [ס"ג/ס"ד]: לנו חזו מפעלות וכו' ה' אשר שם שמות בארץ, שמות [ס"ה/ס"ו] הן השממון

נג שופטים פרק ה (ב) בפרע פרעות בישאל בהתנדב עם ברכו ידוד:

פרש"י – (ב) בפרע פרעות בישראל בהתנדב עם – כשבאו פרצות על ישראל שפרצו בהם אויביהם על עזבם את ה', והתנדב העם לשוב בתשובה, מעתה ברכו את ה' על התשועות שעשה:

^מ המשך פסוק הנ"ל בראשית מז יח

^מ עיין יומא פ: וארות צדיקים שער כו שער התשובה ד"ה ארבעה מיני תשובות הם. ובתורה יא ובסוף תורה כו קמא ובתורה טט תנינא ובהערות שם.

^מ עיין יומא דף פ: היכי דמי בעל תשובה? אמר רב יהודה כגון שבאת לידו דבר עבירה (שנכשל בה כבר) פעם ראשונה ושניה, וניצל הימנה. מחזי רב יהודה באותה אשה באותו פרק באותו מקום. פרש"י – באותה אשה באותו מקום. שעבר שם העבירה ואותו פרק מתוך שדומה מכל וכל לזמן שנכשל בו כבר יצרו מתגבר עליו ואומר לו ראה פלונית ואותו מקום ואותו פרק הוא קום עשה מה שעשית כבר: עכ"ל הגמ' וכן פסק הרמב"ם בהלכות תשובה ב' א'. אבל בארחות צדיקים שער כו פירש שכמשקל ההנאה שהיה לו כך יצער עצמו בכל ההנאות כגון מאכל ומשתה ושינה וכיו"ב.

ארחות צדיקים שער כו – ארבע מיני תשובות הן, תשובת הבאה, תשובת הגדר, תשובת המשקל ותשובת הכתוב. ... תשובת המשקל כיצד? כפי הנאה שנהנה מן העברה יעשה לו צער בתענית ובמעוט אכילה ושתיה, ובענין המשקב ובענין כל ההנאות ימעט:

^מ עין תורה כז בסוף מבואר שם שבהרהור לבד מתקן וכן מבואר בלק"ה מנחה ז' ח'. ובלק"ה ברכת השחר ה' סוף אות מה מבואר שתשובת משקל בהרהור היא על כל עבירה, ולא רק על עבירה בהרהור. ועיין תורה מט תנינא ובהערה שם שבהרהור לבד אינו תיקון גמור, אבל עי"ש שיש מחשבה שדינה כמעשה. עוד עיין לק"ה פסח ח' ג'. ופורים א' ג'. ושיחות הר"ן קב.

^מ בראשית ל' כג אסף חרפתי ועי"ש רשב"ם ובפרש"י

מט בראשית פרק ל (כג) ותהר ותלד בן ותאמר אסף אלהים את חרפתי: (כד) ותקרא את שמו יוסף לאמר יסף ידוד לי בן אחר:

רשב"ם (כג) אסף אלהים – כמו ואסתפו אל תוך ביתך, וכמו אסתפי את שלומי. הכנסת והטמנת את חרפתי שהייתי נקראת עקרה:

ג צ"ע אולי רומז לזה שיוסף בהעלותו את יעקב לקבורה בא"י עשה תשובת המשקל לזה שגם לו לרדת למצרים.

^מ בראשית מז כט

נב בראשית פרק מז (כט) ויקרבנו ימי ישראל למות ויקרא לבנו ליוסף ויאמר לו אם נא מצאתי חן בעיניך שים נא ידך תחת ירכי ועשית עמדי חסד ואמת אל נא תקברני במצרים:

^מ דברים ד' ל'

נד דברים פרק ד (ל) בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבבת עד ידוד אלהיך ושמעת בקלו:

פסיקתא זוטרתא – בצר לך ומצאוך. אין ישראל נגאלין אלא מתוך צרה.

^מ ישעיהו ז' ג'

נו ישעיה פרק ז (ג) ויאמר ידוד אל ישעיהו צא נא לקראת אחז ושארה ושארה ישוב בנך – שארית מעט שישו בו אלי על ירך והם כבנך. כובס: פרש"י (ג) ושאר ישוב בנך – שארית מעט שישו בו אלי על ירך והם כבנך.

^מ בראשית ל' כג אסף חרפתי ועי"ש רשב"ם ובפרש"י

נז בראשית פרק ל (כג) ותהר ותלד בן ותאמר אסף אלהים את חרפתי: (כד) ותקרא את שמו יוסף לאמר יסף ידוד לי בן אחר:

רשב"ם (כג) אסף אלהים – כמו ואסתפו אל תוך ביתך, וכמו אסתפי את שלומי. הכנסת והטמנת את חרפתי שהייתי נקראת עקרה:

^מ גם בדפודי ותולד - תקברני ומתולד - תקברני

^נ המשך פסוק הנ"ל בראשית מז כט

^מ פ"ח שער חג המצות פ"ו בכונות עבדים היינו וכו' ולעיל תורה סב אות ה ותורה קסג ותורה עג תנינא שם נרשם עוד

סב מוצר הגרון – עיין עמק המלך – שער יד – פרק קיט – ולסוד מצר הגרון נקראו מצרים מוצרים, כי לא יש מצר צר בכל הגוף יותר מן הגרון, ולכן כולו דינין ונאחזים בו החיצונים.

^מ שמות א' א'

שנעשה לסט"א ע"י פעולת ס' מצות שעל ידן נעשה צוותא וחיבור עם ה' ית' דהיינו תשובה: ובגמרא/ס"ח אמרו אל תקרי שמות אלא שמות, ס' שמות דהיינו השם גורם פירוד בין המצות דהיינו ריבוי מצוות שמכל אחת נעשה מלאך שעולה לבחי' מעל הזמן: ויהי כל נפש וכו' שבעים נפש [ע"ג/כ"ג]; דהיינו שהשבעים נפש של זרע יעקב, נכללים זב"ז ונחשבים אחד בחי' אחדות [ע"ב/ג"ג]; ע"י ויוסף היה במצרים [ע"ד] אסף חרפתי [ע"ה/ע"ו]; יוסף ביטל את קול עשו דהיינו חרפת קול יעקב, ע"י שהעלה את אביו ישראל בחי' מעל הזמן ממצרים ש"קולה כנחש ילך" קול עשו, לארץ ישראל במערת המכפלה שער ג"ע קול יעקב. דהיינו ששבעים נפש יעקב שמעו את קול יעקב ע"י יוסף, וע"ז נכללו זה בזה ונעשו אחדות.

וארא אל אברהם וכו' ע"ב בקל שדי [ע"ח/ע"ט] דהיינו זמן וגבול גלות כי שם שדי נטריון שאמרתי לעולמי די/ג"ג, דהיינו גבול שלא יתפשט יותר: ושמי ה' [כ"א] שם הויה בחי' מעל הזמן (יהיה הוה היה), והוא שם של רחמים, כשידפוקו פ"ב על דלתי רחמים [ג"ג/כ"ג]; קודם הקץ: [כ"ה/כ"ו] דהיינו שישראל יעוררו את שם של רחמים שם הויה בחי' מעל הזמן זהו התקרבות הזמנים דהיינו שיקרבו את הגאולה ע"י בחי' מעל הזמן: דהיינו תשובה כמ"ש שם בפסוק הבא וגם הקימותי את בריתי וכו' לתת להם ארץ מגוריהם [כ"ז/כ"ח] תותבותהון [כ"ט] דהיינו מושבותיהם לשון תשובה ועל ידי זה וגם אני שמעתי נאקת בני ישראל [כ"ז/כ"ח]; וצעקת בני ישראל להקב"ה בתשובה זה קול יעקב: ומגוריהם הנ"ל תרתי משמע, גם כנ"ל

^{סד} שמות פרק א (א) ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו:

^{טו} תהלים מו ט' (שמות פרש"י לשון שמחה) ועין ברכות ז': א"ת שמות אלא שמות

^{טז} תהילים פרק מו (ט) לכו חזו מפעלות ידוד אשר שם שמות בארץ:

^{טז} גם בדפוד' ותולד - פעולת, ומתולד - פעולות

^{טז} ברכות דף ז' - רות, מאי רות? א"ר יוחנן שזכתה ויצא ממנה דוד שריהוה להקב"ה בשירות ותשבחות. מנא לן דשמא גרים? אמר רבי אליעזר דאמר קרא (תהילים מו-ט) "לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ" אל תקרי שמות אלא שמות:

^{טז} משך הנחל ניקד שמות וצ"ע מניל [ואולי שמות לשון רבים בחי' פירוד זייקא]

^{טז} שמות א' ה'

^{עא} שמות פרק א' (ה) ויהי כל נפש יצאי ירף יעקב שבעים נפש ויוסף היה במצרים:

^{עב} עין ויקרא רבה ד' ו' הובא בפרש"י בראשית מו כו הכתוב קורא אותן נפש לפי שהיו עובדין לאל אחד.

^{עג} עין ויקרא רבה ד' ו' - אמר להם בעשו כתיב ביה שש נפשות וכתוב בו נפשות הרבה, דכתיב (בראשית לו, ו): ויקח עשו את נשיו ואת בניו ואת בנותיו ואת כל נפשות ביתו, וביעקב שבעים נפש וכתוב ביה נפש אחת, דכתיב (שמות א, ה): ויהי כל נפש יצאי ירף יעקב שבעים נפש, אלא עשו שהוא עובד לאלהות הרבה כתיב ביה נפשות הרבה, אבל יעקב שהוא עובד לאלוה אחד כתיב בו נפש אחת, ויהי כל נפש וגו'.

^{עג} המשך פסוק הנ"ל שמות א' ה'

^{עג} בראשית ל' כג

^{עו} בראשית פרק ל (כג) ותהר ותלד בן ותאמר אסף אלהים את חרפתי: (כד) ותקרא את שמו יוסף לאמר יסף ידוד לי בן אחר:

^{עו} גם בדפוד' ותולד - בקל, ומתולד - באל

^{עו} שמות ו' ג'

^{עט} שמות פרק ו (ג) וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי ידוד לא נודעתי להם:

^פ פסיקתא זוטרותא שם - וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי. אני הוא שאמרתי לעולם דיי, יצחק אמר ואל שדי יברך אותך (בראשית כח ג), יעקב אמר ואל שדי ויברךך (שם מט כה), אל שדי נראה אלי בלוח (שם מח ג):

^פ שם

^פ גם בדפוד' ותולד - כשידפוקו ומתולד - כשידפוקו

^פ לשון מדרש ילקוט שמעוני אסתר רמז תרנא

^{פד} ילקוט שמעוני אסתר רמז תרנא (עה"פ איש יהודי וכו') - תנא כלם על שמו נקראו, בן יאיר שהאיר עיניהם של ישראל בתפלה, בן שמעי שמע אל תפלתו, בן קיש שנקש על דלתי רחמים ופתחו לו.

^{פד} עין אור החיים פרשת וארא [שמות ו' ג']

^{פז} אור החיים (שמות פרק ו פסוק ג) עוד ירצה, כי בא האדון ברוך הוא להשיב למשה על ששלחו קודם הקץ, ואמר כי הגם ששם קץ לחושך לצאת בני ישראל מארץ מצרים, והקץ עדיין לא נשלם, יש לך לדעת כי הקץ שעשיתי להאבות הוא בחינת אל שדי וכו' שמתו לגלות גבול ואמרתי לו די, אבל בחינה אחרת לא נודעתי, פירוש לא אמרתי להם הקץ שיהיה באמצעות הרחמים אם יבקשו ויעוררו רחמים, כמו שעשו ישראל שבקשו ממני רחמים וידפקו על דלתי הרחמים קודם הקץ, לא נודעתי להם, ולכן הגם שלא שלמו ימי העינוי והצרה אף על פי כן רחמתי עליהם במדת הדין, והוא אומרו בתחילה אני ה', והבן:

^{פז} שמות ו' ד'

^{פח} שמות פרק ו (ד) וגם הקמתי את בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען את ארץ מגריהם אשר גרו בה:

תרגום אונקלוס (ד) ואף אקימתי ית קימי עמהון למתן להון ית ארעא דכנען ית ארעא תותבותהון דאתותבו בה:

^{פח} תרגום אונקלוס שם

^{פח} שמות ו' ה'

שהתרגום תותבותהון לשון תשובה, וגם **מגוריהם** לשון מגורה דהיינו אוצר, מקום **אסיפת הנצוצות** [צ"ג/צ"ג] ע"י החזרה בתשובה: שהיא בחי' מעל הזמן בחי' גאולה לא"י: ועי"ז יתקיים **בונה ירושלים** [צ"ד/צ"ד]: **נדחי ישראל יכנס** [צ"ד] דהיינו בנין ירושלים וקיבוץ גלויות שגם זה בחי' אסיפת ניצוצות ע"י תשובה:

ויאמר ה' אל משה **בא אל פרעה** [צ"ז/צ"ז]: **משה בחי' אחדות הזמנים** כי מש"ה מובא בתיקוני הזוהר/צ"ז שהוא ר"ת **מה שיהיה הוא שיהיה** [ק"א/ק"א] בחי' מעל הזמן/ק"א: והקב"ה אמר בא אל **פרעה** מלך מצרים **שקולה כנחש ילך** [ק"א/ק"א] בחי' קולו של עשו (נחשירכן נחש על ירכו)/ק"א: כי **אני הכבדתי**

^{א"א} שמות פרק ו (ה) וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבדים אתם ואנכר את בריתי:

^{ב"ב} דגל טהנה אפרים וארא ד"ה וגם

^{ג"ג} דגל מחנה אפרים – פרשת וארא – וגם הקימותי את בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען את ארץ מגוריהם אשר גרו בה. והקשה האור החיים דהיה די לומר את ארץ כנען למה לי שוב את ארץ מגוריהם, ותיריך דלא יקשה להם הא עדיין לא נשלם הגירות של ארבע מאות שנה לכך אמר את ארץ מגוריהם אשר גרו בה היינו האבות כי משנולד יצחק התחיל הגירות. אך לפי זה קשה דהוי סגי לומר את ארץ מגוריהם למה לי אשר גרו בה, ונראה לפי עניות דעתי בעזרת השי"ת שיש בזה רמז מגוריהם היינו לשון מגורה שפירושו אוצר שנאסף שם אל מקום אחד התבואה והוא מרמז על יחודים קדושים שעשו האבות להמתיק כל הדינים והגבורות וזהו גרו בה אותיות גבורה שהמתיקו הגבורות בשורשם:

^{ד"ד} תהלים קמו ב'

^{ה"ה} תהילים פרק קמו (ב) בונה ירושלים ירד נדחי ישראל יכנס:

^{ו"ו} המשך הנ"ל

^{ז"ז} שמות י' א'

^{ח"ח} שמות פרק י' (א) ויאמר ירד אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אתני אלה בקרבו:

^{ט"ט} תיקוני זהר דף קיא: אמר רבי שמעון חבריא בוודאי קודשא בריך הוא אסתכס עמנא, עלאין ותתאין למהוי בהאי חבורא, זכאה דרא דהאי אתגליא ביה, דעתיד כולי האי לאתחדשא על ידא דמשה בסוף יומיא בדרא בתראה, לקיימא קרא מ"ה ש"היה ה"וא שיהיה, וביה: שפתי כהן – דבר אחר אמר החודש הזה לכם, זה משה שנאמר (שמות ל"ב, א') כי זה משה האיש לא בא אלא לגאלכם לכם, וכן החודש הזה לכם, סופי תיבות משה, וראשי תיבות גימטריא ארבעים, שעמד ארבעים יום בהר, לכם בשבילכם כדי להוריד לכם התורה, ראש חודשים שהוא גואל ראשון, הוא גם כן לכם, משיח שנאמר בו (ישעיה מ"א, כ"ז) ראשון לציון הנה הנם ולירושלים מבשר אתן, גם כן משה עמו שנאמר (קהלת א', ט') מה שהיה הוא שיהיה ראשי תיבות משה, וכן עד כי יבוא שילה גימטריא משה, וכן הנם סופי תיבות משה אהרן מרים, שיבואו בגאולה אחרונה כמו שהיו בגאולה ראשונה.

^{י"י} קהלת א' ט' מה שהיה הוא ר"ת משה עיין תיקון סט דף קיא: קיב. לק"ה ריבית ה' ד', ושפתי כהן עה"ת שמות יב ב' ורמ"ע מפאנו מאמר מעין גנים ח"א ליקוטים ולעיל תורה ז תנינא אות ב' [דף יב].

^{יא} קהלת פרק א (ט) מה שהיה הוא שיהיה ומה שנגעשה הוא שיעשה ואין כל חדש תחת השמש:

נחל אשכול (לחיד"א) מה שהיה הוא שיהיה וגו'. פירש הרב עיר וקדיש כמהר"ר חיים הכהן ז"ל בעל עור ברקת וכו' בס' מנורת זהב כ"י בחקירת הרמב"ם אם ידיעתו מכרחת הרי הוא ידע שזה רשע ומוכרח להיות רשע וכן הצדיק מוכרח שיהיה צדיק ותיריך הרמב"ם שאין ידיעתו כידיעתנו ובודאי כי הוא יתברך בוחן לב חוקר כליות וגם האדם יש לו בחירה ועוד כתב הרב הנז' דהן לו יהי דמוכרח מ"מ נודע דהתשובה קדמה לעולם ואף אם יהיה רשע כמ"ש הקדוש ברוך הוא יכול לשוב. וז"ש מה שהיה הוא שיהיה מה שנגעשה הוא שיעשה ושני תיבות הוא יתירות, אבל הכונה דהבחירה ביד האדם, וא"כ מה שהיה שידע הקדוש ברוך הוא שיהיה רשע, עכ"ז הוא האדם הגורם שיהיה כך, ומה שנגעשה האדם הוא הגורם שיעשה שאין ידיעתו מכרחת, ואין ידיעתו כידיעתנו. ועוד יש דבר שהיא התשובה כמשו"ל במדרשים שהתשובה נקראת דבר, שנגעשה בריה חדשה, וז"ש שיאמר ראה זה חדש הוא, אף שנראה דזה האדם כבר היה לעולמים, וא"כ יכול לשוב. ע"כ דברי הרב הנז'. ואפשר לרמוז מה שהיה הוא ר"ת משה כמ"ש בזהר הקדוש שהגואל ראשון הוא הגואל האחרון הוא שיהיה.

^{יב} ראה גם לק"ה ריבית ה' ד' – ועל כן עוון הרבית חמור מאד מאד, כי הרבית הוא אגר נטר – שנוטל שכר בשביל המתנת מעותיו שמל"ה לו. ובזה מגביר אחיות הזמן ביותר, ומגביר הרע הנאחז בשנויים הנאחזים בהזמן, מאחר שאינו מאמין להשם יתברך – להמתין לחברו ההלואה ולגמל עמו חסד, שעל ידי זה הוא מבטל הזמן הנאחז בהממון ביותר כנ"ל. ועל כן פגם עוון הרבית גדול מאד ונחשב ככופר בכל התורה בלה (בבא מציעא ע"א). כי כל קיום התורה תלויה בזה – לבטל הזמן שמשם כל השנויים, שמשם כל אחיות היצר הרע כנ"ל. וזה שאמרו רבותינו ז"ל (שם), שנגחש ככופר ביציאת מצרים, כי ביציאת מצרים היה שדוד המערכות שעל ידם מתנהג הזמן. ועל כן היה אז בחינת בטול הזמן וכמובא בדברי אדמו"ר ז"ל בהראשי פרקים (לקוטי תנינא סימן עט): שבקריעת ים סוף היה בטול הזמנים. ועל כן בליל שמורים היה "לילה פיוס יאיר", כמו שאמרו רבותינו ז"ל, שזהו בחינת בטול הזמנים שמשם כל האותות והמופתים הנוראים שעשה משה שהיה למעלה מהזמן, כמו שמוכא (זהר משפטים כב): "מ"ה שהיה היא שיהיה" (קהלת א, ט), ראשי תבות: מ'שה', כמו שכתוב שם בהראשי פרקים הנ"ל.

^{יג} ירמיהו כו, ב' ועי"ש רד"ק צעקת מצרים ילך כצעקת נחש. ועי" ב"ר כ' ה'

^{יד} ירמיה פרק מו (כ) עגלה יפה פיה מצרים קרץ מצפון בא בא: (כא) גם שכרית בקרבה כעגלי מרבק כי גם המה הפנו נסו יחדיו לא עמדו כי יום אידם בא עליהם עת פקדתם: (כב) קולה כנחש ילך כי בחיל ילכו ובקדמות פאו לה כחטבי עצים: רד"ק (כב) קולה כנחש ילך – קול צעקת מצרים ילך למרחוק בקול נחש ויונתן תרגם קל ניקוש זיניהון כחזין זחלין:

את לבו כדי שיכביד על ישראל למען שיתי אותותי [ק"ב] בחי' מעל הזמן: בחי' **אם לא יאמינו לקול האות** [ק"ג/ק"ד] אות הוא בחי' מעל הזמן: **בקרבנו** [ק"ט] כדי שיקריב את ישראל לתשובה. ע"י הכבדתו **שהכביד על ישראל כדי לעוררם בתשובה:** וזהו **ופרעה הקריב** [ק"י/ק"יא] את ישראל לאביהם שבשמים דהיינו תשובה, ועי"ז עשו תשובה ועלו לבחי' למעלה מהזמן :

כאן רבנו דילג על פרשת בשלח, אולי כיון שהיא שבת שירה שהיתה אחת מהזמנים שהיו מתקבצים אנ"ש אצלו והיה אומר תורה ואמנם בפרשת בשלח אותה שנה אמר את תורה עא תנינא. אלא שא"כ צ"ע כי על פרשת וישב או מקץ לא דילג אע"פ שגם שבת חנוכה היה זמן קיבוץ אצלו, ואמנם באותה שנה בפרשת וישב לא ידוע מה אמר אבל במקץ אמר את תורה ז' תנינא. ולפי הטעם הנ"ל לכאורה היה לו לדלג גם על פרשת מקץ.

ר"פ לפרשת יתרו מבואר ע"י מוהרנ"ת לקמן.
למעשה בשבת יתרו אותה שנה שנת תקע אמר רבנו את תורה עב תנינא

וישמע יתרו [ק"ב/ק"ג] כששמע יתרו על קריעת ים סוף ומלחמות/ק"ד **עמלק** [ק"טו/ק"טז] אזי בא להתייגר: כי עי"ז שמע את קול יעקב הוא קול ה' ית', כי קריעת י"ס זה ביטול הזמנים: כי כשנקרע ים

מדרש רבה בראשית – פרשה כ פסקה (ה) על גחונך תלך בשעה שאמר לו הקב"ה על גחונך תלך ירדו מלאכי השרת וקצצו ידיו ורגליו והיה קולו הולך מסוף העולם ועד סופו. בא נחש ללמד על מפלגתה של מצרים, ונמצא למד ממנה, שנאמר (ירמיה מז) קולה כנחש ילך.

ק"ה בראשית כה כז – ויהי עשו איש ידע ציד, תרגם יונתן והוה עשו גבר נחשירכן. בחי' נחש על ירכו, וראה מאור ושמש שם שכתב וראיתי בציונים על התרגום הזה, שהיה דמות נחש חקוק על ירכו. תוקף תאוות ניאוף, וכפרש"י (בראשית כו לד) כל מ' שנה היה עשו צד נשים מתחת יד בעליהן ומענה אותם.

^ק המשך פסוק הנ"ל שנות י' א'

^ק שנות ד' ח'

ק"ו שמות פרק ד (ח) והיה אם לא יאמינו לך ולא ישמעו לקל האת הראשון והאמינו לקל האת האחרון:

^ק המשך פסוק הנ"ל שנות י' א'

^ק שנות יד י' ועי"ש זוהר ח"א דף פא: דאיהו אקריב להו לישראל לתיוכנא. ועיין שנות רבה כא ה' יפה היתה הקרבת פרעה לישראל מטאה צומות ותפלות וכו'.

ק"א שמות פרק יד (י) ופרעה הקריב וישאנו בני ישראל את עיניהם והנה מצרים נטע אחריהם וייראו מאד ויצעקו בני ישראל אל יְדוֹד:

פסיקתא זוטרתא – ד"א ופרעה הקריב. הקריב את ישראל לאבינו שבשמים, שנאמר וישאנו בני ישראל את עיניהם, (תלו עיניהם) למרום: **מדרש רבה שמות** – פרשה כא פסקה ה – ומדו ופרעה הקריב אלא שהקריב את ישראל לתשובה שעשו א"ר ברכיה יפה היתה הקרבת פרעה לישראל ממאה צומות ותפלות למה שכיון שרדפו אחריהם וראו אותן נתייראו מאד ותלו עיניהם למרום ועשו תשובה והתפללו שנאמר ויצעקו בני ישראל אל ה'.

שפתי כהן – עוד ופרעה הקריב. אמרו ז"ל (שמות רבה כ"א, ה') מאי הקריב הקריב את ישראל לאביהם שבשמים, מה שילם לו הקב"ה שכרו מלך על נינוה ועשו תשובה אנשי נינוה על ידו, כמו שהקריב את ישראל לאביהם שבשמים כן נתקברו על ידו אנשי נינוה ונתקבלו, ולזה גם כן זכו מצרים לקבורה לפי שנתקדש שם שמים על ידם.

^{ק"ב} שנות יח א'

ק"ג שמות פרק יח (א) וישמע יתרו כהן מדין חתן משה את כל אשר עשה אלהים למשה ולישראל עמו פי הוציא ידו את ישראל ממצרים:

פסיקתא זוטרתא – וישמע יתרו. מה שמועה שמע ובא, ר' יהושע אומר שמע מלחמות עמלק ובא, שהיא כתובה בצדו, ר' אליעזר אומר קריעת ים סוף שמע ובא, שבשעה שנקרע ים סוף שמעו האומות מסוף העולם ועד סופו, וכן אומרת רחב לשלוחי יהושע כי שמענו את אשר הוביש ה' וגו' ונשמע וימס לבבנו (יהושע ב י ויא):

משכיל לדוד – ...דכתיב ויבקעו המים כל המים שבעולם אם כן כולי עלמא נמי שמעו ופשיטא דיתרו גם כן כאחד מהם והכא לא הוה צריך למימר אלא ויבא יתרו וכו' אבל במה שמספר ששמע אין בזה שום חידוש. ומשני רש"י דשפיר אשמועינן קרא טעמא שבא יתרו אצל ישראל לומר שלא תהא סבור דהטעם שבא בשביל שעכשיו כשראה כל הנסים הללו ידע שאינו ממש בע"ז והאמינן באלהי השמים שזה כבר היה יודע מאז ומקדם שהקדוש ברוך הוא יחיד בעולמו ושאינן ממש בעבודה זרה ולא היה זה חידוש אצלו וכדפירש"י בפרשת שמות גבי ולכחן מדין שבע בנות דפירש מעבודה זרה ע"ש והלא מיהא דאף על פי כן לא היה בא לדבק עם ישראל דהוה סבר שאין שום יתרון לישראל על שאר האומות אלא כל מי שפורש מעבודה זרה והאמינן בהקדוש ברוך הוא הוא חביב אצלו יתברך שוה בשוה ואין שום יתרון לישראל ולכך הוה סגי ליה היכא דקאי לעבוד את ה' ולא היה חפץ לדבק עם ישראל אבל מאחר שידע שני דברים הללו קריעת ים סוף ומלחמת עמלק או חשקה נפשו לבוא ולהדבק עם ישראל. והיינו שדקדק יתרו דמאחר שנעשה לישראל המופת הגדול של קריעת ים סוף שהיה נס מפורסם בכל העולם כדלעיל שמכח זה כתיב שמעו עמים ירגזון וכו' אז נבהלו אלופי אדום וכו' ואיך אפשר דמיד אחר כך הוסיאו לבו לעמלק לבוא ולהלחם עמהם ומה גם דחד מאלופי אדום היא עמלק זה דבר שאין השכל טובלו ואי אפשר להיות דרך טבע שהי עמלק עצמו בכלל הנבהלים כי רעה אחותם חיל כיולדה ופתע פתאום בא להלחם עמהם ולא ירא לנפשו אמר יתרו בודאי שאין זה דרך טבע אלא מוכרח שישראל מרדו בהקדוש ברוך הוא וחסאו ולכך מן השמים גירו עליהם את הכלב וכמו שהיה האמת כמ"ש רז"ל על פסוק היש ה' בקרבנו וכו' ומעתה מאחר שמוכרח שעמלק בא בשליחות הקדוש ברוך הוא להעניש את ישראל איך

סוף נכנסו ישראל ואחריהם המצרים ואזי כתיב "ויהי באשמורת הבקר וישקף ה' אל מחנה מצרים בעמוד אש וענן ויהם [ק"י]/[ק"י]: ורבנו מבאר עמוד אש זה לילה שהיה דרכו להאיר להם בלילה, וענן זה יום במשך היום היה הולך לפניהם ענן כבוד ה' [ק"ט]/[ק"ט] והקב"ה ערבבם/קכא) דהיינו כשנכנסו המצרים לים לרדוף אחר מחנה ישראל, רצה הקב"ה להמם אותם כדי שיתעכבו, ועל כן עשה שבזמן אחד היו עמוד האש ועמוד העשן חוצצים בין שתי המחנות, והמצרים לא הורגלו לראותם מעורבים ונתהממו בקול גדול ורצו לברוח, נמצא שבקריעת ים סוף ערבב הקב"ה את הלילה והיום וביטל הזמנים: מלחמת עמלק [קכב]/[קכב] זה תשובה [קכד]/[קכד] דהיינו ששבו על שרפו ידיהם מלימוד תורה ברפידים/קכ"ו: וגם גדולי הדור משה

אפשר שישראל נצחו המלחמה כדכתיב ויחלוש יהושע וכו' אין זה אלא מחמת רוב אהבתו יתברך על ישראל בניו שמוחל וסולח עונותיהם מיד נכספה וגם כלתה נפשו לבא ולהדבק עמהם. ובוזה אתי שפיר מאי דאיתא במדרש לץ תכה זה עמלק ופתי יערים זה יתרו. ויש להבין אמאי קרי ליה ליתרו פתי ומה זו ערמה ולדרכנו ניהא דקרי ליה פתי דאף על גב דחזא מעלתם של ישראל בנס יציאת מצרים אפילו הכי הוה סבר דליכא שום מעלה לישראל טפי מגוי העובד אלהים ומכות המצריים היו לפי שלא שמעו בקול ה' לשלחם אבל כשראה מפלת עמלק אז נתחכם וידע מעלתם של ישראל כדאמרן.

ק"ד צ"ע מדוע נקט מלחמות ולא מלחמת. אמנם ראה לעיל שם פסיקתא זוטרתא שגם שם נקט מלחמות. אבל עדיין צ"ע מדוע זה מלחמות

^{ק"ד} פרש"י שם ועיין זבחים קטו.

קט"ו פרש"י (א) וישמע יתרו - מה שמועה שמע ובא קריעת ים סוף ומלחמת עמלק (זבחים קטו):

שפתי חכמים על רש"י - ומה שהקשה הרא"ם למה השמיט הרב דעת מאן דאמר שמע מתן תורה ובא ותיריך וכו'. ונראה דאשתמיטתיה להרא"ם הפלוגתא בזבחים (קטו). אי יתרו בא קודם מתן תורה או לאחר מתן תורה, והרב סתם כמה פעמים כמאן דאמר שלאחר מתן תורה בא לא הוצרך כאן להזכיר מתן תורה. (נחלת יעקב)

זבחים דף קטו. - דאיתמר בני ר' חייא ור' יהושע בן לוי חד אמר יתרו קודם מתן תורה היה וחד אמר יתרו אחר מתן תורה היה. למ"ד יתרו קודם מתן תורה היה קסבר שלמים הקריבו בני נח. כתנאי (שמות יח-א) "וישמע יתרו כהן מדין" מה שמועה שמע ובא ונתגיייר? ר' יהושע אומר מלחמת עמלק שמע שהרי כתיב בצדו (שמות יז-יג) ויחלוש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב. ר"א המודעי אומר מתן תורה שמע (ובא), שכשניתנה תורה לישראל היה קולו הולך מסוף העולם ועד סופו וכל [מלכי] עובדי כוכבים אחזתן רעהו בהיכליהן ואמרו שירה שנאמר (תהילים כט-ט) ובהיכלו כולו אומר כבוד. נתקבצו כולם אצל בלעם הרשע ואמרו לו מה קול ההמון אשר שמענו שמא מבול בא לעולם (אמר להם) (תהילים כט-י) ה' למבול ישב (אמר להם) וישב ה' מלך לעולם כבר נשבע הקב"ה שאינו מביא מבול לעולם אמרו לו מבול של מים אינו מביא אבל מבול של אש מביא שנא' (ישעיה סו-טז) כי (הנה) באש ה' נשפט אמר להן כבר נשבע שאינו משחית כל בשר ומה קול ההמון הזה ששמענו אמר להם חמדה טובה יש לו בבית גזויו שהיתה גנוזה אצלו תתקע"ד דורות קודם שנברא העולם וביקש ליתנה לבניו שנאמר (תהילים כט-יא) ה' עוז לעמו יתן (מיד) פתחו כולם ואמרו (תהילים כט-יא) ה' יברך את עמו בשלום. ר"א אומר קריעת ים סוף שמע ובא שנא' (יהושע ה-א) ויהי כשמוע כל מלכי האמורי ואף רחב הזונה אמרה לשלוחי יהושע (יהושע ב-?) כי שמענו את אשר הוביש ה' את מי ים סוף.

^{ק"ד} שמות יד כד

ק"ה שמות פרק יד (כד) ויהי באשמורת הבקר וישקף ידוד אל מחנה מצרים בעמוד אש וענן ויהם את מחנה מצרים:

חזקוני - בעמוד אש וענן - בשעה שעמוד האש מסתלק ועמוד הענן בא, באותו זמן נתערבו יחד זה בזה לפני מחנה מצרים, ומצרים לא הורגלו לראות עמוד אש רק עמוד הענן וחשך בלילה וכשראו כן נתהממו בקול גדול שהיו צועקים להשיב את המרכבות אבל ישראל לא היו צריכים לא לעמוד הענן ולא לעמוד האש ואין להם לנטות ימין ושמאל כי המים להם חומה מימינם ומשמאלם.

^{ק"ה} שמות יג כא כב

ק"ב שמות פרק יג (כא) וידוד הלך לפניהם יומם בעמוד ענן ולחנהם הדרף ולילה בעמוד אש להאיר להם ללכת יומם ולילה: (כב) לא ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה לפני העם:

קכא כנ"ל בביאור חזקוני שם

^{ק"ב} שמות יז ה'

קכ"ג שמות פרק יז (ח) ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים: (ט) ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק מחר אנכי נצב על ראש הגבעה ומטה האלהים בידי: (י) ויעש יהושע כאשר אמר לו משה להלחם בעמלק ומשה אהרן וחור עלו ראש הגבעה: (יא) והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וכאשר יניח ידו וגבר עמלק:

פרש"י (יא) כאשר ירים משה ידו - וכי ידיו של משה נוצחות היו המלחמה וכו' כדא"י בר"ה:

פסיקתא זוטרתא - והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וכאשר יניח ידו וגבר עמלק. וכי ידיו של משה שוברות מלחמה או עושות מלחמה, אלא כ"ז שהיה משה מגביה ידיו למעלה, היו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומאמינים במי שצוה את משה לעשות כך, מיד עושה להם נסים וגבורות, כיוצא בו עשה לך שרף (במדבר כא ח), כדי להיות מכוונין את לבן לאביהן שבשמים, מפורש במסכת ר"ה:

^{קכ"ג} שמות יז יא ע"ש פרש"י ע"י ראש השנה כט. וכי ידיו של משה עושות מלחמה וכו' אלא לומר לך: כל זמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה, ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים - היו מתגברים.

קכ"ה ראשי השנה דף כט. - מתני (שמות יז-יא) והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וגו' וכי ידיו של משה עושות מלחמה או שוברות מלחמה אלא לומר לך כל זמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים היו מתגברים ואם לאו היו נופלים.

קכ"ו תורת משה לחת"ס שם - ויש להקשות הנה במלחמת יהושפט כתיב והי' בצאת לפני החלוצ אמר הודו לה' כי טוב כל"ח ופי' הקדמונים מיד בצאתו למלחמה טרם שנצח כבר אמר הודו לה' כי בטוח הי' בניצוח ובוזה ההודיה נצח המלחמה בלא תפלה ע"ד רוממת אל בגרונם ובוזה הרוממת וההודי' חרב פיפיות בידם לעשות נקמה בגוים וע"כ קשה וכי מרע"ה לא היה כיהושפט שהיה צריך תפלה להחליש עמלק ולא בטח שבודאי יצליח והי' לו להודות ולא להתפלל אך י"ל הטעם שישראל לא היו זכאים שהרי ברפידים היו ששם

אהרן וחור [קב"ז/קב"ח] עשו אז תשובה כמ"ש פירש"י [קב"ט/קל] בתענית היו שרויים קלא דהיינו תשובה: נמצא שע"י ביטול הזמנים וע"י תשובה של גדולי הדור, עי"ז נכנע קול עשו ואזי יתרו שמע את קול יעקב, כמ"ש **וישמע יתרו שמע הקול** ובא להתגייר. קלב כן נראה סדר הדברים אבל קשה כי את הקול שומע האדם אחרי שעושה תשובה ועולה ללמעלה מהזמן, על כן אולי גם כאן הכוונה שע"י התשובה של ישראל במלחמת עמלק התגייר יתרו ושמע את הקול. או אולי החידוש כאן שיש בחי' שגדולי הדור עושים תשובה בשבילנו קל"ז ועי"ז יתרו שמע את הקול.

לסיכום

נ"ל סדר הדברים שע"י הרהור תשובה הכוונה שמזמן עצמו לשוב כמבואר בתורה ו/קל"ד אזי מאיר לו שם אהי-ה שהוא מספירת הבניה עולם התשובה עולם החירות בחי' יובל, והיא הספירה השמינית מעל השבע מידות שהן תחת הזמן, והיא מעל הזמן. וכמבואר במנחות כט: קל"ז שבעל תשובה אין בו הכח לחזור דרך הפתח שממנו נפל, על כן הקב"ה מסייע בידו ברגע שמזמן עצמו לשוב, ע"י הארת אור משם אהי-ה שבבניה כנ"ל, האור הזה הוא אור גדול הרבה למעלה מהכלים שלו, כמבואר גם בלק"ה/קל"ו שהוא האור של ליל הסדר, ועל

רפו ידיהם מתורה ומנסיס את ה' ומריבים עמו ע"כ לא ה' בטוח בלי תפלה ואומר אני שלא התפלל כלל על מפלת עמלק אלא על ישראל שיתן ה' בלבבם לשוב אל ה' ע"ד והכן לבבם אליך אז ממילא ינוצח עמלק ברוממת אל בלי תפלה,

^{קכ} שנות יז י'

קכ"ח **שמות פרק יז** (י) ויעש יהושע כפֿאֿשר אָמַר לוֹ מֹשֶׁה לְהִלָּחֵם בְּעַמְלֵק וּמֹשֶׁה אָהֲרֹן וְחֹזֵר עָלוּ רֹאשׁ הַגְּבָעָה:

פרש"י - (י) ומשה אהרן וחור - מכאן לתענית שצריכים שלשה לעבור לפני התיבה שבתענית היו שרויים:

^{קכ} שם עפ"י מביא שם פסוק יב ותנוחטא שם כז

קל **מכילתא** פרשת עמלק פרשה א - ויהי ידיו אמונה עד בא השמש. מגיד שהיה בתענית דברי רבי יהושע. רבי אליעזר המודעי אומר יקר חטא על ידיו של משה באותה שעה לא היה יכול לעמוד בו משה מזה עשה הפנה על מעשה אבות שנאמר ויקחו אבן וישמו תחתיו אלו מעשה אבות וישב עליה אלו מעשה אמהות ואהרן וחור מזה אחד מזה אחד ומה תלמוד לומר אחד אחד שהיה אהרן מזכיר מעשה יהודה וחור מעשה לוי. מכאן אמרו אין פוחתין משלשה בני אדם עוברין לפני התיבה בתענית צבור:

^{קכ} מתלוי - שריוס. (בתקפא ברגר שריוס בתקפא גיטין שריוס הידו תלש)

^{קכ} עד כאן נמצא בדפוס ו' הוסיף שם בסוגריו (כל זה נמצא מכת"י רבינו ז"ל בעצמו. והדברים סתומים) וביאור מוהר"ן נוסף בתקפא

קל"ג **ראה חיי מוהר"ן** אות דש - (יד) שמעתי בליפויין שהיה מדבר עם אנשי שלומנו ד'שם ואמר מה אהם יכולים לעשות תשובה, וכי מספיקים ימיהם ויחכם כלכם לתקן פגם אחד ממה שקלקלתם. רק אני עושה תשובה בשבילכם, ויש לאל ידי לתקן הכל כל מה שקלקלתם עד הנה, רק העקר מעתה לא תעשו עוד. ואפלו מהיום והלאה איני מקפיד על השגגות שתעברו חס ושלום, רק העקר שעל כל פנים תשמרו עצמכם ממוזיד ועוד דבר מזה הרבה:

ועיין שיש"ק ח"ו אות שעה - היה אומר לענין זה הידוע שמעלת התשובה בשלמות הוא דוקא בתשובת המושקל (וכמובא בליקו"מ תו"יא ותו"כ) ואם פן איך יכול זקן לחזור בתשובה שעברו כבר ימיו בחשך וזקן בחשך ועוד גם אלו בחותיו כבר, ואמר שלזה עצמו נבין גדל כחו של רבנו שאמר מה מועיל התשובה שלכם אלא אני עושה תשובה בשבילכם (חיי"מ סימן דש) והינו שבגדל כחו של רבנו הקדוש בשמתקרב אליו באמת ומתחדש בעצותיו בכל כחו פני מה שיכול, וזכה אף הוא במדרגתו ובמצבו שנמצא בה למה שצריך לזכות, ובכח הצדיק יתקן אף ימי עליומים האבודים ויזכה לתשובת המשקל בכל עת, וזה נכלל במה שאמר רבנו שבכל עת שנזכרים ממנו נעשה האדם כתינוק שגולד. ועל כן יכול לזכות לתשובה שלמה בכל ענין וענין שנתקל בה. ומכאן גם יובן תקף ההכרח להתקרב לצדיק שיוכל לזכותו לתשובה שלמה ממש, אף למעלה מהשכל ולמעלה מהיכלת שבכחות הגוף.

קל"ד **תורה ו' אות ובו** ואי אפשר לזכות לכבוד הזה, אלא על ידי תשובה. ועקר התשובה כשישמע בזיונו, ידם וישתק, כי לית כבוד בלא כ"ף (ב), והכ"ף הוא פתר (ג), בחינת אהיה, בחינת תשובה: כי אהיה דא אנא זמין למהוי. הינו קדם התשובה, עדין אין לו הויה, כאילו עדין לא נתהוה בעולם, כי טוב לו שלא נברא משנברא, וכשפא לטהר את עצמו ולעשות תשובה, אז הוא בבחינת אהיה, הינו שיהיה לו הויה בעולם, הינו אנא זמין למהוי: וזה בחינת פתר, כי פתר לשון המתנה, בחינת תשובה, כמו שאמר חכמינו, וזכרונם לברכה (יומא לח: טז): 'הבא לטהר מסייעין לו משל לאחד, שבא לקנות אפרסמון. אומרים לו: המתן וכו', וזה בחינת פתר, כמו שכתוב (איוב ל"ו): 'פתר לי זעיר ואחור'. אבל קדם התשובה אזי בחינת אהיה בהסתרת פנים ממנו, כי עדין לא הכין את עצמו למהוי בעולם, והסתרת פני אהיה גימטריא דם, הינו שפיכות דמים ובזיונות, על שם (שמואל א ב): 'ובזי יקלו', כי עדין הדם שבחלל השמאלי שבלב, ששם מדור היצר הרע, כמו שכתוב (קהלת י): 'ולב כסיל לשמאלו', עדין הוא בתקף ועז. ובשביל זה באין עליו בזיונות ושפיכות דמים, כי זה בחינת הסתרת והחזרת פני אק"ה, גימטריא דם: הגהה פרוש: כי אחורי שם אהיה הוא בגימטריא דם, כמוכא. הינו כשפותבין השם באחורים, דהינו א, אה, אהי, שחזרין בכל פעם לאחור, הוא בגימטריא דם, וזהו בחינת החזרת והסתרת פני אהיה, שעולה דם:

קל"ה **מנחות דף כט:** - ומפני מה נברא העולם הזה בה"י מפני שדומה לאכסדרה שכל הרוצה לצאת יצא ומ"ט תליא כרעיה דאי הדר בתשובה מעיילי ליה וליעייל בהך לא מסתייעא מילתא כדריש לקיש דאמר ריש לקיש מאי דכתיב אם ללצים הוא יליף ולענוים יתן חן בא לטהר מסייעין אותו בא לטמא פותחין לו ומ"ט אית ליה תאגא אמר הקב"ה אם חוזר ובו) אני קושר לו קשר.

קל"ו **לק"ה ר"ח ג' ג' -** פי כף הוא דרבה של תשובה בבחינת פסח שהיא יציאת מצרים. ואזי הוא יום טוב ואחר כך הוא יום טוב של שבועות ובניתיים ספירת העמר, כי בתחלה בא התעוררות התשובה מלמעלה על - ידי התגלות ההסתרה, שעל - ידי זה שומעין קול הכרוז ומתעוררין בתשובה ואחר כך מניחין אותו לילך מעצמו, שצריך לחזור ולשוב ולילך מדרגא לדרגא לטהר ולקדש עצמו מיום אל יום, שזה בחינת ספירת העמר, שהיא תכף אחר יציאת מצרים, שאז היה התעוררות התשובה מלמעלה על - ידי קול הכרוז של התגלות ההסתרה כנ"ל ואחר כך צריכין לספר שבועות כמו ספירת נקיים של הנדה כדי לקדש ולטהר עצמו מיום אל יום מדרגא לדרגא ואחר כך זוכין לשבועות, שהיא דעת גדול ועליון וגבה מאד בחינת מקוה של שבועות שכתב שם במאמר הנ"ל, שאז הוא עקר התקון של התשובה בשלמות כראוי.

כן הוא נעלם למחרת אבל מכח הרשימו שנשאר לו מאיר לו אור גדול שנותן לו כח לעמוד בכל הניסיונות שיעברו עליו (ע"י השם אהי-ה הנ"ל באחור גמט' דם כמבואר בתורה ו) עד שיזכה להשלים תשובתו דהיינו להכין כלים לאור הגדול הנ"ל.

והקול שעליו מדבר רבנו בתורה שלנו נ"ל שהוא הקול גדול בחי' קול שופר גדול הנקרא יובל שמבואר בזהר שהוא יוצא מבינה (כידוע שבינה בה מתגלה החכמה שבה כלול אורות הכתר) כי הוא קול ה' קול גדול של חירות מ"צה"ר, אבל לא נשמע לאוזן אלא ללב כי קול גדול מאד שאין לנו כלים לשמוע אותו אלא צדיק גדול שכבר השלים את התשובה. והוא הקול שמסייע לאדם לצאת מאחיות הסט"א אחרא שאחזה בו עד עתה, והוא נעלם אחרי איזה זמן כדי שמכח הרשימו שלו יתגבר האדם בעצמו לעמוד בכל הניסיונות של התשובה האמיתית לא לאבד את הרצון האמיתי לשוב אליו ית' בכל רגע בין בעליה ובין בירידה בין באור ובין בחושך.

(ע"כ לשון רבינו ז"ל):

ומכאן לשון מוהרנ"ת.

ותחילה מבאר עד כמה הדברים סתומים, ללמד עד כמה התפלל וטרח להבין מה רבנו כיוון ללמדנו כאן, ומה החוט הקושר את כל הר"פ, שהוא הנושא שהעסיק את רבנו באותו זמן שכתב זאת.

כל זה מצאנו מכת"י רבינו ז"ל, והעתקנו אות באות. והנה הדברים סתומים וחתומים מעין כל, אין יוצא ואין בא. אך מעוצמ' קל' תשוקתינו להבין ולהשכיל כל מה דאפשר, מנעימת נפלאות השגותיו הקדושים. יגעתי ומצאתי מעט מזער קל', כמציץ מן החרכים [קל'ט]. והנה אנכי הרואה [קמ'], כי דברים האלה כתבם בדרך ראשי פרקים ברמז בעלמא לזכרון. ואחרי העיון, הבנתי איזה הקדמות שכיוון להם, אשר עליהם יסוב כל הענין הזה. אפס קצהו מצאתי לא כולו. כי כפי הנראה בוודאי כיוון עוד לאיזה הקדמות, אשר לא זכיתי לעמוד עליהם. ומחמת זה א"א לבאר ולפרש הענין הזה היטב, שיהיה מובן כל דבריו אך אעפ"כ מה שאפשר להבין מעט ע"פ ההקדמה שהבנתי מדבריו אמרתי לבאר מה שבידי ואולי עי"ז ישמע חכם ויוסף לקח [קמ"א], ויבין עוד דבר מתוך דבריו, לבאר השאר על נכון [קמ"ב] ועיין גם בלק"ה ראש השנה הלכה ה' שמוהרנ"ת מבאר עפ"י התורה הזו את ענין התקיעות :

אע"פ שכאמור לשון רבנו הוא ר"פ לאחת עשרה שבתות שבכל שבת יאמר תורה עפ"י הר"פ שכתב לעצמו, מוהרנ"ת מבאר את הכל כראשי פרקים של תורה אחת/קמ"ג כיצד זוכים ע"י תשובה לעלות לבחי' למעלה מהזמן וכל הצרות, ועי"ז להתגבר על קול עשו ולשמוע את קול יעקב הוא קול ה'. והטעם לזה נ"ל שכיוון שרבנו אמר על עצמו שבכל רגע הוא במדרגה אחרת/קמ"ד ותמיד דיבר מהסוגיא והשגה שעסק בה באותו זמן. לכן אע"פ שנראה שסידר כאן ראשי פרקים ל"א תורות מסתבר מאד שכולם היו לפי

ק"י בתולד - ניצח

ק"ג גם בתולד - מזער, ומתולד - מזער

ק"ד לשה"כ שיר השירים ב' ט'

ק"ה לשה"כ שמואל א - ט יט

ק"ו לשה"כ משלי א' ה'

ק"ז עיין לק"ה ר"ה ה'

קמ"ג **ראה מה שכתב מוהרנ"ת לעיל לפני התורה:** - עוד מצאנו כת"י רבינו ז"ל והם ראשי פרקים מאיזה תורה נפלאה: - דהיינו תורה אחת דייקא ולא כתב שהם אחת עשרה תורות לאחת עשרה שבתות.

קמ"ד **שיחות מוהר"ן** - אות קעט - קדם הסתלקותו אמר שכבר הוא עומד עכשו על מדרגה כזו שאי אפשר להשיג יותר בשום אופן כל זמן שמלובשין בהגוף, ואמר שמתגעגע מאד מאד להפשיט גופו, כי אי אפשר לו לעמוד על מדרגה אחת בשום אופן. כי כל ימי חייו מעולם לא עמד על מדרגה אחת (שנז) אפלו כשהגיע לאיזה מדרגה עליונה שיהיה, אפלו לתכלית המעלה, אף על פי כן היה מחפש יותר עד שהגיע למדרגה גבוהה יותר ויותר. וכן היה תמיד כל ימי חייו כמבאר במקום אחר. ולבסוף הגיע למדרגה גבוהה כזו שאי אפשר בתוך הגוף להשיג יותר בשום אופן. ועל כן היה מוכרח להסתלק. ואמר בזה הלשון: איך וואלט שוין גיגערין דאס העמדיל אויס גיטאן. ווארין איך קאן אויף איין מדרגה ניט שטיין (כבר רציתי לפשוט כותנתי מפני שאיני יכול לעמוד על מדרגה אחת):

חיי מוהר"ן - אות קעא - ...ועתה עמד והתבונן לאיזה דרגה הגיע אחר כך כי מעולם לא עמד על מדרגה אחת עד היום שנסתלק וממש בכל שעה ושעה השיג חדשות לפי מדרגתו הנוראה מאד. והבן מאד מאד כי מעלת גדלת ספר הגנוז לית מחשבה תפיסא בה כלל ומשיח יגיד על זה פרוש ומעשה תתבונן ותשער בך דעתך גדלתו וכו' וכו':

עוד שם אות קעה - ועתה בוא וראה והבן מה השיג אחר כך כי כבר התפאר כמה וכמה פעמים שהוא אינו עומד על מדרגה אחת לעולם ואמר שאם היה יודע שעומד היום על מדרגה של אַתְמוֹל אינו צריך את עצמו כלל, ובכל פעם אמר שאינו יודע כלל מחמת שרצה להשיג יותר ויותר:

הנושא שהעסיק אותו באותו הזמן, והראייה שבפרשת מקץ של אותה שנה כבר עסק בנושא אחר ואמר אז את תורה זו תנינא/קמ"ז. ונראה שעל כן שברור היה למוהר"ן שכשהכין רבנו לעצמו את הראשי פרקים בוודאי עסק אז באיזה נושא אחר. ועל כן חיפש מוהר"ן את הנושא המשותף שבכל הראשי פרקים והבין שהוא הנושא שהעסיק את רבנו באותו זמן ולפיו פירש את כל הר"פ לתורה אחת. (כך נ"ל בדרך אפשר) למעשה מוהר"ן מבאר כאן רק את הר"פ של פרשת יתרו ואח"כ של תולדות וויצא, כדי שאת השאר נבין בעצמינו עפ"י הקדמותיו.

והנה מה שהאיר ה' עיני, הוא, כי רבינו ז"ל רוצה לגלות שתשובה ובחי' למעלה מהזמן דהיינו ביטול הזמנים הם בחי' אחת. ועי"ז זוכין לשמוע הקול דקדושה ולהכניע הקול דס"א.

וכן מבואר בהא"ב הוא ספר המדות החדש דהיינו חלק ב' באות תיו תשובה [קמ"ז] סי' א' וז"ל, **יום שהאדם עושה תשובה הוא למעלה מהזמן ומעלה כל הימים למעלה מהזמן וכן יום הכיפורים הוא למעלה מהזמן/קמ"ז עכ"ל.** נמצא מבואר שתשובה הוא למעלה מהזמן/קמ"ז [קמ"ז] קהלת יעקב/פ' כתב שמוכרח להיות כך דאי לאו הכי לא היה אפשר לעשות תשובה על העבר שהרי

שבחי הר"ן אות ג – ועצם הפלגת גדולת חכמתו בענין זה עמק עמק לא נשמע ולא נראה כזאת. כי זה ידוע שקדם שיוצאין מדרגה לדרגה צריך שיהיה ירידה קדם העליה וכו', ואז צריכין לעניני קטנות להיות איש פשוט לגמרי וכו' (סג), והוא זכרונו לברכה, מחמת שכל ימיו לא היה עומד בשום פעם על מדרגה אחת, רק בכל פעם בכל יום ובכל שעה היה עולה תמיד מדרגה לדרגה, על כן היתה חכמתו בענינים אלו גבוה ועמק מאד "עמק עמק מי ימצאנו" (סד):

עוד שם אות לד – וכבר נשמע מפיו הקדוש שאמר, כי יש צדיקים שעבדו וטרחו עד שזכו לאיזה מדרגה ומעלה כל אחד כפי מעלתו, כמו למשל אצל מלך ששריו זוכין על ידי עבודתם כל אחד לאיזה מעלה לאיזה התמנות גבה כפי עבודתו. אבל על עצמו אמר, שאם היה יודע שהוא עבשו באותה המעלה ומדרגה של אשתקד אינו רוצה את עצמו כלל (ואמר בלשון גנאי על עצמו על ענין הנ"ל אם היה נשאר במדרגה של אשתקד) רק בכל פעם הוא עולה ממדרגה למדרגה: **ויש הרבה מאד בענין זה לספר, אך אי אפשר לספר כל זה בכתב כלל, כי אם מי שזכה לראות בעיניו ולשמע באוזניו היה יכול לשער בלבה מעט מקצת ענין זה איך לעולם לא היה עומד על מדרגה אחת בשום פעם, רק תכף היה משתוקק לעלות למדרגה גבה יותר עד שזכה וכו' וכן לעולם. והיה חודש גדול בענין זה. וכל זה היה כפי תפיסתנו המעוטה, ויותר מזה יש בענין זה סתרי נסתרות פלאי פלאות, ודי בזה:**

קמ"ז **וכן בפרשת בשלח** אמר תורה עא תנינא ובפרשת יתרו אמר תורה עב תנינא.

¹⁰⁰ ספר המדות חלק ב' ערך תשובה סעיף א'

קמ"ז **יום כפור למעלה מהזמן** – ההטשערינער רב ציין שם לבראשית רבה ב' ג' – ויקרא אלהים לאור יום, זה יעקב. ולחשף קרא לילה, זה עשו. ויהי ערב, זה עשו. ויהי בקר, זה יעקב. ויהי ערב, ערבו של עשו. ויהי בקר, בוקרו של יעקב. יום אחד שנאמר (זכריה יד, ז): והיה יום אחד הוא יודע לה' לא יום ולא לילה וגו'. דבר אחר יום אחד, שנתן לו הקדוש ברוך הוא, ואיזה זה, יום הכפורים.

ועיין לק"ה ציצית ג' אות טו – וזה שכתב (תהילים קל"ט: טו-טז), "אם אסך שמים שם אתה ואציעה שאול הנך אשא פניי שחר וכו' אנה אלך מרוחך ואנה מפניך אברח וכו'" הינו שדוד המלך, עליו השלום, ספר בשבח גדלת הבורא יתברך, ואמר שאין שום מקום לברח ולהתיאש ח"ו, מהשם יתברך, כי אין שום מקום שלא ימצא בו השם יתברך ח"ו, כי הוא יתברך מקומו של עולם, וכל המקומות שבעולם הם אצלו, ועל-כן בכל מקומות שבעולם ובכל המדרגות התחתונות יכולין למצאו יתברך, כי המקום בכללו הוא מהשם יתברך שהוא מקומו של עולם ומחיה את כל המקומות והמדרגות שבעולם, ואחר כך הזכיר מהינות למעלה מהזמן ואמר (שם), "גלמי ראו עיניך ועל ספרך כולם יכתבו ימים יוצרו ולו אחד בהם" הינו שכל הימים שנוצרו הם אצלו יתברך אחד וזהו, ולו אחד בהם, שאצלו יתברך כלם אחד, כי הוא יתברך, כפי יכולתו, למעלה מהזמן ושם כלו חד בחינת יום שכלו ארוך שכלו טוב, וזה ולו אחד בהם, זה יום הכפורים (תנא דבי אליהו רבא-פא), כי איתא בדברי רבנו ז"ל בספר הא"ב החדש (תשובה ח"ב סימן א') שיום שהאדם עושה תשובה הוא למעלה מהזמן וכן יום הכפורים הוא למעלה מהזמן. וזהו ולו אחד בהם בחינת למעלה מהזמן שכל הימים הם אחד, וזה בחינת יום הכפורים שהוא למעלה מהזמן פנ"ל, כי תשובה הוא בחינת למעלה מהמקום, בבחינת פסא הפבוד פנ"ל ולמעלה מהזמן פנ"ל.

קמ"ז **עיין לקוטי הלכות עבודת אלילים** הלכה ג אות ט – עקר התהווה הזמן הוא בשביל הבחירה שהוא בזמן דיקא, הינו כדי שיתגבר האדם בעבודתו לשבר המדמה, שעל ידי זה יעלה מהזמן לבחינת למעלה מהזמן, שהוא בחינת חיים נצחיים של עולם הבא, ששם עקר קבול השקר, אשרי הנוכח לזה ועל כן העקר הוא צדקה וחסד, ששם שרש התהווה הזמן, ושם דיקא נמתק ונתבטל הזמן, ונכלל בבחינת למעלה מהזמן, כי מחסד עקר התחלת ועקר הבנין של שבעת ימי הבנין, כי למעלה מחסד הוא למעלה מהזמן, בחינת בינה יובל הגדול שהוא למעלה מהימים, כמו שאמר רבותינו ז"ל (חגיגה יא: א): "כי שאל נא לימים ראשונים" (דברים ד, לב) – לימים הראשונים אתה שואל ואי אתה שואל מה למעלה מה למטה וכו', דהינו בשלש ראשונות, כמבאר בספרים (פרדס ש"א ענף ה), ועל כן החסד, שהוא התחלת ועקר התהווה הזמן, על דיו דיקא ממתיקין ומבטלין הזמן ומעלין וכוללין אותו בבחינת למעלה מהזמן – שזה עקר התכלית פנ"ל. ועל כן צריכין לעשות צדקה וגמילות חסדים, שעל ידי זה דיקא נתבטל המדמה, ששם הזמן, ועולה אל השכל, ששם נתבטל הזמן, שזה עקר התכלית, וכנ"ל.

¹⁰¹ עיין קהלת יעקב ערך אשם. ובלק"ה (ע"ג ג' ט') כי תשובה בנינה כיוצא ובינה ספיה שמינית למעלה מהזמן כיוצא. והל"ה ה"ז ב"ז לא תחושא ט"ל ל"ז וט"ל מנשה. ע"י עשלה בעלגה מהזמן תנש כמכר מודע קודם התעשה.

ק"ה **קהלת יעקב** (לרבי יעקב צבי מיאליש) – ערך אש – אשם – בוזה ויקרא ט"ו ע"ב דורש אשם לשון תיקון כדא אמר (במדבר ה' ח') האשם המושב להו"ה, וזה שאמר (ויקרא ה' כ"ג) והיה כי יחסא ואשם ויתקן, ונראה לי דאשם הוא בחינת ג' ראשונים שהם סוד שלש אמות אותיות אמ"ש, ועיין מה שכתבתי בערך אמ"ש, וכשחוטא נסתלקו ג' ראשונים מעיר, וכששב בתשובה מזוירים המוחין לזעיר שהם סוד ג' ראשונים, וזה שאמר האשם המושב להו"ה לזעיר מושב לו המוחין שהם סוד ג' ראשונים אותיות אמ"ש, וכן אשם ראשי תיבות אור

העבר אין. והמסילת ישרים/קיא) כתב שהקושי בתשובה כיצד יתכן שברצון עוקר מעשה/קכג, ותיריך שהוא חסד גמור של ה' ית'. וריצ"ח ביאר/קכג) שגם קושי זה אפשר לתריך בכך שהתשובה מעל הזמן, נמצא שלא הרצון של היום מבטל מעשה של אתמול אלא שע"י תשובה נמצא בזמן המעשה ומבטל אותו. וביאר שע"י שעולה ללמעלה מהזמן נחשב כמוסר מודעה לפני שעשה את העבירה וממילא נחשב אנוס ע"י יצרו. והביאר נ"ל שע"י התשובה נעשה איחוד הזמנים נמצא שהעבירה והחרטה האמיתית עליה נעשו ביחד וזה בעצמו כמסירת מודעה. וראה לעיל בקושיות.

ולענ"ד זהו מה שרוצה לבאר בפסוקים אלו, בצירוף עוד איזה הקדמות שלא זכיתי לעמוד עליהם כנ"ל. ועתה בוא וראה, ותבין מעט מדבריו.

ונתחיל לדוגמא מסוף דבריו הק', והוא וישמע יתרו קריעת ים סוף וכו' כנ"ל, קריעת ים סוף זה ביטול הזמנים, וישקף ה' וכו'. פי', בזה רוצה לבאר ולהוכיח בקיצור נפלא, שקריעת ים סוף הוא בחי' ביטול הזמנים. כי בקי"ס כתיב [קכ"ג] וישקף ה' אל מחנה מצרים בעמוד אש וענן ויהם, עמוד אש זה לילה וענן זה יום והקב"ה ערבבם וביטל הזמנים: נמצא שקי"ס הוא בחי' ביטול הזמנים:

והולך ומבאר ההקדמה הנ"ל שביטול הזמנים ותשובה הוא בחי' אחת וכו'. וזה שכתב מלחמת עמלק זה תשובה, משה אהרן וחור, פרש"י בתענית היו שרויים. פי', שמביא ראייה שמלחמת עמלק זה תשובה. כי אז היו שרויים בתענית משה אהרן וחור שזהו בחי' תשובה. נמצא שקי"ס ומלחמת עמלק זהו בחי' ביטול הזמנים ותשובה, שהם תלויים זה בזה. ועי"ז וישמע יתרו שמע הקול, היינו כנ"ל. כי ע"י תשובה שהוא ביטול הזמנים עי"ז שומעין הקול דקדושה כנ"ל.

וע"פ דרך זה תשוב וראה כל הענינים האלה הכתובים לעיל, ותמצא בהם דברים ערבים.

ועתה נשוב לתחילת דבריו בר"פ לפרשת תולדות. הקול קול יעקב כרוז: עשו וישא קולו: היינו שצריכין להגביר הקול קול יעקב [קכ"ה], על הקול דס"א שהוא בחי' עשו שנאמר בו וישא קולו, שהוא מתגבר להעלים ח"ו הקול של יעקב. וצריכין להתגבר להכניע הקול של עשו, כדי שנזכה לשמוע הקול של יעקב. וזה זוכין

שלשה מוחין וזה סוד תשובה, וזה שאמרו רז"ל שם עשה תשובה סוד התשובה ג' אותיות אלו אמ"ש, ונראה לי להעמיק עוד אין התשובה תלויה באותיות אמ"ש כי לכאורה אין יתקן האדם היום מה שפגם אתמול ומה שעבר אין, אך על ידי התשובה המתקשר בג' ראשונים שהוא למעלה מהזמן ושם העבר וההווה והעתיד שיה, שהעבר נסתלק מהו' קצוות שהוא הזמן ונתעלם בג' ראשונים, ועל כן נקרא יום שעבר אמש שנתעלם בג' ראשונים כמו שכתבתי בערך אמש בשם הפרדס, וזה סוד התשובה שמתדבק בג' ראשונים ששם חיים וקיימים ימים שעברו, על כן נקרא אמש ששם קיימים גם כן יום האמש ויכול לתקנו, וכאשר פירשנו בספרי קול יעקב מה שאמר (בראשית ח' כ"ב) עוד כל ימי הארץ שעוד חיים וקיימים כל ימי הארץ מעת הבריאה ועד עכשיו, מי שדבק בג' ראשונים יכול לתקנו, וזה שאמר (סוכה מ"ה ע"ב) רבי שמעון בן יוחאי יכולני לפטור את כל העולם כולו מדין מיום שברא העולם והבן, גם עיקר התיקון על ידי המוחין ונודע שהמוחין הן שני בחינות:

קכא מסילת ישרים סוף פרק ד' – וְשֶׁהַתְּשׁוּבָה תִּנְתֵּן לְחוּטָאִים בְּחֶסֶד גָּמוּר, שֶׁתִּחְשַׁב עֲקִירַת הַרְצוֹן פְּעֻקִירַת הַמַּעֲשֵׂה, דְּהֵינּוּ שְׂבִיחֵי הַשָּׁב מִפִּיר אֵת חֻטָּאוֹ וּמוֹדָה בּוֹ, וּמִתְבַּוֵּן עַל רַעְתּוֹ וְשָׁב וּמִתְחַרֵּט עֲלָיו תְּרַטָּה גְּמוּרָה דְּמַעְקָרָא פְּחֻרְטַת הַנְּדָר מִמֶּשׁ, שֶׁהוּא מִתְנַחֵם לְגַמְרֵי וְהֵיךְ חֶפֶץ וּמִשְׁתַּוְּקָ שְׁמַעוּלָם לֹא נַעֲשֶׂה הַדְּבָר הַהוּא וּמִצְטַעַר בְּלָבוֹ צַעַר חֶזֶק עַל שֶׁכָּבַר נַעֲשֶׂה הַדְּבָר, וְעוֹזֵב אוֹתוֹ לְהִבָּא וּבּוֹרַח מִמֶּנּוּ, הֵנָּה עֲקִירַת הַדְּבָר מְרֻצוֹנוֹ יִחְשַׁב לוֹ פְּעֻקִירַת הַנְּדָר וּמִתְכַּפֵּר לוֹ.

ועיין תורה סו דף פב: שם ביארנו שהמסילת ישרים נתקשה כיון שלומד מנדר שהוא דיבור לעבירה שהיא גם מעשה לכן צ"ל שזה חסד. אבל לפי רבינו שעיך ההוצאה לפועל בדיבור אין חילוק בזה מנדר וכיון שעיקר את הדיבור נעקר המעשה ממילא.

קכב עיין קדושין נט: שמחשבה לא מוציאה מידי מעשה. ובעיני זה במשנה כלים פרק כה משנה ט' – כָּל הַפְּלִים יוֹרְדִין לְיַדֵּי טְמֵאָתָן בְּמַחְשָׁבָה, וְאֵינָן עוֹלִים מִיַּדֵּי טְמֵאָתָן אֶלָּא בְּשִׁנּוּי מַעֲשֵׂה, שֶׁהַמַּעֲשֵׂה מְבַטֵּל מִיַּד הַמַּעֲשֵׂה וּמִיַּד מַחְשָׁבָה, וּמַחְשָׁבָה אֵינָה מְבַטֵּלֶת לֹא מִיַּד מַעֲשֵׂה וְלֹא מִיַּד מַחְשָׁבָה. וכן בש"ע או"ח סג סעיף יא לחי העומד מאליו אם הניח לחי אחר ועי"ז דחה בידים את הלחי הראשון שעמד שם לא יוכל לשוב לסמוך עליו בשבת אם יפול הלחי השני שהניח אלא מערב שבת, אבל אם רק במחשבה לא סמך עליו יכול בשבת לסמוך עליו.

קכג הריצ"ח (בשיעור זוהר פרשת פיקודי שדה בתשנ"פ במדבר)

קכד * שמות יד כד (כנ"ל)

קכה בראשית כו כב

ע"י תשובה שהוא ביטול הזמנים כנ"ל.

וזהו, יצחק זמן קוף צדיק ישנים וכו'. היינו שיצחק מרמז על זמן כי יצחק אותיות קצ חי כמובא א]. קץ מרמז על הזמן, שהוא בחי' אחרית הימים כ"ש לקמן מקץ שנתיים ב] אחרית הימים א]. וזה מה שאיתא שאותיות קוף צדיק ישנים וכו' ב]. שזה מרמז על הזמן כמבואר במ"א שיעקר הזמן הוא בבחי' שינה ה' (כמבואר לעיל בסי' סא) ו].
ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו, היינו ע"י תשובה זוכין לשמוע קולו ית' היינו הקול דקדושה כנ"ל. כי תשובה היא בחי' ביטול הזמן, שע"י שומעין הקול כנ"ל.
 ועתה הולך ומבאר, שתשובה היא בחי' ביטול הזמן, דהיינו שהזמן נתאחד. דהיינו שהזמן עולה ונתקשר ונכלל בבחי' למעלה מהזמן. וזהו שמבאר בלשונו הקדוש, **יצחק בן אברהם זמן נתאחד** כי יצחק בחי' זמן נכלל באברהם שהוא בחי' למעלה מהזמן. כמו שכתוב **אברהם אוהבי**, כי אוהבי זה בחי' מה שנאמר על יעקב אבינו ויהי **בעיניו כימים אחדים באהבתו** אותה, דהיינו בחי' מעל הזמן, ובן הוא בחי' תשובה כמ"ש **ושאר ישוב בנך וכו'** וישוב בחי' תשובה מעל הזמן כמ"ש אם תשיב ואשיבך לפני תעמוד. היינו שמבאר, שאברהם הוא בחי' למעלה מהזמן. כי מדתו של אברהם היא אהבה, כמ"ש ב] אברהם אוהבי. (וכתיב תתן וכו' חסד לאברהם, וחסד היא אהבה/ו) ואהבה הוא בחי' התאחדות הזמן שכל הזמנים נעשים אחד/א היינו למעלה מהזמן, כמ"ש ב] ויהי בעיניו כימים אחדים באהבתו מרוב אהבתו של יעקב לרחל היה בעיניו כל ימי השבע שנים שהמתין לה כאחד/י. וזהו בחי' תשובה שעל זה מרמז תיבת בן כמ"ש ב] **ושאר ישוב בנך** רמז שבן בחי' תשובה, כי ישוב בחי' תשובה כמ"ש אם תשיב ואשיבך לפני תעמוד (וכן כתיב "ושבו בנים").

^א אוצרות חיים שער פרצופי וז"ל. עץ חיים שער לא פ"ג. שער הפסוקים לך לך. ופ' ורא. שער מאורי רז"ל מדרשים לקוטי תורה וירא וירמיתו עמק המלך שער ה' פרק לב ופרק טח מגלה עמוקות תולדות ופ' וישב אופן לא ופ' מקץ ואתנן אופן רלו של"ה הקדוש דרוש נטות מסעי (יד) ובראשית תורה אור (ה).
^ב בראשית טא א'
^ג בראשית טט א' (ונמצא יג פעמים בתנ"ך)
^ד עיין פל"ח
^ה הסוגרים נמצא בחקפא

^א **ראה לק"ה ראש השנה ה' אות ב' - פי איתא בדברי רבנו ז"ל במקום אחר (סימן סא תנינא) שיעקר הזמן הוא מחמת שאין הדעת בשלמות, וכל מה שהדעת נקטן ביותר נדמה יותר שיש זמן, אבל כשיש דעת נתבטל הזמן וכל מה שנתגדל הדעת ביותר יודעין שאין זמן כלל עד שיוכל על ידי שלמות הדעת בתכלית לזכות לבחינת למעלה מהזמן לגמרי. ועל פן בשינה, שאז הדעת נסתלק לגמרי ולא נשאר רק פח המדמה - אז נדמה להאדם שברבע שעה עוברים כמה שנים, כמו שנדמה בחלום, נמצא, שאז רבע שעה היא שבעים שנים, פי מחמת חסרון הדעת נדמה שאפילו רבע שעה הוא זמן גדול, ואחר כך פשמתעוררים מהשנה אז רואים שנה הזמן שנדמה בחלום שהוא כמה וכמה שנים באמת אינו רק רבע שעה, נמצא, שנקטן הזמן על ידי הדעת, וכמו כן למעלה למעלה, מה שהדעת יותר גדול - נקטן גם הזמן, שנדמה אצלנו בהקיץ שהוא זמן גדול, ויש במקום שהדעת יותר גדול נקטן הזמן יותר, וכן למעלה למעלה, עד תכלית שלמות הדעת שישם הוא למעלה מהזמן לגמרי וכו' עין שם. וכן במקום, שכל מה שהדעת יותר גדול - נקטן המקום ביותר וכו' (עין שם כל זה היטב בליקוטי תנינא בסימן סא). נמצא, שיעקר הזמן הוא בבחינת חסרון הדעת, ולהפך - בטול הזמן הוא על ידי שלמות הדעת. וחסרון הדעת הוא בחינת דינים, פי כל מה שהדעת נשלם יותר נגדל החסד והרחמנות ביותר, וכמבאר כמה פעמים בדברי רבנו ז"ל (סימנים לא, כא) ו. ועל פן עקר הזמן הוא בבחינת גבורת יצחק, שמשם משתלשלין הדינים שהם בבחינת חסרון הדעת, שעל ידי זה נגדל הזמן ביותר, ולהפך, אברהם - שהוא בחינת אהבה וחסד (זהו בראשית מז), שהוא בחינת הגדלת הדעת, פי 'מסטרא דימינא מחא חזרא ככספא' (תקוני זהר, תקון ע, קסט), על פן היא בבחינת בטול הזמנים, כנ"ל.**

^א גם בתולד היא, ונתולדו - הוא
^ב מתרצו - מן חסון
^ג ישעיה טא

^א **בתורה לא אות ו' ובשביל זה נתנה מדת חסד לאברהם, פי הוא היה ראש למאמינים וראש לנמוללים: וכשנתגלה החסד, הינו האהבה וההשתוקקות, בבחינות (שיר השירים ב): "כי חולת אהבה אני".**

ותורה לג אות ד' - הימים, שורה בהם אהבתו יתברך שמו. כמו שפתיב בזהר הקדוש (בלק קצ"א: בראשית מ"ו). "ויוםם יצנה ה' חסדו", שהחסד הינו האהבה, כמו שפתיב (ירמיה ל"א): "אהבת עולם אהבתיה" (על פן משכתיך חסדו) וכו'.

^א אהבה גמט' אחד

^א בראשית טט

^א **השבע שנים** כיום אחד - כך צ"ל שהרי רק זה בחי' מעל הזמן אבל צ"ע כי לשון התורה ימים אחדים, משמע שרק נתקצר הזמן. וצ"ל שזה רק רמז, מאידך א"כ איך נתקצר הזמן אם לא ע"י בחי' של מעל הזמן.

^א ישעיהו ו'

כי תשובה היא למעלה מהזמן כמ"ש [טו] אם תשוב ואשיבך לפני תעמוד ולפניו ית' הוא טו בודאי למעלה מהזמן, כי הש"י הוא למעלה מהזמן כידוע [טז]. נמצא שיצחק בן אברהם, מרמז על התאחדות הזמן ע"י תשובה. כי יצחק שהוא בחי' הזמן כנ"ל, עולה ונתאחד ונכלל בבחי' אברהם שהוא בחי' אהבה בחי' למעלה מהזמן ע"י בחי' בן שהוא בחי' תשובה כנ"ל. ואזי מתגבר הקול יעקב על קול של עשו וכו' כנ"ל. כי ע"י תשובה שהוא בחי' ביטול הזמן עי"ז שומעין הקול רקדושה שהוא בחי' קול יעקב כנ"ל :

וזהו מה שכתב בר"פ לפרשת ויצא, **כי בא השמש, נתקצר הזמן.** כי השמש באה שלא בעונתה בשביל יעקב, ונתקצר הזמן, שזהו בחי' ביטול הזמן. וזה **וישכב במקום,** ואיתא שתיבת **וישכב** הוא בחי' **יש כב** [יז]. היינו כ"ב אתוון דאורייתא, שמהם כל הדיבורים. וזה מרמז על תשובה, בחי' [יט] **קחו עמכם דברים ושובו,** וזהו **מאבני המקום אבנים אותיות.** היינו אותיות הדיבורים שהם בחינות תשובה בחי' קחו עמכם דברים ושובו כנ"ל. וזהו **מראשותיו** בחי' **מחשבה מברר הכל.** כי עיקר תיקון התשובה, הוא ע"י קדושת המחשבה שמבררת ומתקנת כל הפגמים. כי כולם במחשבה איתברירו [כא] נמצא שפסוק [כב] **וישכב במקום ההוא וכו',** כי בא השמש ויקח מאבני המקום וישם^{כג} מראשותיו כל זה מרמז שתשובה הוא בחי' למעלה מהזמן.

ובדרך זה תעיין היטב בכל הדברים הנ"ל הנכתבים ברמז בדרך ראשי פרקים, ותבין ותראה הקדמות הנ"ל בכל ענין וענין אפס קצחו תראה לא כולו [כד]. כי עדיין חסרים כמה הקדמות שכיוון אליהם כאן שלא זכיתי לעמוד עליהם עדיין. גם אלו ההקדמות שכבר מצאנו בדבריו ת"ל, עדיין צריכין ביאור רחב. כי באמת עיקר העבודה הוא לקשר ולבטל בחי' הזמן להעלותו וליחדו בבחי' למעלה מהזמן, וזה בחי' מה שנמצא בר"פ של פרשת וישלח מצוות זמניות דהיינו כדי לזכות ע"י המצוות זמניות שיתאחד הזמן ויעלה הזמן לבחי' למעלה מהזמן. וכל הצרות והדינים ואחיזת הס"א הוא רק בבחי' הזמן, שזהו בחי' [כה] **בצר לך וכו' [כו]** באחרית הימים דייקא שזהו בחי' זמן, ואז [כז] **ושבת עד ה' אלקיך,** דהיינו שנזכה לשוב, ועי"ז נזכה לבטל הזמן כנ"ל, ואז יתבטלו כל הצרות והדינים וכל אחיזת הס"א ונזכה לשמוע קול רקדושה בחי' ושבתי עד ה' אלקיך ושמעת בקולו.

^{טו} * ירמיה טו

^{טז} מתוצרו - בוזדאי

^{יז} לעיל תורה ז תנינא ותורה סא תנינא

^{יח} זוהר ח"ג דף רלט. עק חיים לה ג'

^{יט} * הושע יד

^כ גם בתולד - הוא, בתולד - היא לא ברוד, ומתוצו - היא

^{כא} * עיין זוהר פקודי דף רנד: [כנ"ל]

^{כב} בראשית כח יא

^{כג} בתקפא - וישא, ובתולד ומתולד - וישם (וכיון שזה לשון מוהר"ת לא נראה שבכוונה כתב וישא לרמוח לבחי' מעל הזמן)

^{כד} לשה"כ במדבר כג יג

^{כה} * דברים ד ל'

^{כז} בראשית מט א' (ונמצא יג פעמים בתנ"ך)

^{כח} המשך דברים ד' הג"ל

כל זה מבואר מתוך דברי רבינו ז"ל בהר"פ הללו. תן לחכם ויחכם עוד [כ"ח], להבין קצת על פי דרכים הנ"ל רוב דברי רבינו ז"ל הכתובים כאן, והבן היטב [כ"ט] ועיין לק"ה ר"ה ה' כיצד מוהר"ת מבאר עפ"י התורה הזו את כל עניין ראש השנה ותקיעת שופר:

עד כאן ביאור חברותא תורה עט תנינא

ענין התשובה – למעלה מגבולי המקום והזמן

שו"ת ים החכמה (הרי"מ מורגנשטרן) סימן ד' אות ד'. וביים החכמה תשטט עמ' פד תשובות בעניין סת"ם ענף א אות ד' ענין התשובה. ובאמת כל ענין התשובה מיוסד עלי סוד זה, דאי לאו הכי האיך תועיל התשובה לתקן למפרע ולהמשיך המוחין שנפגמו ונחסרו, הלא נודע דברי הרז"ל בשעה"כ דרוש שינוי התפלות דאין יום דומה לחברו ואין תפלה דומה לחברתה וז"ס מעוות לא יוכל לתקון וחסרון ולא יוכל להמנות עיי"ש ואיך תועיל התשובה לתקן למפרע. ואמנם הענין מבואר באורך בשו"ת שמחת כהן סימן ס"ו (דף מ"ט ע"א), ומשם בשו"ת דע"ה והשכל חלק ח' סימן כ"ט (דף קט"ו ע"ב). "כי באמת כל היחודים אשר גילה לנו רבינו האר"י ז"ל וכו', הוא כאשר יוקדם להם עיקרי התשובה והחרטה ועזיבת החטא כדת מה לעשות, ואז יפעול פעולת צדיק לחיים לתקן בכללות העולמות וכו' בעבר ובהווה, כי גדול כח התשובה כי בצלם אלהים עשה את האדם להוציא לאור כל תעלומה בעבר והווה ועתיד, ולזאת אמרו אין ישראל נגאלין אלא בתשובה, כי התשובה מקרבת הגאולה, ואין לך דבר העומד בפני התשובה". וכדבריו מבואר גם בדברי מהר"א פיריירא בספרו תולדות אהרן ומשה סימן י"ח (דף ל"ב ע"ג), ובדברי הרב טל אורות ח"ב פרק ט"ז אות י"ה (דף ס"ו ע"א). עיי"ש.

והענין מבואר בספר המדות לרביה"ק מברסלב זי"ע (אות תי"ו – תשובה ח"ב סימן א') כי "יום שהאדם עושה תשובה הוא למעלה מהזמן, ומעלה כל הימים למעלה מהזמן, וכן יום הכפורים ושהוא יום תשובה וסליחה וכפרה) הוא למעלה מהזמן". וכ"כ עוד בסה"ק ליקוטי מוהר"ן ח"ב סימן ע"ט "שתשובה ובחינת למעלה מהזמן – דהיינו ביטול הזמנים – הם בחינה אחת, ועל ידי זה זוכה לשמוע הקול דקדושה ולהכניע הקול דסטרא אחרא וכו', שתשובה היא למעלה מהזמן וכו', דהיינו שהזמן נתאחד, דהיינו שהזמן עולה ונתקשר ונכלל בבחינת למעלה מהזמן וכו', כמו שכתוב (ירמיה ט"ו) 'אם תשוב ואשיבך לפני תעמוד', ולפניו יתברך הוא בודאי למעלה מהזמן, כי השי"ת הוא למעלה מהזמן כידוע וכו'. כי באמת עיקר העבודה הוא לקשר ולבטל בחינת הזמן, להעלותו וליחדו בבחינת למעלה מהזמן", עיי"ש ב.

וכן מבואר יפה בספר לקוטי תורה להגה"ק בעל התניא דרושים לראש השנה ד"ה להבין ענין הפסוק מי אל כמוך (דף ס' ע"ד ולהלן) וז"ל בתו"ד, וכשישים האדם הדברים האלה על לבו שכל העולם הוא תחת הזמן, והזמן הוא נחשב כרגע לפניו יתברך, שהוא למעלה מהזמן ואין לפניו שום התחלקות זמן כלל, והיתה בלבו כיקוד אש בוערת, ותכלה נפשו לדבקה בו, וזהו תשובה שקדמה לעולם, שאין הפירוש שהיתה קודם בריאת העולם, שאם אין עולם אין עון אשר חטא ואין תשובה, אלא הענין הוא שהתשובה בכלות הנפש היא למעלה מהזמן והעולם, שהיא לדבקה בו יתברך באור אין סוף ב"ה שאין לפניו שום התחלקות זמן כלל, שמחמת התבוננות הזה בא לידי תשובה בכלות הנפש וכו' נמשך לו הארה מלמעלה מאור אין סוף שלפני ההשתלשלות ולמעלה מן הזמן וכו', ולזאת מעורר רחמים רבים מלמעלה עד שנמשך עליו חיים וחסד מלמעלה ממקור החיים וחיי החיים אין סוף ב"ה ממש וכו', מרום המעלות וכו' עד מדרגות התחתונות שמעשיה הגשמית להחיות רוח שפלים אשר אסורים במאסר הגוף הגשמי". ועיין לו עוד שם שהאריך בזה. ואחריו האריך בזה נכדו הגה"ק הצמח צדק בספר דרך מצותיך מצות וידוי ותשובה (דף ל"ח ע"א – מ' ע"ב), ועוד באורך בספר הלקוטים להרה"ק הנזכר ערך התשובה (עמוד שמ"ו – שע"ד), ומקדמת דנא כתב בן הגה"ק מוהרמ"ם ז"ל מוויטעבסק זיע"א בספר פרי הארץ פרשת ראה בדיבור הראשון, עיי"ש.

ועד"ז לעניננו, דהצדיק המקשר עצמו לעולם התשובה שקדמה לעולם ולמעלה מגבולי המקום והזמן, עולה ומתעלה למעלה מסדר הזמנים, וכל לגבי דידיה שוים העבר וההווה באין הפרש ויכול לתקן גם למפרע. ותשובה כבר נודע שאינה דוקא על החטא, אלא בכל מדרגה יכול לעשות תשובה ולשוב על המדרגה שעמד בה מקודם לכן לערך המדרגה שעומד בה עתה, וכמבואר בליקוטי מוהר"ן ה"א סימן ו' אות ג' ובספר קדושת לוי פרשת וירא (השמטות), ובהנמ"ח הוצאת מכון קדושת לוי ה"א עמוד מ"א), ובמאמרי אדמו"ר הזקן להגה"ק בעל התניא פרשת וארא שבת מברכין שבט תקנ"ד, (עמוד ר"ס), עיי"ש ואכמ"ל.

כמה ראיות להחלוקה הנ"ל וכמה ראיות יש לנו להביא ליסוד זה האמור, חדא, דנודע מדברי הפוסקים, הובא בבאר היטב לשו"ע או"ח סימן רפ"ב, שאם אירע לאדם אונס ולא בא לביה"כ כל ז' ימים ולא שמע ברכו, יאזין אזנו לשמוע ז' פעמים ברכו בקריאת התורה דשבת ויצא י"ח. ולכאורה הוא פלאי לכל הבא בסוד ה', דמה ענין המוחין הנמשכים בשבת שהמה מוחין מעולים דבחינת או"א עילאין לתשלום המוחין שהיו ראויים לבא בימות החול שהמה מוחין פחותים דבחינת נה"י דיסור"ת.

⁸² בראשית מט א' כנ"ל

⁸³ עיין לק"ה ראש השנה הלכה ה'

ואמנם הביאור בזה י"ל בהקדים המבואר בע"ח שער ח' פ"ו (ח"א דף ל"ט ע"ג) שבקריאת התורה על ידי השליח ציבור בטעמים ובנקודות ובשמיעת הציבור באוזניהם דייקא, נמשכים אורות האוון דא"ק לתקן המלכים הנשברים, עיי"ש ובכללי חסדי דוד כלל ק"י. ועיין עוד לרבינו התורת חכם דף קי"ז ע"ב דע"י הסתכלות העינים בתורה נמשכים האורות דא"ק שהם האורות דע"ב דא"ק עיי"ש. ושמע מינה מכל זה דבקריאת התורה נמשכים האורות העליונים דא"ק, ומהשתא י"ל דלסיבת היות אורות אלו דא"ק הנמשכים בקריאת התורה למעלה מגבולי המקום והזמן, שפיר יכול לתקן על ידם למפרע חסרון אמירת הברכו בימות החול, יען דבכוח האורות דא"ק לתקן גם למפרע כמבואר.

תשובות והנהגות (להר"מ שטרנבוך) כרך ב סימן רצו שאלה: מהות מ"ע דתשובה על שוגג ומאהבה

נדרשתי לבאר מהו גדר תשובה מאהבה שעבירות נעשות זכויות, ולמה צריך תשובה על שוגג להתחרט והלוא מעיקרא לא רצה לחטוא, ונראה שבתורה בפרשת נצבים (לב) מפורש - ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו ככל אשר אנכי מצוך היום אתה ובניך בכל לבבך ובכל נפשך, והרמב"ן מביא שמכאן היסוד והשורש למצות תשובה, שאנו חייבין להתודות כשחטאנו, ודלא כשיטת רמב"ם רפ"א דתשובה שמפרש המקור שנאמר בפרשת נשא "והתודו את חטאתם אשר עשו". והנה בפסוק בפרשת נצבים מבואר גדר תשובה, והיינו "עד ה' אלקיך" והיינו שמרגיש שהקב"ה עמו, ושמעת בקולו כאלו שומע קולו, ואשר אנכי מצוך היום כאלו שומע עכשיו מפי הקדוש ברוך הוא. בכל לבבך ובכל נפשך והיינו מאהבה וכמו שנאמר במצות אהבת ה' בכל לבבך ובכל נפשך, וזהו מעיקר המ"ע ותיקון תשובה לשוב עד שמכיר שהקב"ה עמו ומכיר השגחתו כל דבר.

ובזה נבין דברי חז"ל (יומא פו ב) שבתשובה מאהבה העבירות נעשות לו זכויות, וכבר תמה המהרש"א היאך אפשר שיעבור עבירה וייחשב כאלו קיים מצוה, והלוא אין לך משפט מעוקל ממנו, ונראה שבעבירה עונשין האדם גם על המעשה וגם על הרצון לעבור, ובה נבין מה שאמרו בגמרא (נזיר כ"ג א) שר"ע בכה כשהגיע לפסוק וד' יסלח לה, ומה מי שנתכוין לבשר חזיר ועלה בידו בשר טלה צריך כפרה וסליחה, המתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר חזיר על אחת כמה וכמה, וצ"ב מה צריך ק"ו על מזיד שצריך כפרה והלוא פשיטא, רק כוונתו דכיון שבהיפך צריך כפרה, אף שלא עבר עבירה אלא על הרצון, וא"כ מוכח בזה שבמזיד צריך הכפרה לא רק על המעשה אלא גם על הרצון צריך כפרה.

ומעתה נבין, דבתשובה מיראה אין כפרה על הרצון שנשאר אצלו רצון, אלא ששב רק מפחד, ולכן דינו בתשובה כשוגג שהוקל העבירה דמעשה, אבל לא נתכפר לגמרי שלא תיקן העבירה דרצון, אבל בתשובה מאהבה זהו תיקון גם לרצון, שרצונו רק לעבוד ה' ונמחק העון דרצון לגמרי, וזדונות בתשובה מאהבה "נעשה זכויות", הכוונה שאין שום עבירה עוד ברצון, אבל באמת לא נחשב כמצוה בפועל, שאפילו אונס לאו כמאן דעביד, רק העונש גם על הרצון נמחק כאלו נתכוון לזכויות, ונתכפר לגמרי.

ומעולם אני תמה בעבירה בשוגג מה שייך תשובה דהיינו שמתחרט ומקבל ע"ע ליזהר והלוא לא עבר אלא כשוגג ומעיקרא לא רצה לחטוא, ולמה צריך בכלל לתשובה, ולדברינו שגדר תשובה אינו רק חרטה על מעשה החטא, רק מצותה בתשובה מאהבה שבוה דוקא מתקן לגמרי, והיינו שמרגיש קירוב באהבה להקב"ה שנמצא עמו, ולכן גם בשוגג צריך שיכיר שזהו חטא, דאם היה מקורב ובאהבה להקב"ה היה מצילו מחטא, וזהו יסוד מצות תשובה לרמב"ן להגיע לאהבת השי"ת ולדביקות בו ית"ש ב"רצון" לעשות רצונו ית"ש שאז התשובה בשלימות, והיינו בגדר אהבה שמיראה אין המצוה דתשובה בשלימות וכמו שנתבאר.

ובזה נבין עומק כוונת חז"ל שלא תקנו שום וידוי ביום הדין הנורא בראש השנה, שעצם קבלת מלכויות שהקב"ה עמו הוא עיקר התיקון דתשובה ששב לה' ושומע בקולו, ובה גופא מתכפר, שאם מכיר בהקב"ה וממליכו בודאי מתחרט על העבר ומקבל ע"ע להבא, ואמירת מלכויות כראוי הוא עיקר התשובה ואין דומה לה, דכשמרגיש הקדוש ברוך הוא עמו אין לך תשובה כמזהו, ואין לך עבודה דתשובה כמזהו.

ולמדנו מכ"ז יסוד גדול, שעיקר התשובה היינו שמרגיש אהבה להקב"ה ושנמצא עמו בקרוב, ומתקן בוה לגמרי חטאיו, ולכן בתשובה מיראה אמרו חז"ל שזדונות כשגגות, והיינו כמושנ"ת דבאמת לא תיקן לגמרי אף ששב, אלא כששב מאהבה וכמו שנתבאר.

וא"ש שביומא (פו ב) וברמב"ם פ"ב דתשובה ה"ח מבואר שעיקר הוידוי ביוהכ"פ הוא "אבל אנחנו ואבותינו חטאנו", וקשה הלוא חסר החרטה לעבר וקבלה שהם גוף התשובה, אבל כשאומר "אנחנו ואבותינו חטאנו", היינו שנשתרש בנו החטא כמצות אנשים מלומדה, וע"ז מתודה שמעכשיו ינהג כאילו הקדוש ברוך הוא עמו וזהו עיקר עבודת היום וביהכ"פ.